

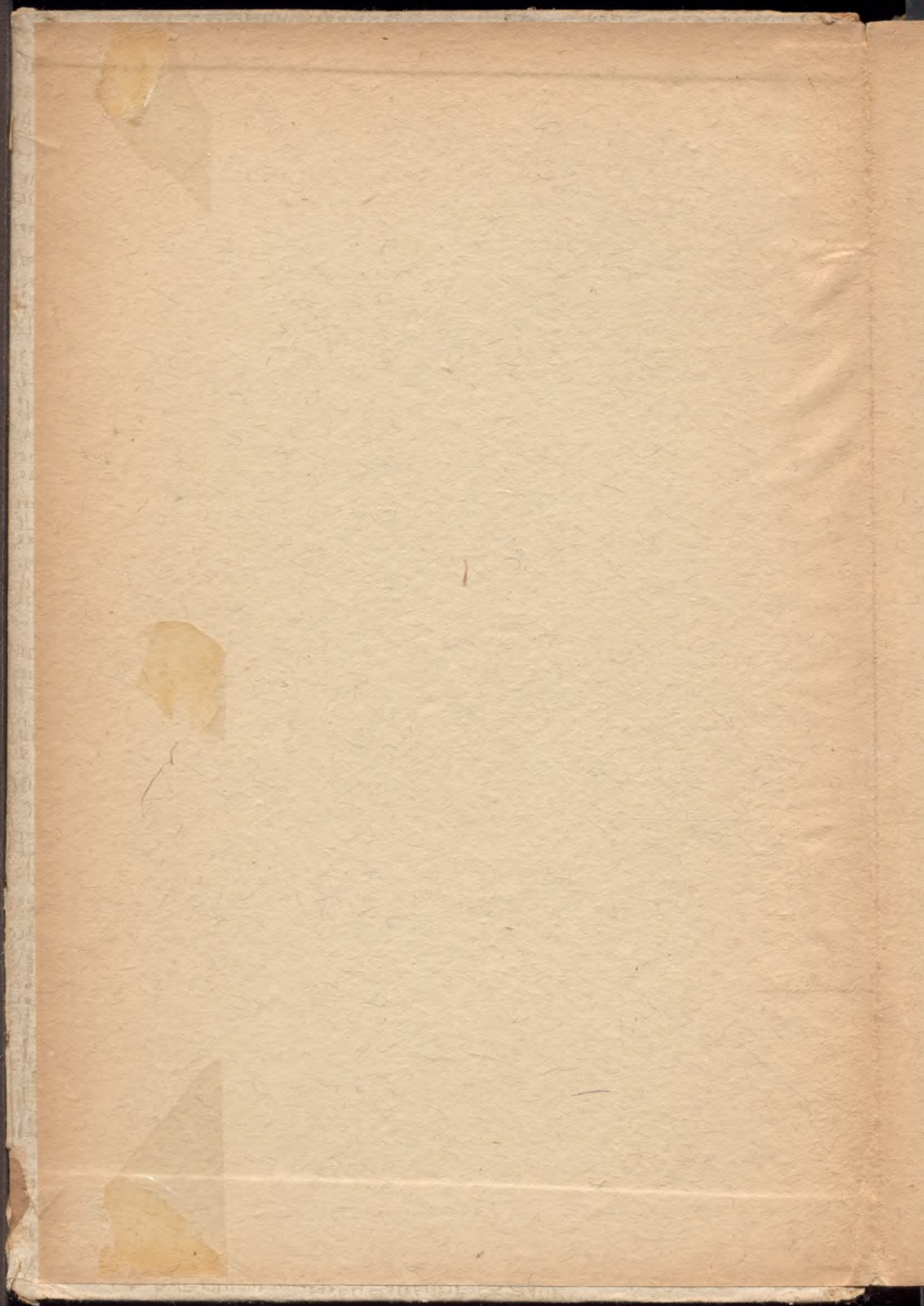
20.520/2

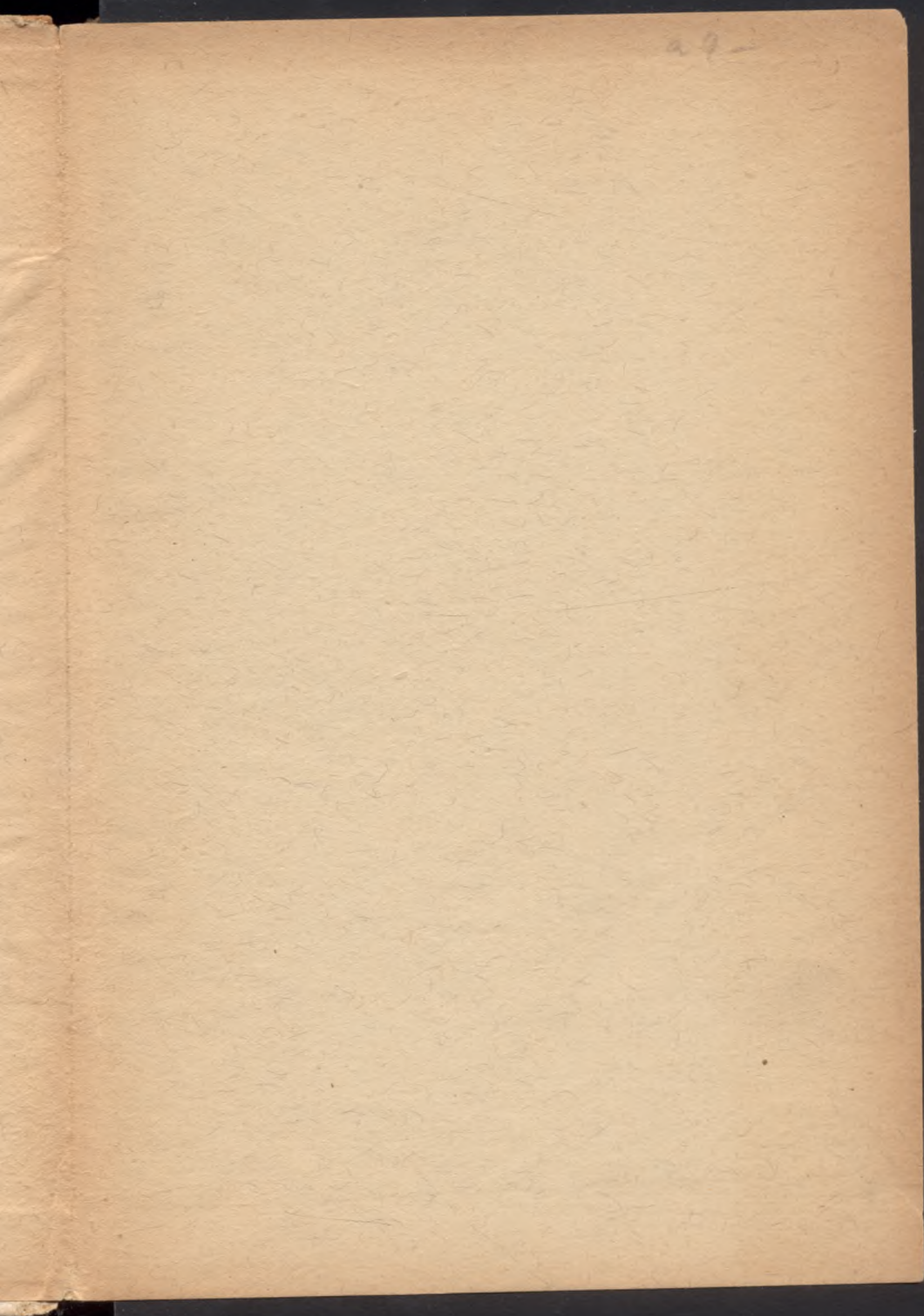
OVIDIUS

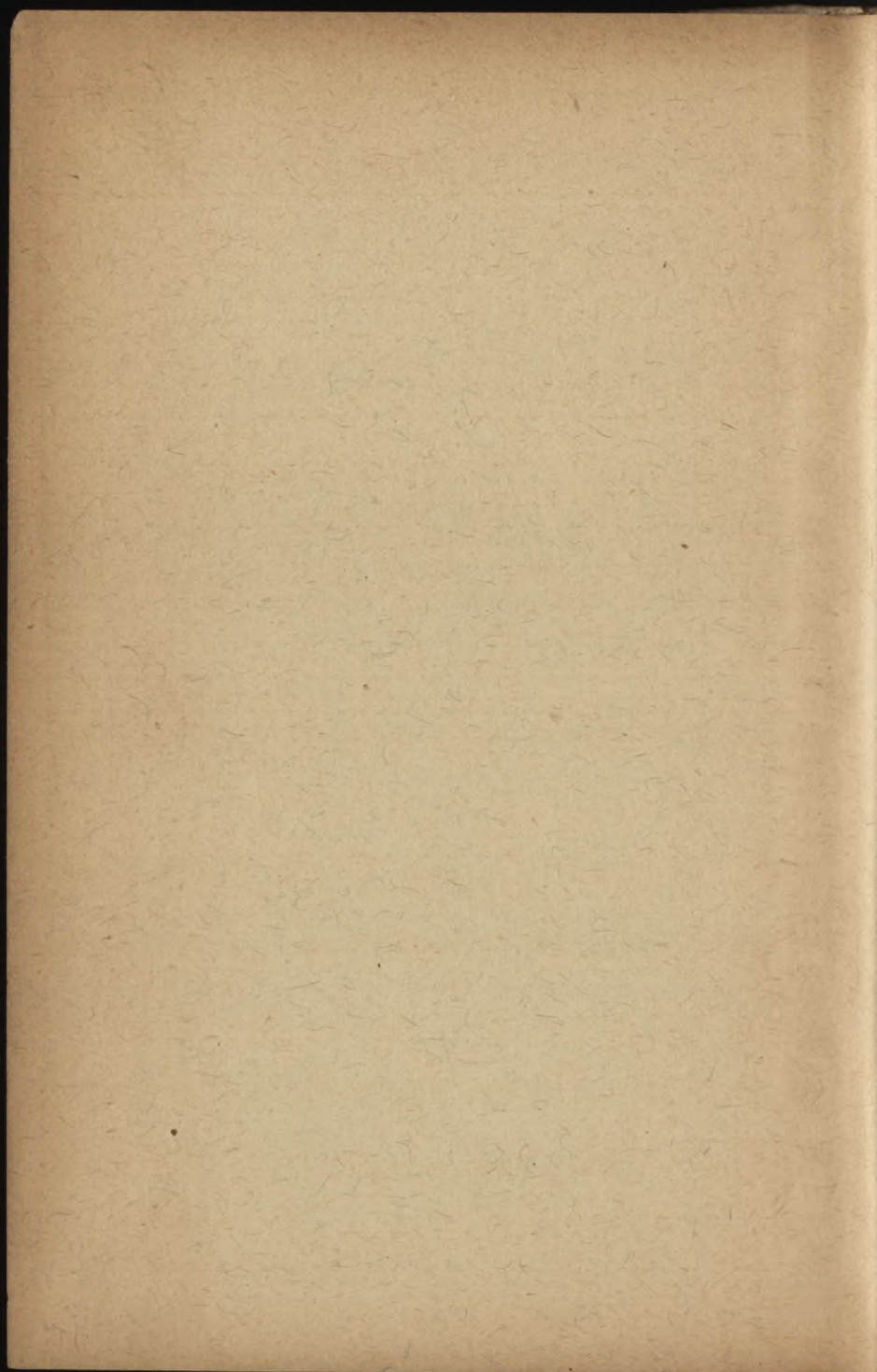

*A szerelem
művészete*

AMPELOS

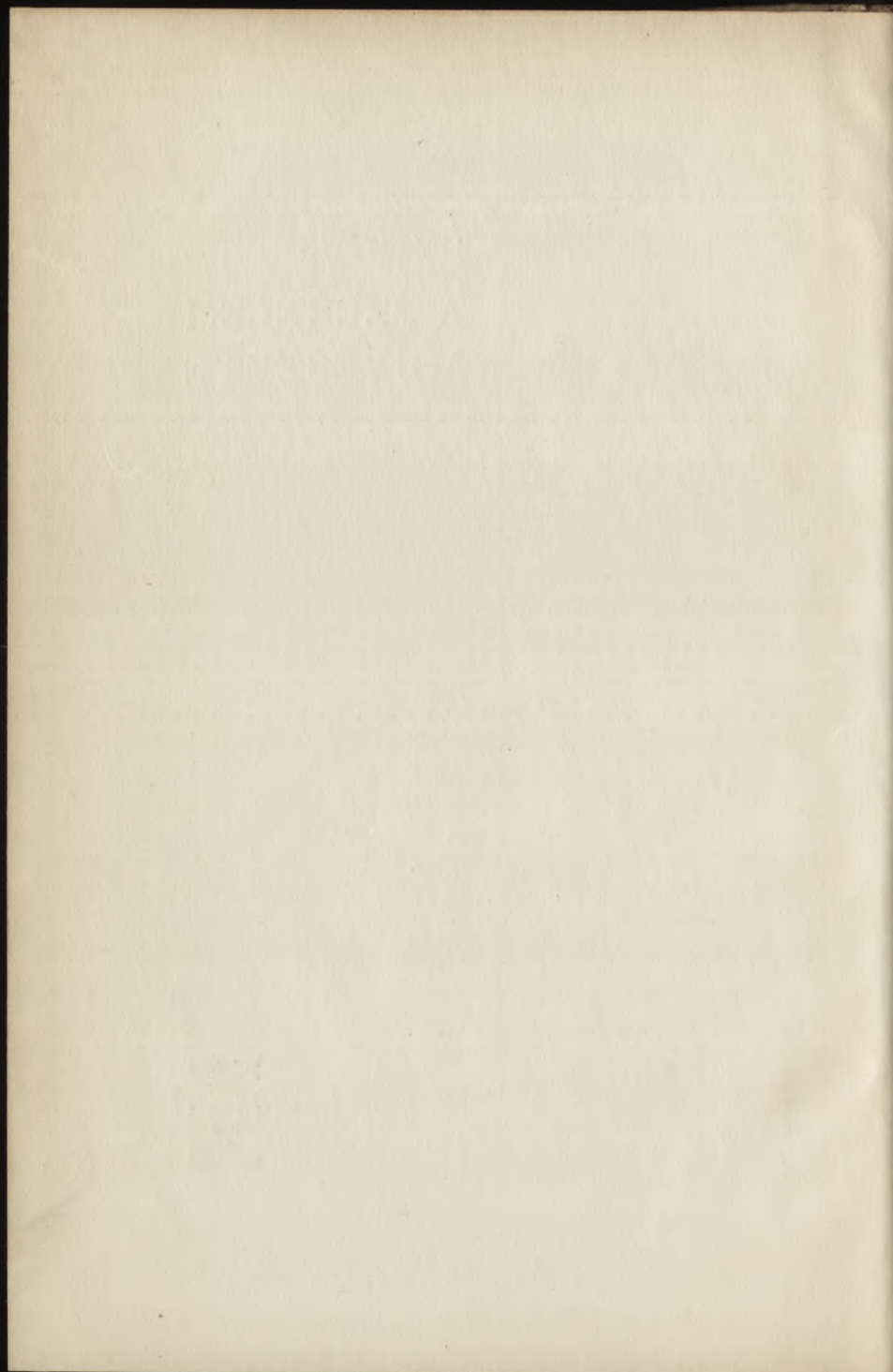

OVIDIUS

A SZERELEM
MŰVÉSZETE

OVIDIUS

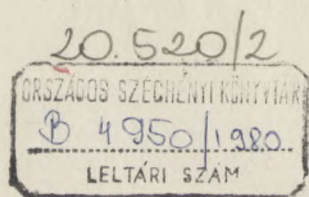
A SZERELEM
MŰVÉSZETE

(ARS AMATORIA)

Fordította

GÁSPÁR ENDRE

AMPELOS-KÖNYVEK II.

1943

Felelős kiadó: Grünmann Sándor, Debrecen
Pannonia Könyvnyomda Vállalat Debrecen, Ferenc József-út 79

B E V E Z E T É S

Az antik költészet fényes diadémjából egy remek csiszolású, szivárványos ékkő hiányoznék, ha Ovidius híres tankölteménye, az *Ars Amatoria* elmerült volna az idők árjában. Ezt érezte nyilván a középkor is, mikor a latinság nagy klasszikusai mellett a szerelem tetrateuchosának is helyet adott a kolostorok könyvtárszobáiban és kétségtelen világiassága ellenére féltő gonddal átmentette az aszkézis komoly és nagyságos századain.

Publius Ovidius Naso (Kr. e. 43—Kr. u. 17) a római irodalomnak az a költője, aki az augustusi aranykorból átvezet az ezüstkorba. Az aranykor nála idősebb halhatatlanjai, Vergilius és Horatius még harcolnak a kifejezésért. Súlyos mondanivalójuk olyan, mint a kemény vész: küzdelmes munkával faragja ki örök-érvényű mondatait a nyelv bazaltjából. Ovidiusnál a forma már szinte az öncélúságig fellazult. Lebegő könnyedséggel fogad magába minden mondanivalót, vagy mert ez lett kisebb igényű, vagy mert a nyelv — a Vergilius óta eltelt nem is egész emberöltő alatt — úgy megérett, hogy amit költő gondol vagy érez, mind maradéktalanul elmondhatóvá vált.

Ovidiusnál nagyobb versművészt nem ismer a világ-irodalom. *Et quod temptabam dicere, versus erat*: ez a spontaneitás nemcsak a gyermek Nasoról áll, hanem Ovidius egész költészetéről. Az elmondás mikéntje, a szípkázó vers zuhatagos ömlése egyenlő értékű a közölnivalóval, ha ugyan nem fontosabb annál. A költészetnek ez a forma felé való elhajlása olyan időkben szokott bekövetkezni, mikor egy tár-

sadalom erői ideiglenes egyensúlyba jutnak, a jövőben bizakodó optimizmus úgyszólván államvallássá, tömeghitté válik és az élet élvezete — akárcsak a költői forma — önként, harc nélkül kínálkozik. Augustus uralkodásának a Pax Romana napjától bearanyozott utolsó két-három évtizede ily időszak volt. És Ovidius ennek a még nem élvezethajhászó, de már élvezni tudó és merő kornak legjellegzetesebb, talán egyetlen igazi költője, a „wie herrlich weit wir es gebracht” életörömtől fűtött egyensúlyérzésének kifejezője: ego me nunc natum gratulor!

Az új életérzés és a formai virtuozitás mellett még egy tulajdonság különbözteti meg Ovidiust az aranykor előtte járt nagyjaitól. Vergiliust a Georgica és a Bucolica, Horatiust a falusi életet dicsőítő költészete, mindkettőjüket pedig polgári helyzetük szorosan a földhöz kapcsolja; Ovidius már a nagyváros, a világfővárossá fejlődött Róma fia. Költészete is ezt tükrözi, még ha mitológiai tárgyakról énekel is.

Főműve azonban az, amelyben a tárgy maga is nagyvárosiasan mondain: az Ars Amatoria. Noha több munkáját jobban ismerik és olvassák, egyik sem forrott jobban össze költője nevével. Egy irodalmi mendemonda szerint Augustus, mikor az ötvenéves költőt száműzte Rómából és Tomiba küldte, hogy ott „senkitől sem értetten, ő legyen a barbár”, ezt a művet használta fel ürügyül. Sok valószínűsége a feltevésnek nincs. Római olvasó a költeményt még politikai elfogultságból sem érezhette illetlennek, amint hogy az elfogulatlan olvasó ma sem érezheti annak.

Igaz, hogy a mű tárgya a szerelem. És a szerelem az akkori rómaiak számára egyszerűbb, problémátlanabb, mai műszóval kifejezve, gátlástalanabb valami volt, mint később és azóta. És mikor Ovidius ezt a tárgyat választotta költeményéhez, természetesen ő sem érthette másként, mint kortársai, nem gondolhatott másra, mint érzéki szerelemre. A mód azonban, ahogyan az így értelmezett szerelem szabályaira olvasóját megtanítani ipar-

kodik, minden világiassága mellett klasszikusan decens. Ovidius nem is az első, aki ezt a tárgyat a tanító költészet szférájába emeli. Az ókor elveszett költői alkotásai közül nem egy előzhette meg. Mindenesetre bizonyos, hogy Lucretius híres tankölteményében (*De rerum natura*) a negyedik könyv utolsó kétszáz sora úgy olvasható, mint az *Ars Amatoria* egy évszázaddal előbb készült kivonata.

Ami pedig az erkölcsösséget illeti: a sexológia mai értelmében még fiatal tudománya, melynek aránytalanul leggerjedelmesebb fejezete a pathológia füllesztő alcímét viseli, Ovidius versében nemcsak hogy adatokat, de még alkalomszerű idézni valót sem talál. Pedig ez tudvalevőleg nem minden klasszikusról mondható el. Horatius egész sor verséről például bizonyára nem. Joggal mutat rá Voltaire, hogy Horatiust bámulni és Ovidiust kifogásolni következtelenség. Érdemes egyébként szóról-szóra idézni, amit az a kétségtelen szakértő az *Ars Amatoriáról* ír: „*Livre très décentement écrit, et dans lequel il n'y a pas un mot obscène.*” (Voltaire: *Dictionnaire philosophique*, Art. Ovide.)

Független ettől, de mégis szorosan ehhez kapcsolódik a mű költői becsének kérdése. A klasszikus irodalmak hozzáértői mind egyetértenek abban, hogy a latin vers soha Ovidius előtt és utána sem emelkedett a formai tökélynek erre a fokára. „Nyelve hajlékony, gyöngéd bájt lehellő” és „a dévaj tárgy az elmésség és tréfa ezer csillogó fénybuborékában pattan szét”, mondja a műről két német méltatója.

Ovidius, aki egyéb munkáiban nem mutatkozik a kompozíció nagy művészeként, az *Ars Amatoriával* ebből a szempontból is remeket alkotott. Nincs tanköltemény, amely kifogástalanabban csoportosítaná tárgyát, következetesebben haladna lépésről lépésre és a figyelem el-lankadásának megakadályozására ötletesebben szőné bele a didaktikus előadásba az elbeszélő epizódokat. Miniatűr remekművecskéket, amelyek mindenkor a költemény gyöngyeinek számítottak s amelyek közül a *Daedalus* és

Icarus repüléséről szóló epizód (a Matemorphosesbe felvett változatban) hosszú évszázadok óta iskolai latin olvasmány.

Egészen mesteri az Ars Amatoria életbölcseége és lélektana is. Ovidius különösen a női lelket ismeri olyan fölényesen, hogy legtöbb észrevétele ma is hiánytalanul meggyőző, úgy, ahogyan kétezer év távlatából csak a klasszikusok képesek meggyőzni, mert örök emberi dolgokról írtak örök igazságokat. Ha így olvassuk a művet, nagyszerű tanulmányt kapunk benne a praktikus emberismeret és lélektan egy széles területéről. S akkor nekünk is el kell mondanunk: Naso magister erat!

Az Ars Amatoriának mindmáig ez az egyetlen teljes és formailag is hű magyar fordítása.

G á s p á r E n d r e.

E L S Ö K Ö N Y V

Van mifelénk, kinek a szerelem művészete újság?
Versemből okulást nyerve, kövesse tanom.
Fürge hajón vásznat s evezőt művészet igazgat,
Gyors kocsit ez gördít, Amor is erre hajol.
Automedon lovait szekeren ügyesen zabolázza,
Tiphys a haemoni tat mestere volt a habon:
Engem Venus a csöpp Ámorhoz adott nevelőül,
Automedonja legyek s Tiphysé néki magam
Jól tudom én, hogy vad s berzenkedik ellenem is majd,
Gyermek azért mégis s enged a szónak e kor.
Phillyrides citerán művelte a zsenge Achillest
S a zene úrrá lett féktelen indulatán.
Az, ki barátot, mint haragost egykép megijesztett,
Egy koros aggtól — így tartja a hír — szepegett
S jobbját, melynek utóbb Hector sinylette csapását,
Szófogadón nyújtá sokszor az ütleget alá.
Chiron a hős csemetét, Ámort veszem én nevelésbe:
Két szeleburdi fiú, két szilaj isteni sarj.
Am a konok bika is belegörnyed a terhes igába,
A telivér dühösen rágja a vas-zabolát,
Ámoron is majd csak fog a szó, noha mellemen íjja
Sok sebet ejtett már s szörnyű szövetneke gyújt.
Mennél jobban fáj, mennél keserűbbek a kínok,
Bosszum is annál szebb lesz a kapott sebekért.
Nem fogom én Phoebusra, hogy ő ihlette meg elmém,
Leckéket nekem egy légi madár sem adott,
Nem toppant se Clio, se Clio egy húga elébem,
Míg a juhnyájt őrzém ascai völgyek ölén.
Művem jóra tanít: fontold meg a vatesi intést.
Lantom igazmondó: légy vele, Venus anyánk.

El veletek, szűzek jelvényei, gyöngé hajékek
És te redős ruha, mely hosszan a lábhoz omolsz!
Biztos enyelgésről, erkölcs igazolta gyönyöréről
Szól ez a könyv; bűnnek benne nyomát se leled.

Nézd ki először, akit méltónak ítélsz szerelemre,
Hogyha újoncként jössz vívni szerelmi csatát;
Másodszor törekedj elnyerni szívét kegyesednek,
Légy harmadszor azon, hogy ki ne hűljön a láng.
Itt az irány: ez utat jelölöm ki neked szekeremmel,
Gyorskerekű fogaton jöszte, kövesd nyomomat.

Míg szabadon lehet és kényed-kedvedre csaponghatsz,
Válaszd meg, kire mondd: „Senkise kell, csak ez egy!”
Nem derűs égboltból fog öledbe potyogni a kedves,
Tenzemeiddel nézd, hogy kinek add szivedet.
Tudja a fürge vadász, hol akadhat az őz a hurokra,
Tudja, a mord vadkant mely szakadék fedi el;
A madarász otthon van a cserje között s a halász is
Ismeri jól a folyót, hol halak ezre nyüzsög.
Így neked is, mielőtt kiszemeléd hosszú szerelmed
Tárgyát, tudnod kell, hol van az asszonyi had.
Nem kell, hogy kihajózz, a szeleknek eresztve vitorlád,
Sem hogy hosszú utat járj be szerelmed után.
Perseus Andromedát komor India partjai mellől
Hozta s görög hölgyet vett el a trójai hős:
Ám neked annyi kecses hajadont kínál maga Róma,
Hogy jogosan szólhatsz: „Itt a világ java mind.”
Gargara nem terem annyi kalászt, venyigét se Methymna,
Annyi halat nem rejt víz, madarat se falomb,
Fényben az ég nem olyan gazdag, mint Róma leányban.
Venus székhelye hős magzata városa lett.
Hogyha kifejtetlen fiatalkor, amit szived áhít,
Látsz, ahová csak lépsz, szép hajadont eleget.
Serdültebbre ha vágysz, ilyen is fog akadni ezernyi,
Azt se tudod, melyikért törd magadat legelőbb;
És ha megállapodott hölgyek komolyabb kora csábít,
Bízást elhíhated, van seregestül az is.

Pompeius árnya alatt kell csak járkálni, mikortájt
Hercules arszlánját hátba találja a nap,
Vagy hol a jó anya dús adománya tetézi fiát
S messze talált márvány díszlik a tarka falon.
Ott se haladj tova, hol képpel telefestve a csarnok,
Melynek az építő Livia adta nevét
S hol Danaus lányát látod, ki fiútalanítani
Merte fivérét s vont karddal a zordon apát.
El ne kerüld Venust sem, Adonis hű siratóját,
Sem hol a héber nép szombati ünnepet ül,
Nézd meg a templomban Memphis tehenét is a gyolccsal,
Sok nővel teszi ez, mit vele tett Jupiter.
Kedveli Ámor a nyílt teret is — hinné-e akárki? —
S tűzre nem egyszer lel fórumi zajban a szív.
Ott, hol a márványból rótt Venus-templom alatt áll
Appias és bugyogó habja magasra szökell,
Bölcsüket is gyakran hálóba kerít a kis Ámor
És aki más óvott rég, ma tanácstalan áll.
Sok jó szónokot itt cserben hagy a szó tudománya.
Új feladat vár rá: önmaga most a peres
S hátul a templomból kötekedve kacagja ki Venus;
Űr aki volt eddig, szolgáserért eped itt.

Főleg azonban járj a kerek színházba vadászni,
Célodnak ne keress megfelelőbb terepet.
Föllelsz ott mindent, ami jó, ami kedves a szívnek,
Egyszeri szórakozást s hosszú időre valót.
Mint a serény hangyák nyüzsgő hada fel meg alá fut,
Étkül szájában hordva a búzamagot,
Vagy mint méhraj, amely a berekbe s a jószagu rétre
Érve, csapong a virág és a kakukfü között,
Úgy fut a szebbnél szebb asszonyhad a látnivalókhoz
S gyakran a választást megnehezíti a szám.
Jön, mert nézni kíván s nézetni akar valamennyi.
Szűzi szeméremnek végveszedelme e hely.
Ünnepet, ily viharost, Romulus rendelt legelőször:
Szép szabín asszonyokat nyertek a nőtlenek ott.

Márvány körpadokat nem függönyözött lepel akkor,
Sáfránytól sem volt még a gerenda piros.
Dísztelenül állott a Palatium erdeiben nőtt
Szálfa s a színfalakat nem cicomázta ki kéz.
Gyepből rögtönzött lépcsősoron ültek a nézők
S lomb, milyen éppen akadt, fedte kuszált hajukat.
Most kiki jól szétnéz, kiszemelve magának a szűzet,
Kit kíván s szive vad gerjedelemre hevül.
Akkor a tuszka fuvalás nyekegő ütemére a színész
Talpa alatt hármat dobban a síma porond
S harsány taps közepette (szabályra e taps nem ügyelt még)
Jelt ad a nép ura, hogy rajta, a préda felé!
Talpra szökik szaporán mindannyi, hörögve a vágtyól
S izmos karja körülfonja a nő derekát.
Mint repeső gerlék menekülnek ijedten a sástól
S mint a szopós bárány megfut az ordas elől,
Úgy iszonyodtak el itt is a nők a vadul rohanóktól,
Nem tartotta meg arc egy sem az addigi szint.
Mert ha a félelem egy is, alakja ezerszeresen más,
Fürtjét tépdesi ez, révedezőn mered az,
Szóttlan az egyik, esengve sikolt anyjához a másik,
Jajgat ez, az bámul, ez marad, az menekül.
Ünnepi zsákmányul viszik el rablóik a nőket
S volt, akinek báját csak betetőzte a félsz.
Azt, ki nagyon zsémbelt s nem akarta feladni a harcot,
Gerjedező mellén vitte a férfi tovább.
„Drága szemed fényét — úgymond — ki ne oltsa a

könnycsepp

És mi anyádnak apád volt, neked én leszek az.”
Hej Romulus, szebb zsold nem várt soha még katonára,
Adj nekem ily zsoldot s végy be hadadba legott.
Ily hagyományok után nem nagy csoda, hogyha a sűrű
Színházlátogatás bajt hoz a nőkre ma is.

El ne kerüld a nemes paripák versenytereit sem:

Nyujt a tömeglátó cirkusz előnyt eleget.
Nem kell ujjaddal titkos jelet adnod orozva,
Szemjátékra se várj, mely a tiédre felel.

Ül csak a kedveshez, nem lévén itt akadály
 S hozd mennél közelebb oldalad és az övét.
 Tiszta szerencse, ha majd akaratlan is összeszorultok
 És érintened őt már maga készítet a hely.
 Ejtsd azután módját, hogy véle beszédbe eredhess
 S köznapi tárgyakról folyjon először a szó.
 Részletesen tudd meg, kiknek lova futtat a pályán,
 És akit ő kedvel, vedd kegyeidbe te is!
 Majd hogy a versenyző ifjak hada jó a porondra,
 Venusnak hódolj tapsviharokkal előbb.
 És ha, miként megesik, por hullna a kedves ölébe,
 Egy-két ujjaddal verd le figyelmesen azt.
 S pornak bár nyoma sincs, nem baj, te porold le a semmit;
 Hogy neki szolgálhass, hasznos akármely ürügy.
 Palliumát, ha netán surolja szegélye a földet,
 Fogd fel igyekvően, hogy be ne kenje a sár,
 S munkád béréül látnod fog adatni, anélkül,
 Hogy vonakodhatnék, két kecses ívű bokát.
 Aztán vizsgáld meg, ki talált odaülni mögétek:
 Gyöngye keresztesontját térde ne nyomja nagyon.
 Kis szíveket kicsiség hódít meg; elég sok esetben
 Szemfülesen párnát tenned a padra, hol ül.
 Éppily ügyes, ki lapos táblákkal a nőre szelet hajt
 Vagy homorú zsámolyt tol kicsi lába alá.
 Ily remek alkalmat nyújt új szerelemhez a cirkusz
 És a fővény, melytől bús a zajülte porond.
 Ily homokon küzdött Venus fia száz viadalban
 És ki sebet látott, megsebesül maga is.
 Míg kiki szóba ered, kezét ad vagy a műsor után jár,
 Erre vagy arra fogad s nézi, ki fut be elől,
 Megsebesítve hörög, már érzi repülni a kopját
 S egyszerű nézőből a csata részese lesz.
 Egyszer a császár, hogy bemutassa a tengeri harcot,
 Nagyszámú görög és perzsa hajót hozatott.
 Mindkét tengerről idegyültek az ifjak, a lányok
 És ki csak épkézláb, Róma felé sietett.

Volt, aki nem bukkant szeretőre ilyen sokaságban?
 Hej, be sokak szíve gyúlt fel jövevények iránt!
 Imhol, a császár már kerekíti a néki behódolt
 Földet; minket ural távoli Napkelet is.
 Parthia népe, lakolsz: fel, Crassusok árnyai, dalra!
 Fel, barbároktól földre tiport lobogók!
 Már jön a bosszúló, aki zsenge korára hadat visz
 S gyermeki fővel száll küzdeni férficsatán.
 Istenek évszámát aggódva kutatni botorság,
 Caesarokban a hős szív megelőzi a kort.
 Minden időnél gyorsróptübbek a mennyei lelkek
 Szárnyai; vágyuk nem tűr tunya késlekedést.
 Alcides is csecsemő volt még, de csupasz keze máris
 Kígyót fojtogatott s atyja igaz fia volt.
 S Bacchus, a még most is kölyökisten, alig tipegett még,
 India már görnyedt thyrsusa súlya alatt.
 Gyermek, atyád erejét s lelkét viszed ifjan a harcba
 És e dicső lélek győzedelemre segít.
 Tartozol evvel a nagy névnek, mely örökbe marad rád
 És aki ifjúnak nagy, legyen aggnak is az.
 Nézd testvéreidet s bosszuld meg a rajtuk esett bűnt,
 Nézd felséges atyád s véd meg az ő igazát!
 Karddal övez nemződ, ki a honnak is atyja, miközben
 A bitor ellenség földjeiből rabol el.
 Üdv kísérje vasad s ellenfeledét konok átok
 És lobogódat a jog védje a harci mezőn.
 Győzd le a parthusokat jogban s viadalban is egyként
 S Róma csodáihoz add Napkeletét, deli hős!
 Két apa áldja utad, Mars és a nemesszívű Caesar,
 Isten amaz s bízást isten idővel ez is.
 Jóslatom, im, diadal: versben fizetek neked egykor
 S harsány dalra kelek zengeni hírnevedet.
 Egykor még sereged búzditod az én szavaimmal
 S vajha utólélné bajnok erényid a szó!
 Parthusi hátat zeng és római mellet a dal majd
 S mely szaladó ménről hátrasívít, a nyilat.
 És ki futásban győz, mit tesz, ha legyőzik a síkon?
 Aggodalom vesz erőt Parthia istenein.

Csakhamar eljön a nap, hogy sárárany öltözetében
Négy hősín paripán rugtat elő a dicső.
Lánccal erős nyakukon kullognak előtte a törzsfők,
Egy se remélhetvén futni szokása szerint.
Víg fiak és lányok mosolyognak a tarka menetre,
Kiknek a nagy naptól szívük öröme derül.
Ott, ha imádottad megkérdezi, mely fejedelmek
Jönnek amott, mely hegy vagy folyam istene itt,
Mindent mondj neki el, nem kell be se várnod a kérdést,
Írd le tudós képpel azt, amiről te se tudsz.
Fogd a levélkoszorús istenre, hogy ő az Eufrát
S mondd el a Tigrisről, hogy haja színe azur —
Itt jön az örmények birodalma, a perzsa világrész,
Ott meg Achaemanes egy városa völgyel alá,
Foglyok ezek meg ezek — s iktass nevet is szavaidba,
Hogyha valódit tudsz, azt, ha nem, elhihetőt.

Jó alkalmakat adnak a víg torok is szerelemre,
Nemcsak a bornak örül ily lakomákon az ín.
Bacchus szarva köré nem fonja-e gyakran enyelgő
Karjait Amor, a szép bíborosarcu suhanc?
És ha Cupidónak szomjas szárnyára bor ömlik,
Megmered és cöveket ver kicsi lába legott.
Bárha hamar nekilát s szárazra törölgeti szárnyát,
Ártani tud minden csöpp, mely a mellre pereg.
Könnyebben fog a szív lángot, ha a bor heve fűti,
Tőle vagy enyhülést nyer, vagy elillan a bú.
Eljön a jókedvű kacagás; aki gyáva, merész lesz,
Múlik a bánat, a gond, homlokokon oszlik a ránc.
Ritka tulajdonság vesz erőt sziveinken, a nyíltság,
Mert ami álnokság, Bacchus elől tovafut.
Hány heves ifjú szívét lopják el a lányok ilyenkor
S Venus a serlegben tűz, mely a tűzbe vegyült.
Óvlak azért, magadat rábíznod a lámpavilágra:
Józan ítéletnek káros a bor s a homály.
Paris a három szép istennőt nappali fényben
Látta, csak úgy döntött: „Venus a leggyönyörűbb!”

Éjjel a rút sem rút, nem látni hibát a sötétben,
Minden nő szép ott, ahol a nap lepihent.
Gyöngyök igaz voltát, bíbort mutató ruha színét,
Testi tökélyt, arcpiért fény igazol be csupán.

Ámde mivégre soroljam elő, valamennyi terep csak
Jó a vadászathoz? Nem terem annyi kalász.
Mért írjam le neked Baiaet, ladikos kikötőjét,
Mért a vizet, melyből füstszerű kén gomolyog?
Sok szólt már, ki szíven sebesítve került haza onnan: •
„Tőlem a hirhedt víz megtagadá erejét.”

Nézd meg a templomot is, mely a sűrűben őrzí Dianát
S hol jogarát vérrel vívja ki s karddal a kéz.
Sok sebet ejtett már s ejt ott a jövőben a szűzi
Istennő, akitől Ámor is ójja nyilát.

Merre keresd szeretőd, hol vesd ki utána a hálót,
Thalia megtanított rá döcögő szekeren.
Hadd mutatom be neked mármost a további sorokban,
Mely művészettel nyerd meg a nőt, kire vágysz.
Álljon elő, aki férfi s kísérje dalom figyelemmel,
Vesse szívébe szavam jóakarattal a nép!
Győzd meg először is önmagadat s hidd el: valahány nő
Él, a tiéd lehet és lesz, csak a cselre ügyelj.
Nyáron előbb kimerül a cikád, a madár kikeletkor,
Nyúl hamarabb üzi el Maenalus egy agarát,
Mint a megostromlott lány visszahúzódik a csóktól.
Azt hinnéd, nem akar s bezzeg akar, csak akard!
Nőnek, férfinak egyképp kedves a titkos enyelgés;
Rosszul színlel emez, lopva sóvárog a lány.
Rajta, fogadjuk meg: mi bizony nem kérjük előbb őt,
A kérő szerepét játssza, legyőzve, a nő!
Bőgve közelget a gyeptakarón a tehén a bikához,
Patkós ménje felé mindig a kanca nyerít;
Bennünk már szelidebb, nem ilyen zabolátlan az ösztön.
Tüzzön a férfi dicsőbb célt szíve vágya elé.

Szóljak-e Bibliáról, testvére iránt szerelemre
Mint gyult s bosszuja mint érte utól kötélén?
Myrrha saját atyját nem gyermeki módra szerette
És betemetve szorong most a fa kérge alatt;
Könnyeiből, melyeket jóillatú fája leperget,
Illatozó nedv lesz, mely ma nevét viseli.

Ida vadonba borult völgyének ölen legelészett
Egy bika, mely vakitón vált ki a többi közül.
Pompás szarvai közt egyetlen folt feketéllett,
Bőre fehér tej volt s foltja csupán ez az egy.
Gnosus üszője, ahány csak volt, de a cydoni is mind
Törte magát, hogy az ő párja lehessen előbb.
Pasiphaet buja vágy hajtá a bikához ugyancsak
S csinos üszők láttán benne irigy düh fakadt.
Szinigazak szavaim, letagadni hiába szeretné
Kréta, a száztornyú, bárha hazudni se fél.
Mondják, hogy remegő kézzel maga tépte le kedves
Állatjának a zöld lombot, a sarju füvet;
Nem tágit napokig mellőle, nem is hederítve
Férje urára s Minost egy bika gyűrte alá.
Díszes köntösödet dobd, Pasiphae, a sarokba,
Kedvesed, elhiheted, nem kap az ékszer után.
Kár a tükör teneked, ki a völgyben barmok után jársz,
Dús hajad oly sokszor rendbe hiába szeded.
Lám, a tükör se mutat tehenet, ha szemed belemélyed,
Homlokodon szarvat látni hiába remélsz.
Hogyha urad szereted, ne keress szeretőt s ha csalásra
Vágysz, akivel csalogd őt, férfi legyen legalább!
Lám, a király neje dús ágyát odahagyva, az erdőt
Járja be bacchansnő-ként, kit a bor heve fűt.
Ah, szeme hányszor szórt szikrákat a szebb tehenekre,
Hányszor mondta: „Miért vágyik ilyenre uram?
Nézd, hogyan ugrándoz körülötte a zsenge gyepágyon!
Azt hiszed, ostoba, jól illik a tréfa neked?”
Szólt, kiverette a csorda közül s a szegény tehetetlen
Pára nyakára legott görbe igát rakatott,

Avvagy az oltárnál áldozta fel álnok ürüggyel
És a vetélytársnő szíve kezébe került.
Hány ilyen ellenfélt öletett le az Ég örömére
S égneek emelve szívét, szólt: „Nosza, tetszel-e még?”
Majd Európává változnék, majd meg lová:
Az bika hátán ült, ez maga volt a tehén.
Végre kitünt, hogy a nyáj vezetője feküdt a faháncsból
Készült üszövel s magzata tőle eredt.

Hogyha a krétai nő nem vonja ölére Thyestest
(S férfiúnak kedvét tölteni vajmi nehéz),
Nem szállt volna alá Aurora felé kibicsaklott
Fénykocsiján a riadt Phoebus az út közepén.
Nisus egyik lányát, ki a bíbor fürtöt elorzá,
Mérges ebek marják combjain és derekán.
A nemes Atridest, aki szárazon és vizen annyi
Vészt kikerült, otthon nője ledöfte gazul.
Van, ki ne sajnálná Creusát, a korinthit, a tűzben
És az anyát, kire ön gyermeke vére csepeg?
Vak szemeid könnyeztek, Amyntor bús fia, Phoenix,
Hippolytust megijedt ménje ragadta tova.
Kisdedek ártatlan szemeit, Phineus, ne rabold el,
Tudd meg, a megtorlás nem marad el sohasem.

Mindeme rémtettek forrása az asszonyi vágy volt;
Nem lobog ily szilajul férfiszívekben a láng.
Rajta tehát, pályázz bizalommal akárki kegyére,
Hisz sok ezer lány közt egy alig ad kosarat.
Van, ki makacs s ki kezes, de örül valamennyi, ha kéri,
És ha kudarc ért is, kedvedet el ne veszítsd.
Úgyde kudarcra alig van esélyed: az új gyönyör izgat
És a magunkénál jobb, mit a más keze nyujt.
Még a mag is hamarább serken ki a más televényén
S duzzatagabb a tehén tőgye, ha más feji azt.

Nyerd meg a bírni kívánt nőnél legelőbb a cselédlányt,
Mint ki az úrnőhöz könnyen egyenget utat;

Hass azután oda, hogy kibeszélje magát vele mindig

S mondd szerelemsóvár titkaidat neki el.

Őt nyerd meg legelőbb kérés vagy ígéretek árán

És ha segíteni fog, könnyen eléred a célt.

Szabja meg ő az időt (a sebész se felejt el ilyesmit),

Melyben az úrnőnek szíve hevülni tudó.

És ilyen akkor a szív, amikor kacagó bujasága,

Mint a kövér földnek dús veteménye, virul.

Míg a kebelben öröm lakozik s kikerüli a bánat,

Ajtaja felpattan s Venus enyelgve belép.

Tróját, a szomorút, fene fegyverek erdeje védte

És amikor falovat hoztak a várba, vidult.

Próbálkozz azután, ha lefőzné holmi ledér hölgy,

Légy te ilyenkor azon, hogy boszulója lehess.

Tükre előtt reggel bősztse fel őt a komorna,

Fürge vitorla gyanánt szabva dühének irányt.

Sűrű sóhajtasok közepette rebegje fülébe:

„Félek, e sérelmet nem törölod soha meg!”

Mondjon el aztán sok jót rólad, okos csevegéssel

Győzze meg, érte milyen téboly emészti szived.

Csak szaporán, míg tart a vihar s a vitorla kiduzzad,

Mint a törékeny jég, tűnik idővel a düh.

Hasznos-e — kérdezed — elcsábítani a szolgáléányt is?

Nem kicsi kockázat, hogyha reá vetemedsz.

Van, kit a csók buzdít s van, akit henyeségre tanít csak;

Úrnőjének akart ez, de magának amaz.

Gyakran a véletlen kedvez s a merész hamar ér célt,

Ám ha reám hallgatsz, mégse kísérletezel.

Nem megyek én hegyeken s bérces szakadékokon által,

Senkise vallhasson kárt, ki az én követőm.

Ha a serény postás szerepét viselő hajadonnak

Nemcsak ügyességét, bájait is szereted,

Úrnőjét kaparítsd meg előbb, hagyd őt azutánra:

Csókot a szolgálón kezdeni sohse helyes.

Arra is intelek én, ha a bölcs szava több buboréknál

És a futószél nem kapja el énekemet,

Mit se kísérelj meg, vagy hajtsd is végre egészen:
Csak ki a bűnnek már részese, nem besugó.
Lépre ragadt madarat nem okos dolog elszabadítani,
Törbe esett vadkant futni csak ostoba hagy,
Hálónkat, ha halat fogtunk vele, vissza ne ejtsük;
Tedd meg, amit kezdtél s győztesen állj csak odébb!
Senki közös vétket nem fog soha felpanaszolni
S mit szeretőd mond s tesz, tudni fogod mihamar.
Titkodat őrizd csak s ha titokban tartod a fortélyt,
Mindig hirt hoz a lány asszonya dolgairól.

Dőre, ki azt hiszi, hogy nem kell az időre ügyelni
Másnak, mint ki vizen jár s a mezőkön arat;
Kár a vetést mindig rábíznod a csalfa talajra,
Vízre se mindenkor küldd a hajót, a hasast,
Nőt sem ajánlok hát hajszolni derűre-borúra;
Várd ki a helyes időt s nem marad el sikered.
Hogyha a hölgy születésnap előtt áll avvagy a hónap
Jő, mikor ádáz Mars Venus ölére talál,
Vagy ha a cirkuszból eltűnnek az ünnepi szobrok
S vert fejedelmek dús kincse ragyog falain,
Várj türelemmel! Ilyenkor a vész fenyeget s a Plejádok,
Tenger habjaiban tűnik el akkor a Bak.
Bármibe fogsz is, rossz: ki ilyenkor a vízre hajózik,
Nagynehezen menekül árboca roncsaival.
Kezdd el a hódítást aznap, mikor Allia gyászos
Habja latin vértől rőten a partra csapott
Vagy mikor eljön a hét szent ünnepe, melyen a héber
Férfinak üzlet után járnia tiltva vagyton.
Főleg azonban félj, amikor születésnapot ül nőd,
Tőled e szörnyű nap meglepetést követel.
Bárhogyan óvakodol, nem szöksz meg előle; a szépne
Érti a módját, mint nyuzza le rólad a bőrt.
Toprongyos kalmár jön a költeni vágyakozóhoz
S portékát rak elé, épp amikor vele vagy.
Mindent megmutogat, megkér, vizsgál meg, ítél meg,
Csókot ad, úgy könyörög, végy neki ezt meg amazt.

Esküdözik, hogy amit ma veszel, holtáig elég lesz,
Éppen ilyent kívánt s szörnyen előnyös az ár;
Hogyha kibúvód az, hogy nincs pénz nálad, írást kér,
Mígnem az ember megbánja, hogy írni tanult.
S hátha ajándékért sűt csak születésnap i fánkot
És hacsak értelmét látja, megint születik?
Vagy ha koholt kárát panaszolja zokogva előtted
S kéri, kerítsd neki meg fülbevalója követ?
Kölcsön akármit kér tőled, soha vissza nem adja,
Úgy veszi el, hogy azért még köszönet se dukál.
Ám a ledér nőknek minden csalafinta szokását
Tíz sebesen pergő nyelv se sorolja elő.

Táblalapokra viaszt öntvén, puhatold ki az ösvényt,
Hő érzelmeid is véssé viaszba kezded.
Véss bele hízélgést, színlelt szerelemnek ígéit,
Véss bele esdeklést bőven, akárki vagy is.
Harcos Achillestől Hectort Priamus kikönyörgé,
Feldühödött istent megszelídít a fohász.

Bátran ígérj fűt-fát; no hiszen mi bajod lehet ebből?
Tudjuk, ígéretben gazdag akárki lehet.
Évekig él a remény, ha hitelre talált legelőszőr,
Csalfaszívű tündér bár, de segíteni kész.
Hogyha kapott valamit, jogosan hagy a lányka faképnél,
Nem lehet elmulton nyerni se, veszteni se.
Tégy, ha nem adtál még, úgy, mint aki adni fog egyszer;
Gyakran a birtok urát így szedi rá az ugar;
Így veszt egyre tovább, aki játszik, hogy ne veszítsen
S gyakran a kocka rabul ejti mohó kezeit.
Juss el a csókig előbb fizetés nélkül, ez a főcél,
S hogy megkapja a bért, újra ad az, ki adott.

Küldj neki hízélgő levelet, tele áradozással,
Így puhatold ki szívét, így tapogasd ki utad.
Almán írt üzenet lett veszte Cydippe szívének
És mire nem gondolt, önszava rabja maradt.

Római ifjúság, tégy szert tudományra, tanácslom,
 Nemcsak a vádlottat védeni jó a tudás,
 És a komor bíró, a tömeg s a szenátus az ékes
 Szónak a nőkkel együtt adja be majd derekát.
 Mégis rejtse el erőd, ne mutasd soha szóközi képed,
 Sallangos szavakat szádba hiába ne végy!
 Ostoba tart csak nagy szónoklatot asszonyi fülnek,
 Undort kelt a levél, hogyha dagályba merül.
 Köznapi szólamokat használj, miket elhisz az ember
 S írj melegen, hogy a nő hallani vélje, mit írsz.
 Visszkapod leveled? Nem néz bele? Nem veszi át sem?
 Nem baj, az is meglesz, tartsd csak a célt szem előtt.
 Nézd a tinót, a konok mint görnyed idővel igába,
 Nézd a csikót: lassan szája a fékbe szokik.
 Sok használatból elnyúv, lezuh a vasabroncs,
 Szétmállasztja a föld évek után az ekét.
 Kőszáznál tömörebb, víznél mi lehetne elomlóbb?
 Mégis a sziklában mély üreget mos az ár.
 Tarts ki csak és Penelope se fog vonakodni idővel.
 Pergamus is későn dőlt le, de végre ledőlt.
 Hogyha nem ír leveledre, holott olvasta, ne sürgesd,
 Engedd hatni reá lassan a szép sorokat.
 Tudni akarta, mit írsz: nem akarhat vissza nem írni,
 Léptenként visz csak s lassan odáig az út.
 Meglehet, elsőnek szomorú levelet hoz a postás,
 Kérve, ne háborgasd semmiesetre tovább.
 Kéri, amit nem akar s nem kéri, mi vágya: hogy írj még.
 Csak te ne tágíts és biztos előttd a cél.

Közbe', ha melletted halad el, párnáira dőlten,
 Lépj a gyaloghintó rúdja elé ügyesen,
 És nehogy egy jött-ment meghallja a néki sugott szót,
 Titkos taglejtés rejtse közölnivalód.
 Vagy mikor egymaga jár egy tágas porticus alján,
 Menj oda hozzá és járj vele fel meg alá.
 Egyszer előtte haladj, máskor meg a sarka nyomában,
 Lépteidet lassítsd úgy, ahogy ő s szaporázd.

Egy-két közbüleső oszlop ne akassza meg útat
S oldala mellett is bátran előre mehetsz.

Nélküled, úgy intézd, színházba se járjon a kedves
S lássa be, hogy csak azért mégy, mivel őt szereted.
Nézz arcába merőn, áhitatosan szemeiddel
S ints neki kézzel vagy szemmel, amint teheted.
Hogyha a táncos lányt játszik, ne tagadd meg a tapsot
És ki szerelmest ad, vedd kegyedbe legott!
Hogyha felállt, állj fel, ha leült, te is ülj le azonnal,
Szabja eléd hölgyed, mint pazarold az időt.

Am hajadat vassal fodorítani ne jusson eszedbe
S ronda sikárkövel marni ki combjaidat.
Hagyd az ilyent annak, ki Cybele anyáknak üvöltő
Hangan szenteli vad Phrygia énekeit.
Öltsön a férfi hanyag külsőt: Theseus haja sem volt
Fodros, azért Minos lánya övé lehetett.
Lompos Hippolytust szerelemre szemelte ki Phaedra,
Isteni kedves járt pásztor Adonis után.
Tiszta legyen s Marsnak mezejétől barna a bőröd,
Hordj takaros tógát s folt ne legyen szövetén.
Foghijas ne legyél, fogadat ne leped be penésszel,
Fűzetlen szíjjak közt ne lötyögjön a láb;
Makrancos hajadat vaktába' lenyesni ne engedd,
Nyírja körül avatott kéz a haját s a szakállt;
Körmöd sedd le s ne türd, hogy szenny feketéljen alatta,
Orrlyukaidból rút szőr ne meredjen elő;
Áporodott illat szádból, ha lehellsz, ne ömöljön,
Hónod alatt a pamacs kecskeszagú ne legyen.
Bízzuk az effélét a ledér lányok seregére
S arra, ki férfi ugyan, férfit akar botorul.

Am most zengje a lant Libert, ki a hű szerelemnek
Védnöke: ismeri ő s félti tüzét maga is.
Távoli partokon úzte a téboly a gnosusi szűzet
Fel s le, ahol Neptun kék vize mossza Diát,

És ahogy álmából ébredt, lebegő tunikában,
 Félrerugott sarúval, szélnek eresztve haját,
 Sírt a süket vízhez, hűtlen Theseust hivatgatván
 S büntelen arcán sós könny vize harmatozott.
 Sírt s kiabált egyszerre, de illet néki az és ez:
 Tündöklőn ragyogott bája a könnyeken át.
 Körme vadul mélyedt szép keblei szűzi havába.
 „Távol a hűtlen — szólt —, mit tegyek árva magam?”
 „Mit tegyek árva magam?” szólott s körülötte a partot
 Felkesítő dobszó verte fel és citerák.
 Félve rogyott le a lány, torkára fagyott a kiáltás
 S gyöngye erében a vér csörgedezése elállt.
 Imhol elől borzas fürtökkel a tarka menádok,
 Férge szatirhad jó ott a kis isten előtt,
 Görnyedező szamarán a borissza Silenus, a rosszcsond
 Már alig ül s az alélt kéz a sörénybe ragad.
 Míg évdöve fut a bacchansnők népe előle
 S botjával dühösen sujt a fülesre az agg,
 Ültében meginog, fejjel lebukik szamaráról
 És a szatirhad üvölt: „Kelj fel, öreg, fel apó!”
 Bacchus is épp odaért közben venyigés kocsijával,
 Fényes aranyzabolán hajtva a tigriseket;
 Színt, hangot, Theseust, mindent feledett a leányzó,
 Futni akart s lábát földre szegezte a félsz.
 Úgy remegett, mint fű, ha vihar fut a földeken által
 Vagy mint könnyű nád reszket a láp tetején.
 S Bacchus imígyen szólt: „Hívebb szerelem hoz utadba,
 Gnosusi lány, ne remegj, Bacchus arája lesz.
 Vedd az eget tőlem, mint Kréta arany koronája
 Csillogj fenn s vérszből révbe te vidd a hajót.”
 Szólt s hogy a tigristől megvédje, kiszállt kocsijából,
 Úgy őrizte soká lépte nyomát a homok.
 Mellén vitte a lányt onnan tova s az vonakodni
 Nem mert; istennek könnyű, akármibe fog.
 Hyment zengi az, ez Bacchusra kiáltja, hogy „euhoe!”
 Euhius így viszi szent nászra a kedves arát.

Mondom ezért, ha toron vagy, Bacchus italt ad elébed
 S nő is van, ki veled egy kerevetre kerül,
 Kérd meg a lakzik Urát s küldj jámbor imákat az Éjhez,
 Engedjék, hogy a bor meg ne zavarja fejed.
 Itt sokat elmondhatsz burkolt értelmű szavakban,
 Úgy, hogy a nő nyomban tudja, hogy őneki szól;
 Borral az asztalnak lapjára szerelmes ígéket
 Írva, közöld vele, hogy szíved egészen övé.
 Tárd szemeiddel elé, mily tűzzel epekszel utána,
 Szónál többet mond gyakran a hallgatag arc.
 Melyhez imént még ajka tapadt, kaparítsd meg a kelyhet
 S ott, ahol ő is ivott, hajtsd ki belőle a bort;
 Kérj amaz ételből, melyhez kecses ujjai értek
 És ha a tálért nyulsz, tedd az övére kezéd.
 Hogyha menyecske a nő, törekedjél férje kegyére,
 Számos előnyre teszel szert, ha barátotok ő.
 Körbe ha jár a pohár, neki add oda inni először
 És ha magad leteszed, nyujtsd koszorúd neki át.
 Elsőbbsége legyen, ha hasonszőrű, ha alantas,
 S minden, amit szólsz, szájize szerinti legyen.
 Régi bevált módszer, rászédni barátod, a jámbort,
 Régi bevált módszer, bár bizony elvetemült.
 Gyakran a gondnoknak túlsokra kiterjed a gondja
 S többre vigyáz, mint mit bárki kezére bízott.
 Fő, hogy a mértékről, ha iszol, soha meg ne feledkezz,
 Tiszte szerint álljon készen az elme s a láb.
 Borközi perlekedésbe magad beleártani vétek
 S egykönnyen ne legyen készen ütésre kezéd.
 Eurytion vesztét is a bőven ivott bor okozta;
 Játszi vidámságot kedvel az asztal, a tor.
 Gyújts nótára, ha tudsz, kelj táncra, ha fürge inad van,
 Bármí is az, mihez értsz, avval ígézd meg a nőt!
 Káros a részegség, ha valódi, de hasznos a színlelt,
 Légy ravasz és dadogón ejtse ki nyelved a szót,
 Hogy ha mi illetlent szólsz vagy teszel, úgy magyarázzák,
 Hogy csak a sok bortól lett fejed ily zavaros.
 „Boldog a férfi, — rebegd hölgyednek — akit te ölelgetsz!”
 S halkan tedd hozzá: „Érje az átok utól!”

Majd ha az asztalokat leszedik s hazaszéled a vendég,
Lesz a tömegben hely, hogy közelébe kerülj.
Fürd bele jól magadat s szép halkan a nőhöz osonva
Ujjaid érintsék s lábra találjon a láb.
Itt van a perc, hogy szólj! Röppenj tova, balga szemérem!
Venus a bátraknak, mint a szerencse segít.
Ékesszólásból nem kell leckét neked adnom,
Vágj neki csak s mielőtt észreveszed, belejössz.

Játszd a szerelmest most, színlelj sebeket szavaiddal
S addig ügyeskedjél, míg vele elhited.
Nem nagy munka: magát szerelemre valónak ítéli
Minden nő s aki csúf, még az is azt hiszi, szép.
Am aki tettet, igaz szerelembe nem egyszer esett már
S gyakran vált azzá, mit csak utánzani vélt.
Nők, legyetek kegyesek mindig az ilyen szeretőhöz,
És a koholt szerelem benne valódi leend.
Lopva osonj azután bókokkal a lányka szívébe,
Mint a sebes vízár fúrja a partba magát.
Míg csak a szóból tart, dícsérd haja fürtjeit, arcát,
Ujjai formáját s lába parányi fejét.
Még a szemérmest is meghatja, ha külseje tetszik,
Szűzek is ápolják testüket és szeretik.
Pallas s Hera ma is szégyelli magát, hogy a phrygi
Erdőben nem az ő bája nyeré el a bért.
Dícsérd csak Juno madarát s legyezője kitarul,
Nézz rá hallgatagon s dísze befedve marad.
Versenytéren a gyors paripák szeretik, ha sörényük
Fésüljük s nyakukat megveregetni megyünk.

Ígérj szemtelenül! Ígéret a lányka csalétke,
Hívj tanukul bátran bármilyen isteneket!
Jupiter esküszegő szeretőkre mosolygva tekint le
S déli szelek szárnyán küldi tovább szavukat.
Esküdt ő maga is hamisan Junónak a Styxre
S nem veszi rossz néven, hogyha ma más tesz ilyent.
Jó, hogy az istenek élnek; ezért kell hinni, hogy élnek,
Ős oltáiraikon gyűljön a mirrha s a bor!

Gondtól ment nyugalom nem nyűgözi őket, az álom
Mása; legyünk igazak s íme, velünk van az Ég.
Váltsd be szavad, ne akard elvenni magadnak a másét,
Csalni ne próbálkozz, gyilkot a kézbe ne végy.
Hogyha az ember okos, csak a nőt szedi rá; ez esetben
Kárt sohasem vallott férfi becsülete még.
Kit megcsalsz, maga csalt; hamis állat az asszonyi állat,
Csald a horogra tehát, mit maga vet ki neked.
Hasztalanul várták az esőt az egyiptomi rétek,
Tartja a monda, s kilenc évig aszott a vetés,
Mig Busirisnak a jós Thrasius megmondta: az isten
Egy jövevény vérét sürgeti áldozatul.
„Légy te az első ily jövevény, — úgymond az, — Egyiptom
Földjeinek te szerezd meg legelőbb az esőt!”
És Phalaris szörnyű ökrébe dobatta Perillust,
Hogy maga lássa, galád műve hogyan sikerült.
Méltán jártak el így: kívánni se kell jogosabbat,
Mint ha saját módján vész el a felfedező.
Tégy hamis esküt hát, ha kinek teszed, önmaga is csal,
Tedd, hogy a nőt önnön végzete érje utól.
Hasznos a könny is: a könny gránitköveket kimosott már.
Lásson harmatozó szemmel a nő, ha lehet.
És ha a könny nem jön (nem jön mindig idejében),
Nyálazd meg kezedet s kend be szemed ravaszul.

Csókka!l ügyes bókot tarkítani csak ostoba nem mer,
Vedd el erővel, amit szépszerivel nem ad ő.
Lesz, ki szabódik majd, otromba suhancnak is elmond.
Mégsem akar mást, mint hogy te kerülj fölibe.
Arra ügyelj csak, hogy finom ajka ne fájjon a csóktól
S hírbe ne hozzon, hogy parlagi módra szeretsz.
Aki a csókig elért s nem képes elérni a többit,
Arra se méltó, mit kapnia már sikerült.
Mennyi hiányzott a csóktól a beteljesedésig?
Jaj, csak ügyetlenség volt, nem is illem a gát.
Használj bátran erőszakot is: csak kedves a lánynak;
Szívesen ad, de öröm néki, ha adnia kell.

Boldog a nő, ha erős kar készíti őt szerelemre
 És a merészségnek, mint piperének örül.
 Hogyha azon szűzen menekül, ki magát odaszánta,
 Arca derűt színlel bár, fanyalogva megy el.
 Phoebe erőszakkal lett asszony, akárcsak a nénje,
 Rablójához epedt mégis a két kirabolt.
 Ismeretes rege bár, de nem árt elmondanom ismét,
 Haemoni férjét mint nyerte a scyrosi lány.
 Már a nagy istennő, ki az Ida tövében az almát
 Kapta, megadta a gyászdíjat a győzelemért.
 Agg Priamus menyje is megjött már messze honából,
 Trójai asszony lett már a görög feleség.
 Sértett férjének mindenki letette az esküt,
 Mert mit ez egy fájlalt, fájt valamennyinek az.
 Anyja szaván megesett szívvel rejtette Achilles
 Férfiú voltát bő asszonyi köntös alá.
 Mit teszel, Aeacides? Nem a rokka előtt a te helyed,
 Hirt teneked Pallas más tudománya szerez.
 Mit keres itt a kosár? Pajzs illik a férfi kezébe;
 Fonhat-e, mely Hectort szúrja le majdan, a jobb?
 Vesd babrás fonalakba csavart orsódat a sutba,
 Pelion-adta rudat dobj te a harc mezején.
 Ám a királyi leány, vele egy nyoszolyába kerülén,
 Éji kalandjából látta az ifjú nemét.
 Illik ugyan hinnünk, hogy erővel győzte a lányt le,
 Ámde az is szívesen hagyta legyőzni magát.
 Gyakran mondta: „Maradj!” mikor az már útnak is indult,
 Mert keze rokka helyett éles acélt ragadott.
 Hol marad itt az erőszak? Deidamia, megejtő
 Szóval a csábítót vissza miért epeded?
 Úgy bizony, elsőnek restell belefogni sok ügybe,
 Mit szívesen tűr el, férfi ha kezdi, a nő.

Oh be nagyon bízik bájában az ifjú, ha arra
 Vár, hogy az asszony nép hívja magához előbb.
 Járjon a férfi elől, hévvel könyörögjön a nőhöz
 S az hallgassa kegyes szívvel az áradozást.

Kérj, hogy győzz: kedvét leli benne, ha megkönyörögtet;

Ahhoz, amit te akarsz, adj neki jó ürügyet.

Juppiter is maga ment kérőleg a hajdani nőkhöz;

Lány a nagy istent nem hívta szeretni soha.

Ámde ha úgy látnád, hogy benne a bók csak a dölyföt

Élteti, kíméld meg szád s hamar oldj kereket.

Soknak az elszaladó tetszik s ki nem állja a kérőt:

Hagyj fel a kéréssel s gyűlöletét ki ne hívd!

Nem szabad ám mindig megvallanod azt se, mit óhajtsz.

Rejds a barátság álarca mögé tüzedet.

Sok rátarti leányt ejtett szerelembe e módszer,

Sok szerető volt már hölgye barátja előbb.

Rút a hajós, ha fehéreképű; legyen arca a csillag

Fényétől s a vizek habjaitól fekete;

Rút a fehéreképű szántó, ki a horgas ekével

És a kapával künn görnyed a munka alatt;

És kit Pallasnak csábít ragyogó koszorúja,

Rút, ha csupasz testén messze fehérlik a bőr.

Csak szeretőt illet meg e szín; neki más nem is illik;

Sápkórosnak hadd higgye az ostoba nép!

Halvány arccal járt Orion Sidus ligetében,

Daphnist sápadttá tette a csacska najád.

Testi soványság is hevedet bizonyítja; ne szégyeld

Lógós kámzsa alá rejteni szép hajadat.

Éjjeli virrasztás mindig lefogyasztja az ifjút

És a heves szerelem búja, a szívbeli gond.

Célod elérendő, tettesd magadat nyomorultnak,

S mondja reád, aki lát: „Ezt teszi a szerelem!”

Sirjam-e el, hogy igaz dolgokba vegyül a hamisság?

Hűség, cimboraság, mind csupa röpke szavak.

Jaj, ne magasztald fel pajtásod előtt szeretődöt,

Hogyha szavadnak hisz, jómagá is nekilát.

Actorides sohasem szennyezte Achillese ágyát,

Pirithous sem járt Phaedra után sohasem;

Hermionét Pylades, mint Pallast Phobeus imádta
S néked, Tyndaris, az volt, ami Castor öcséd.
Ám ki ilyenben hisz, tamarikcsemetén keres almát
S fürge folyam közepén méhkas után szimatol.
Rosszban van csak öröm: mindenki magának akar jót
S más keserűségén készörömost veszi meg.
Oh, csúfság! Ha szeretsz, nem az ellenség a veszélyes,
Vélt híveidre vigyázz s már kikerülted a bajt.
Főleg a jó rokonokra ügyelj, testvérré s baráttra,
Félni ezektől van legkomolyabban okod.

Végezném dalom itt; de milyen sokféle a lányok
Szíve: ezer módon fogd fel ezer fajukat.
Még a talaj se fogad mindent el: e föld venyigéket
Termel, olajfa virul ott, csupa tönköly idébb.
Annyi a természet, valahány ember van a földön
És az okos mindig tudja, kihez mi való
S most a folyam könnyű habjába vegyül Proteusként,
Most fa, oroszlán most, majd agyaras fenevad.
Itt a halat szigonyos kéz fogja meg, ott a családtek,
Ott üreges háló húzza sodort kötélén.
Szabja a nő kora meg, mely fegyver előnyös a harchoz;
Vén anyaszarvas már messze megérzi a tört.
Játssz a mulyának okost, léhát a pirulni tudónak:
Így valamennyi fejét csakhamar elcsavarod.
Sok, ki a jóravalót nem akarja kegyébe fogadni,
Éppen a hitványnak dől bele karjaiba.

Első könyvemet itt befejezve, a többire térek.
S most pihenő ladikom vesse ki horgonyait!

M Á S O D I K K Ö N Y V

Paeon io! — kétszer zendüljön a víg örömének,
Imhol az óhajtott préda horogra került.
Ujjongó szerető koszorúzza babérral a verset,
Milyet az ascrai agg s maeoni társa sem írt.
Így evezett tova rég Priamus fia harcos Amyclae
Partjairól a rabolt hölggyel a röpke hajón;
Így robogott el a hős diadalszekerén veled együtt,
Hippodamia s a nem várt kocsi lett a tiéd.
Mért e mohó sietés, ifjú? Nyílt tengeren úszik
Még ladikod s távol, melybe igyekszem, a rév.
Sok, de korántsem elég szert tenned a nőre dalommal;
Tartsd is meg, ha tiéd, énekem erre tanít.
Ámde a megtartás nehezebb a reáakadásnál;
Ez csak a véletlen műve, az észet követel.
Most legyetek hozzám kegyesek, Cytherea s te, gyermek,
Most, Erato te, kinek már neve is szerelem!
Nagy feladat vár rám: a világ tereit becsapongó
Ámott szoktatom én, hogy legyen állhatatos.
Gyorsíramú a fiú, két szárnya röpíti a légben
S röptének bajosan szabhat akárki irányt.

Minos a vendégnek nem akart utat adni semerre,
Szárnyaival mégis megmenekült a merész.
Daedalus, elzárván odujában a vétkes anyától
Szült fene szörnyembert s emberi szörnyeteget,
Így szólt: „Jogszerető Minos, hagyj most hazatérnem,
Hagyd, hogy az ősi göröngy fedje be hamvaimat!
Régi hazámba, ahol, hányatva a mostoha sorstól,
Élnem nem lehetett, halni bocsáss legalább!

Küldd fiamat, ha az őszt ily kegyre nem érdemesited,
 Szánd az apát, ha fiát szánni nem érzel okot!"
 Szólt, de akármit szólt, Minoshoz akárhogyan esdett,
 Tőle szabadságot nyernie nem sikerült.
 Ezt hogy látta, ekép szólott: „Nosza, Daedalus, itt van,
 Itt van az alkalmad, hogy leleményt tanúsíts.
 Minos a föld ura, ő a vizek fejedelme is egyben,
 Szárazon és folyamon zárva előtted az út.
 Nyitva csak a levegőt látod: menekülj azon által,
 Mennyei Juppiter, add, hogy sikerüljön a tett!
 Nem jut eszembe nekem sürolni a csillagok útját,
 Volna egyéb út csak, futnom a zsarnok elől.
 És ha a Styx gátol, hát lábam a Styxen is áthág,
 Céлом az emberi jog visszanyerése csupán.”
 Gyakran a baj csak az észet sarkalja: ki hitte korábban,
 Hogy levegőben is elszállhat az emberi test?
 Sok libegő tollat fűz össze, madárevezőket
 S lenfonalakkal a kis szárnyakat egybeköti,
 Majd tüzőn olvasztott faggyút csöppent a favázra
 S evvel az új tudomány műve beteljesedett.
 Játszva enyelt a köteg tollal s a viasszal a gyermek,
 Nem tudván, hogy az ő válla viselheti még.
 Akkor az agg így szólt: „Ez a bárka röpit haza minket;
 Módot Minos elől elmenekülni ez ad.
 Minden irányt elzárt Minos, de a lég szabad — úgymond —
 S mert szabad, utat nyit felfedezésem előtt.
 Ám Thegeának szűz lányát, vagy odébb a Bootest
 S kardviselő Oriont meg ne csodáld odafenn.
 Szállj te utánam csak: hagyj engem előre repülni
 S jöszte nyomomban, ekép bajba seholse kerülsz.
 Mert ha az égi mezőn közelébe jutunk a vakító
 Napnak, a nagy hőt nem bírja a gyöngye viasz,
 És ha alant szállván, szárnyunk beleér a habokba,
 Tollazatára hamar ránehezülhet a víz.
 Szállj te a kettő közt! Légy fürge, fiam, ha a szél fú
 S változtasd, ahogy az szabja eléd, az irányt!”
 Szól s felővezve fiát, kitanítja, mozogni hogyan kell,
 Úgy idomítja be őt, mint kicsinyét a madár.

Majd maga ölti erős vállára a mesteri munkát
S lassan a még félős útnak ereszti magát.
Már-már száll, mikor egy csókot nyom a gyermeki ajkra
S bárhogy erőlködik is, bús szeme könnyeket ont.
Egy dombon, mely csak fia-hegy, de a völgyet uralja,
Végzetes útját ott kezdi fiú s apa meg.
Száll maga is s figyelőn vizsgálja merész fia röptét
Daedalus és gyakran megpihen óvatosan.
Tetszik az újdonság s felhagyva az aggodalommal,
Elbizakodva repül Icarus úrfi tovább.
Látták őt remegő horgukkal a parti halászok
És az ijedtségtől horguk a vízbe esett.
Balkézt már Naxos, Paros, ragyogó Samos és a
Clarosi isten szent Delosa ködbe veszett;
Jobbra Lebynthos tűnt ki s a cserjeövezte Calymne,
Majd a halakban dús Astypalaea sziget:
Ekkor a fürge fiú, elkapva a gyermeki hévtől,
Hirtelen égnék szállt s apja fölébe került.
Enged a cérna, a lágy viasz olvad a nap melegében
És hogy a lég ritkul, visszahanyatlik a kar;
Elszörnyedve tekint le a vízbe az égi magasból
És a riadt szem előtt ködbe borul a világ.
Már a viasz lecsepeg, csupaszon hadonász az alélt kar,
Megremeg és támaszt itt se, amott se talál,
Visszabukik s lezuhanva sikolt fel: „Apám, odafúlok!”
S szóra nyitott száját zöldhabos ár lepi el.
„Icarus!” így hördül a szegény apa, már fiavesztve,
„Icarusom, hol vagy? Merre repülsz, hova szállsz?
Icarus!” így hörgött s meglátta a szárnyat a vízben...
Teste a földé lett és neve a vizeké.

Minos ez emberi lény röptét nem bírta lekötni,
Hogy kötözök le serény isteni szárnyakat én?
Pórus jár, ki segílyt Haemon tudományaitól vár
Vagy ki csikók homlokfürtöztétét szedi le,
Medea gyógyfüve sem teszi tartóssá a szerelmet
És nem az elgajdolt marsusi mágia sem.

Iason fogva marad s lebilincseli Circe Ulixest,
 Hogyha a bűvdal elég volna elérni e célt.
 Orcafehéritő folyadékot a nőre ne tukmálj,
 Káros az agynak e nedv s gyakran okoz haragot.
 Hagyd a tilost! Mely nő nem kedveli azt, aki kedves?
 Nemcsak az arc s az alak vív ki ilyen diadalt.
 S bár Nereus maga vagy, ki homerusi bókokat ért el
 Vagy ki najádoknak lett szeretője, Hylas:
 Hogy megtartsd a leányt s elveszte ne sújtsa le lelked,
 Szellemi kincsekkel toldd meg a testi tökélyt.
 Lám, mulékony a szép külső: ha letelnek az évek,
 Tűnik a csáb s önnön tartama által enyész.
 Liljomok és violák sem hajtanak egyre virágot
 S honnan a rózsá lehullt, már csak a tüske mered.
 Szép ifjú, neked is dér vonja be fürtjeid egykor
 S görbe barázdát szánt testeden egykor a ránc.
 Most gyűjts hát külsőd szépségeihez maradandóbb
 Szellemet: ez veled ég egykor a máglya tűzén.
 Töltsd el lelked a szép művészetek ismeretével
 S két művelt nyelven tudd kifejezni magad.
 Hogyha nem is volt szép, értett a szavakhoz Ulixes
 S tengeri istennők vágytak ölelni a hőst.
 Ah, hányszor zokogott búcsúját hallva Calypso,
 Elmondván, hogy a víz háta nem áll evezőt.
 Váltig esengett néki, hogy írja le Trója elestét
 S hőse ezer módon tárta elé ugyanazt.
 Egyszer a partokon áll vele s kéri, mesélje el újból,
 Thracia hősét mint érte a végzet utól.
 S az történetesen kihozott pálcája hegyével,
 Míg felel, ábrákat rajzol a porban elé.
 „Imhol a trójai vár”, úgymond s falakat rak a porból,
 „Vedd, hogy emez Simois s táborom álljon amott!
 Ezt a mezőt (s teret ír le a bot) festette be Dolon
 Vére, midőn a tüzes haemoni ménhez osont.
 Arrább táborozott sátrában a sithoni Rhesus,
 Jőmagam itt szerzém vissza lopott lovaink.”
 Míg a fővényben eként rajzolgat, a trójai várat
 S Rhesus sátrait elmosta urastul az ár.

„Lásd, ne akard magadat rábízni a habra, mely annyi
Nagy nevet így söpör el”, vágta a nymphea reá.

Szó, ami szó, az okos nem bízik a testi tökélyben,

Hogyha az ifjúnak másmilyen érdeme nincs.

Illeszkedni tudás hódít legelőbb szíveket meg,

Gyűlöletet s patvart kelt a goromba modor.

Gyűlölött állat az ölyv, mert élete telve tusákkal,

Undok a farkas, amely gyáva juhokra rohan,

Am a szelíd fecskét békén elereszti az ember

S fészket lel minden dúcban a gerlemadár.

El veletek, harcok s keserűszavu perlekedések!

Enyhe szavak tápján él a szelíd szerelem.

Szidja az asszony urát s aki férfi, hites feleségét,

Házastársak közt úgyis örök vita dúl;

Tudjuk, a zsémbesség minden feleség hozományá;

Am csak enyelgő szó illeti meg szeretőd!

Egybekeléstek okát nem a törvény mondta ki szóban,

Nektek igaz törvényt a szerelem maga ad.

Hozz fület ingerlő nyájas szavakat szeretődnek,

Hogy szíve viduljon, hogyha felé közeledsz.

Nem tehetős urakat jövők én szerelemre tanítani;

Útmutatásra, ki ad, tőlem aligha szorul.

Mindíg szellemes az, ki ha kell, belenyúl a zsebébe.

Vissza nekünk! Több ez, mint valamennyi tanács.

Én koldus szerető, a szegények dalnoka lettem,

Kiktől szép szónál nem kap a nő egyebet.

Nos, ha szegény vagy, légy okos és haragod ne mutasd ki,

Nyelj le olyant is, amit tűrni sosem fog a dús!

Ürnök förtjeit én egyszer dühvel összekuszáltam;

Hány gyönyörű naptól estem el ekkor ezért!

Hogy tunikáját is széttéptem, aligha hiszem bár,

Igy monda s árát én fizetem meg utóbb.

Légy hát bölcsen azon, hogy mestered átka ne fogjon

Rajtad, az elmondott káron okulni tudón!

Vívj csak a parthussal s ápolj szeretőddel a békét,

Kellemes évődést és mi gyönyörre vezet.

Hogyha hideg s nem akar kellő szerelemmel ölelni,
 Várj türelemmel, majd adja alább is a csúf.
 Hogyha kitartó kéz görbiti, behajlik az ág is,
 Amde rugaszkodjál csak neki s már letörött.
 Úszni se tudsz türelem nélkül: a folyam sima tükkrén
 Nem jut előbbre, ki ár ellen emészti magát;
 Nubia tigrisein s arslánján győz a kitartás,
 Még a szilaj bika is lassan igába törik.
 Volt-e vadabb lény, mint a nonacrisi lány, Atalanta?
 Mégis erőt vehetett rajta a férfierény.
 Gyászba borult sorsán és hölgye keményszívűségén
 Milanion gyakran sírt a falombok alatt.
 Gyakran hordta nyakán, mint ő akará, a megejtő
 Hálót s vadkanokat fűrt haragos nyila át;
 Hylaeus nyila nem kímélte meg őt se hegyével,
 Bárha szokottabb volt néki a más nyila már.
 Nem mondom neked én, hogy Maenalus ős vadonát járd
 Fegyveresen, hálót hordva alélt nyakadon,
 Mellkasodat sem kell odatárnod a kósza nyilaknak;
 Halld, csupa enyhe szabályt ír tudományom elő:
 Hagyd rá, hogyha dühöng; így jutsz csak utóbb diadalra;
 Játssz tetszése szerint bárminemű szerepet.
 Szidd, amit ő leszapul, dicsérd dicsérete tárgyát,
 Állítsd azt, amit ő és ha tagadja, tagadd!
 Hogyha nevet, mosolyogj, ha zokog, te is onts vele könnyet,
 Szabja az asszonyi kény arcod elé a szabályt!
 Játékban, ha ivor kockát dob előtted a tétért,
 Vess te silányabbat s hagyj neki minden esélyt,
 Vagy ha a csontkőbőket perdited, ügyelj, ne veszítsen,
 Vess ki vakot, ha lehet, hogy nyeresége legyen,
 S végre, ha cseljátszmát folytattok ketten a táblán,
 Add a csatárt neki, hadd csapjon üveglova rá.
 Vékony rúdjaival te feszítsd ki fölébe az ernyőt,
 Útat előtte te törj, hogyha tömegbe vegyült.
 Lábainak zsámolyt ne habozz odatolni az ágyhoz,
 Húzd a kecses sarukat fel s ha akarja, le is.
 Melleden is gyakran kell felmelegítened úrnőd
 Megdermedt kezeit, bárhogyan is dideregsz.

Könnyen megnyeri őt s ha az is, te ne láss lealázást
Benne, ha úri kezéd tartja a tükröt elé.
Ő, aki Juno oly sok szörnyetegét letiporta,
S mely vállán nehezült, végre az égbe jutott,
Úgy mondják, kosarat tartott az ioni leányzók
Közt s puha gyapjúból fonta a gombolyagot.
Úrnőjének szót fogadott a tirynsi levante,
S túrni te átalnád azt, mit a hír fia tűrt?

Hogyha a fórumi zajt rendelte kiállnod, előzd meg
A kijelölt órát s el ne siess, ha letelt,
Hogyha találkát ad, tégy félre akármilyen teendőt,
Fuss szaporán s a tömeg meg ne szakítsa utad.
Éj idején, amikor hazatér valamely lakomáról,
Rabszolgája helyett menj, ha akarja, vele.
Hogyha falun nyaral épp s odahív, kocsi vagy anélkül
Vágj neki: Ámor előtt nem nyer a lusta kegyet.
Fergeteges szélről, tikkasztó nyári melegtől,
Hóba borult úttól vissza ne tartson a félsz.
A szerelem katonás dolog: el veletek, tunya lelkek!
Ámor zászlaja nem tűr pulya harcosokat.
Éji fagyot, hosszú utazást, szívbéli keservet
Rejt e szelíd tábor s más szomorú nyavalyát.
Most a dühödt égből zuhogó zivatar veri melled,
Most meg a tar földön hálsz meg alélt-fagyosan.
Cynthiaus Admetus tehenét őrizte Pheraeben,
Kis kalyibák mélyét lakva a monda szerint.
És ami Phoebusnak jó, másnak rossz? Nosza rajta,
Láss neki csak s kinlódj meg, ha szeretni akarsz!

Hogyha a járt úton nincs mód behatolnod a házba
És bejutásod elé zárt lakatú kapu áll,
Nem baj, ereszkedjél csak alá a tetőn, a nyitotton,
Lopva osonj a kitárt, bár magas ablakon át.
Kedves a nőnek tudni, hogy érte veszélybe kerültél
S vonzalmad bizonyos záloga néki e tett.
Néha nem is vágyott igazán szerelemre Leander,
Mégis elúszott, hogy lássa hevét a leány.

Szolgaleányait is jó rendre lekötni magadhoz
 S nyerd meg a rabszolgát is, ha utadba akad.
 Szólítsd néven mind (nem esik rajtad vele csorba)
 S bárha alantas, vedd büszke kezébe kezét.
 Adj az esengő rabszolgának (a pénzt ne kuporgasd!)
 Fortuna estéjén némi szerény adományt,
 S melyen a gallusokat rászedte a hitvesi köntös,
 Női cselédeket is lepj meg a szent nap előtt.
 Nyerd meg ügyednek a házbeli népet; a szolgaseregben
 Ott van az ágyasház őre, a hű kapus is.
 Kincset a hölgynek sem kell kapnia meglepetésül:
 Egy kicsiség is elég neki, ha megfelelő.
 Míg a mező kivirul s a gyümölcsfa legörnyed a súlytól,
 Küldj neki áldással telt, dagadó kosarat
 S bárha a Sacra Vián vetted, neki mégis üzend azt,
 Hogy faluról épp most hozta amaz vagy emez.
 Küldj neki szőlőt s más csemegét, aminőt Amaryllis
 Vágyott enni (ma nem kell neki gesztenye már!)
 Tiszta galambokat is küldhetsz neki s tarka rigókat,
 Így bizonyítva be, hogy sokszor eszedbe jutott.
 Van, ki örökséget csikar így ki a magtalan aggtól.
 Vesszen a gaz, ki miatt szégyen a szép adomány!
 Gyöngéd verseket is, mondjam, hogy küldj neki néha?
 Oh jaj, a verseknek semmi becsülete már!
 Megdícséri ugyan, de ajándék vonzza a nőt csak,
 Tetszik a barbár is, kincse legyen csak elég.
 Újra aranykor van földünkön: a pénz a becsület
 Kútfeje; pénzen akár vonzalom is vehető,
 Míg ha a muzsáktól kísérve Homér maga jönne,
 Hogyha üres kézzel jönne, akár mehet is!
 Amde tudós is akad nőink különös seregében
 S van, ki tudósna akár látszani, csacska pedig.
 Dicsérd dalban e két fajtát s epedő szavalásod
 Öntsön színt a megírt versbe, ha jó, ha silány.
 Úgy lehet, ez vagy amaz virrasztás szülte dalodban
 Kisdéd ajándékot lát, ha a cím neki szól.

Hogyha teszel valamit, megtenni valónak ítélvén,
Hagyd, hogy a hön szeretett nő könyörögje ki azt!
Így, ha egyik szolgád épp felszabadítani készülsz,
Intézd úgy, hogy a hölgy kérje ki tőled előbb,
Vagy ha a rá kiszabott gúzsból eleresztteni rendelsz
Egyet, hagyd, hogy a lány mondja reá: „Köszönöm!”
Zsebre te vágd az előnyt s illesse a hála barátod;
Ráfizetés nélkül higgye, hogy ő az erős.

Bárki vagy is, hogy a lányt szorosabban kösd le magadhoz,
Rajta, hitedd vele el, hogy gyönyörűbb sosem élt.
Tyr szövetet ha visel, dícsérd fel a tyrusi bíbert
És ha Coos selymét hordja, legyen divat az.
Hogyha aranyt ölt fel, mondd, hogy becse több az aranynál
És ha darócbán jár, valld, hogy az áll neki jól;
Ha tunikásan jó, lelkendve kiálts fel: „Elégek!”
S óvd közben remegő hangon a nátha miatt.
Hogyha haját kettéválasztja, rajongj e szokásért
És ha netán süti, mondd, hogy kisütött haj a szép.
Táncra ha kél, bámuld idomát, ha dalol, csoda hangját
És ha bevégti dalát, kezdj te panaszba legott.
Áradozó szavakat mondj róla, hogyan tud ölelni
S kedves ajándékul vedd el az éj gyönyörét.
S bárha Medusa is elbújhat mellette, ha mérges,
Szófogadó s nyájas lesz, ha szerelme közelg.
Arra vigyázz csak, hogy meglátni ne bírja, ha füllentsz
S hogy ne hazudtoljon rá szavaidra szemed.
Hasznos a turpisság, de csak árthat a rajtakapottnak,
Nem csoda, hogyha utóbb senkise hisz neki majd.

Ősz derekán, amikor legszebben aranylik az évszak
S bíboros újbórral telve pirul a gerezd,
Majd a hideg dermeszt, majd nyári napok heve bágyaszt
S testi aléltságot szül a szeszélyes idő:
Kedvesed ágynak dől, ha nem is betegen, kimerülten
És az időjárást sínyle kedélye nagyon.
Gyöngéd buzgalmad kimutatnod ilyenkor a legjobb.
Vesd el a jó magvat s lesz mit aratnod utóbb!

Bánj vele jól, bármint nyüögsködik is betegágyán,
Tenkezeiddel tedd meg, mire csak jogot ád.
Lássa, mikor siratod, ne legyen soha vége a csóknak
S ajka, a lázcserepes, szívja be könnyeidet.
Tégy fogadalmakat, úgy, hogy hallja; ahányszor ohajtod,
Láss gyönyörű álmot s mondd neki hosszasan el.
Hívj javasasszonyt, hadd olvasson a házra, az ágyra
S tartsa fölé remegő kézzel a ként, a tojást.
Hölgyednél szívesen látott figyelem jele mindez
S épp elegen jutnak dús hagyatékhhoz is így.
Am beteged gondozva, ne kelts haragot magad ellen,
Légy vele nyájas, légy jó, de ne szertelenül.
Enni ne tiltsd neki el s keserű gyógyszert ne itass meg
Véle; vetélytársad nyujtsa felé az ilyent.

Ah, de a szélnek, mely tovavitte hajódat a partról,
Nem veheted hasznát majdan az út közepén.
Kapjon az új szerelem még szertecsapongva erőre:
Tápláld jól s kis idő múlva megizmosodik.
Míg boci volt, a bikát, a szilajt évődve etteted
S vessző volt a fa, mely most pihenőhelyet ád,
Kisdted csermely előbb a folyam, de futása dagasztja
És ahová csak elér, felveszi mind a vizet.
Szokjon a nő hozzád: nincs jobb segítő a szokásnál;
Láss neki hát s ne riadj vissza, ha tán megun is.
Lásson csak téged, füle hallja csupán a te hangod,
Nappal s éj egyaránt tárja vonásid elé.
Majd ha szilárd hited az, hogy nélkülöd élni se bír már
S elmaradásodtól gyászba borulna szive,
Akkor tarts szünetet: dús életet ád a pihent föld
S felszikkadva mohón issza a rét az esőt.
Phyllis Demophoont míg látta, csak éppen akarta,
Amde alig ment el, lángja vadul lobogott.
Távoli férje után epekedve hevült Penelope,
Phylacides se maradt, Laodamia, veled.
Amde soká ne maradj el: a vágy heve csökken idővel
S gyakran a régi helyét új szerelem veszi át.

Míg Menelaus oda volt, felesége, magára hagyatva,
Éjjel a vendégnek hő kebelére simult.
Vak vagy-e, jó Menelaus? Egyedül kelsz útra lakodból,
Melyben a vendéggel hitvesedet hagyod ott!
Dőre, szelid gerléd rábízta a körmös ölyűre,
Farkasnak hagyta hátra a telt juhakolt.
Itt sem a csábítót nem terheli bűn, sem az asszonyt,
Mit Paris megtett, megteszi bárki, te is.
Melyre időt s módot magad adsz, a csalás a te műved,
Nem tesz nő egyebet, mint mire bíztaod őt.
Kezdhets-e mást? Ura nincs, de a vendég ott van a házban,
Tetszik is és az üres fekhely ijeszti szegényt.
Légy ezután szemesebb! Az okos nem okolja Helenát:
Jóságodból híz hasznát a csalfa csupán.

Ámde a rőt vadkan nem háborog oly fenemódra,
Míg a dühödt ebeket fellöki gyors agyarán,
És nem az erdei vad nősténye, ha kölykei szopnak,
Avvagy a hirtelenül eltaposott vipera,
Mint ha a nő idegen lányt lát meg a kedves ölében,
Benne harag tüze gyúl s arca mutatja dühét.
Tűzhöz, acélhoz kap s minden mérsékletet eldob,
Mint kit az aoni úr isteni szarva talált.
Esküszegő férjén megcsalt feleségi jogáért
Két fia vérén vett bosszút a phasisi nő.
Avvagy nézd a kegyetlen anyát, aki fecskealakban
Száll ma is és mellén ott van a vér nyoma még!
Mit szerelem fűzött, minden köteléket elold ez,
Férfi, vigyázni tudó, messze kerülje e bűnt.
Nem kívánom azért, hogy légy hű egyhez, amíg élsz;
Mentsen az Ég! Hisz ilyent csak hites asszony akar.
Csálj, de szerénységed leplezze az elkövetett bűnt,
És ha tilosban jársz, szert vele hírre ne tégy.
El ne ajándékozz holmit, mit a másik is ismer,
Kópéságodat üzd — ő ne gyanítsa, mikor,
És nehogy ott érjen valahol, hol már maga is járt,
Nézz ki találkahelyül mindig újabb terepet.

Írni ha szándékszol, nézd át figyelemmel az írást,
Van, ki a szóban olyant lát, ami benne sem áll.
Venus az őt sebző nyilakat jogosan lövi vissza
És mi előbb neki fájt, fel te panaszkod utóbb.
Míg Agamemnon, a férj hű volt, felesége se nézett
Másra: urával együtt lett maga is csapodár.
Hallá, hogy szalagos fővel s jobbójában az ággal
Hasztalanul esedett Chryses a szüzi rabért,
Tudta az elragadott Iyrynesusi lányka keservét
S tudta a hosszúra nyúlt ostrom alantas okát.
Mindezeket hallá s maga látta a szép Priamidát
Rab létére rabul ejteni győztes urát:
Aegisthusnak ekép odaadta szívét, nyoszolyáját,
Tyndaris így állott bosszút az esküszegőn.

Hogyha a titkolt bűn mégis kiderülne utólag,
Köztudomású bár, csak te tagadd kereken!
Kár a szokásosnál szívesebbnek lenned ilyenkor,
Túlzott nyájasság büntudatod jele csak;
Lágyékod ne kíméld, úgy állítsd helyre a békét:
Elveszi egy derekas csók a család gyanúját.
Van, ki boggyót s iratos füveket javasol megevésre:
Én bizonyosra veszem, hogy csupa mérgek ezek.
Van, ki viszont borsót kever össze csalánlevelekkel
S sárgás pártamagot régi borokba vegyít.
Ámde az istennőt, ki a bérces Eryx vadonában
Éli világát, nem készteni kegyre e mód.
Alcathous ragyogó hagymája pelasgusi földből
S a bujaság füve, mit megterem itt is a kert,
Éppúgy divik, akár a tojás s a hymettusi színméz
Avvagy a tűlevelű fenyvesek adta dió.

Józan Eratom, hagyj békét te a mágusi tannak,
Forduljon szekerem vissza s kövesse a célt.
Kit tanításom előbb rábírt, hogy a bűnt letagadja,
Váltson irányt s bátran vallja be most a csalást.
Ingadozást szemeimre ne vess: ugyanavval a széellel
Szállani folytonosan nem tud a görbe hajó,

Egyszer az északi szel viszi útjain, egyszer a déli,
Vászna előbb keletet, majd nyugatot szimatol.
Nézd, kocsiján a lovász mint hagyja lazulni a gyeplőt
S fűrge kezekkel mint rántja szorosra megint.
Van, kit a gyöngédség hálátlanságra tanít csak
És ha a küzdés nem szítja, szerelme kihűl.
Míg a szerencse mosolyg, puhaságba hanyatlik a lélek,
Nem könnyű hidegen túrni, ha kedvez a sors.
Mint az erőtlen tűz lassan felemészttve a rőzsét
Elhamvad s a fehér pernye megül paraszán,
Ámde ha ként dobsz rá, fellobban a már kialudt láng
S tőle, akár azelőtt, újra sugárzik a fény:
Hol tunya biztonság zsibbasztja erőit a szívnek,
Szítsd heveny ingerrel gerjedelemre megint.
Kelts szerelemfáltást, langyos szíve hadd melegedjen,
Bűnjeleket kutató arca legyen halovány.
Négyyszer s földi ajak nem bírja kimondani, hányszor
Boldog a férfi, kiért bánat epesztí a nőt,
Ha bizonyos hírét bevén a csalásnak, elájul,
Hirtelen elsápad s elhal a szó ajakán.
Hadd legyenek én, akinek tombolva ragadja haját meg,
Hadd legyenek én, kibe szép körmeivel belemar,
Én, kire sírva tekint, kire szörnyű tekinteteket vet,
Mert noha gyűlöli őt, nélküle élni se bír.
Úgyde a sértettnek sok időt a panaszra ne engedj,
Nehogy erőt gyűjtsön mérge magának utóbb.
Hattyunyakát sebesen fogd át enyelegve karoddal
S vond a kecses zokogót nyájas öledre legott.
Nyugtasd meg csókkal, szerelem gyönyörével a sírót:
Szent lesz a béke, különb mód lecsitítani nincs.
Míg dühösen dül-fül s szemed is szívesen kikaparná,
Kérd, hogy ölelhesd meg s felderül egyszeriben.
Sutba kerül a tegez s úr lesz a szelid egyetértés,
Ily helyeken születik, hidd el, a Grácia is.
Nemrég perlekedett, most összesimúl a galambpár
S lágyzavú bűgásuk drága szerelmi fohász.
Zúrzavaros kuszaság rejté eleinte világunk,
Csillag, tenger, föld egy alakot mutatott.

Később part övezé a vizet s ég szegte a földet
 S száz elemére bomlott szét a ködülte chaos;
 Fát hajtott a vadon, madarak raja lepte az űrt el,
 Fűrgeuszályu halak rejteke lőn a folyam.
 Elhagyatott terein csak az ember járt a világnak:
 Teste hatalmas volt és csupa ősi erő.
 Sátra vadon volt, fű volt étke, nyugágya a pázsit,
 Társtalanul így folyt élete jó darabig.
 Durva szivén, mondják, végül is erőt a gyönyör vett,
 Mert hogy a férfi s a nő összekerült valahol.
 Tudták ők, mitevők legyenek, noha senkise mondta,
 Iskola nélkül hullt nékik ölükbe a kéj.
 Kéjre talál a madár; kivel egy legyen édes örömben,
 Megleli hím társát lenn a habokban a hal;
 Szarvast kerget a gím; kígyóba fogódzik a kígyó;
 A szuka is lihegőn párja felé közelít.
 Kedves a juhnek a kos; megörül a tehén, ha bikát lát,
 Szurtos kanja elől nem fut a kecske soha,
 Vad vágy úzi a gyors kancát s ha folyam van előtte,
 Messze vidékről átúszik a csődör után.
 Rajta tehát, békítsd ki ez isteni szerrel a durcást,
 Bánata ellen nem lelni külön csodaírt.
 Jobb ez a gyógyitalos Machaon valamennyi szerénél,
 Hölgyed előtt jóvá vétkedet ez teszi csak.

Míg ezeket dalolám, itt terme előttem Apollo,
 Dalt pengetve nekem kobza ezüst idegén.
 Jobbja babért tartott, dús fürtje babérkoszorúsan
 Lengedezett s ajkát látnoki szóra nyitá.
 „Jöjjenek,” így szólott, „pajzán szerelem tanítója,
 Ifjaid egyszer az én templomaimba veled,
 Melyeknek kapuján ama hírkoszorúzza felirat
 Sürgeti elnyerned tenmagad ismeretét.
 Csak ki magába tekint, az képes okos szerelemre
 S lesz erejéhez mért minden, akármibe fog.
 Kiknek a természet szép arcot adott, mutogassák,
 Hagyja nyakát, akinek színe nemes, csupaszon,

Kit díszít a beszéd adománya, kerülje a csendet,
Zengjen dalt, aki tud s aki tud inni, igyék.
Fő, hogy a szónok azért mindenki szavába ne vágjon
És a silány költő el ne szavalja, mit írt.”
Phoebus eként intett; szívleld meg a phoebusi intést;
Isteni szájából halld bizalommal a szót!

Vissza a tárgyhoz most! Kit okos szerelem tüze táplál,
Győz s tudományommal célhoz is ér mihamar.
Ámde a föld se fizet minden robotunkra haszonnal,
Lenge hajónak sem kedvez örökkön a szél,
Boldog perce kevés, de keserve sok a szeretőnek,
Jobb nekikészülten várnia bármi csapást.
Több nyul Athosban, több méh nincsen a hyblai lejtőn,
Pallas szent fáján nem terem annyi bogyo,
Parton a kagyló nem több, mint szerelemben a bánat.
Hányszor mártja kaján Ámor ürmbe nyilát!
Hogyha a lány kiüzen, hogy nincs otthon, noha láttad,
Nem baj, hidd neki el, hogy szemed is hazudik.
Máskor az ígért éj jöttén becsukott kapu vár rád;
Nyeld le dühöd s heveredj végig az utca sarán.
Majd meg a szolgaleány, a hazug, kifakad s begyesen szól:
„Ajtonkat mi jogen fogja ez ostrom alá?”
Hízolgón közeledj a keményszívűhöz s kapujához
S tedd le a föld övező rózsafüzért küszöbén.
Lépj be, ha hív; menj el, ha magához eresztetni késik.
Űr sohasem marad ott, hol tolakodnia kell.
Mért mondhasza reád a leány: „Lehetetlen előle
Szökni!” Hiányozhat néha a hangulat is.
Szitkokat, ütlegetek hölgyedtől túrni ne restelj
És ha csupasz lábát csókolod, az se nagy ár.

Ám mindez kicsiség; komolyabb munkába fogok most.
Nagy dolgot dalolok: férfi, hegyezd füledet!
Terhes a munka nagyon, de hiszen valamennyi erény az;
Nagy feladat, mit most szab tudományom elé.
Túrd a vetélytársat: te maradsz a nyeregben idővel
S győzelmedre irigy lesz maga Juppiter is.

Hidd, a pelasgusi tölgy s nem is emberi ajk javasolta
 Ezt: tudományomnak legjava volt e tanács.
 Másra kacsint: hagyd. ír: de azért te ne nyulj leveléhez,
 Jöjjön, ahonnan akar, menjen, amerre kíván.
 Hitvestársnak ilyent el szoktak nézni a férjek
 S ebben az alvásnak része aligha csekély.
 Rólam e ponton nem jó példát venni, bevallom.
 Szép a tanács, de mit ér, hogyha kevés az erőm.
 Tűrjem-e, hogy valamely jött-ment szeretőmre kacsintson
 S ezt látván, fojtsam vissza magamba dühöm?
 Egyszer a férje nyomott csókot szájára s ezért is
 Megharagudtam; ilyen zsarnoki mód szeretek.
 Sokszor vallottam kárát e hibámnak; a bölcsőbb,
 Férfi a talpán bár, mást is a lányhoz ereszt.
 Még okosabb, ki nem is tud róla: csinálja titokban
 S el ne veszítse a pírt arca, ha rajtakapod.
 Úgy igyekezzél hát, hogy tetten a nőt sose érhesd,
 Higgye, miközben csal, hogy te nem is gyanakodsz.
 Törbe esett párok vonzalma növekszik; az együtt
 Tűrt keserűségnél nincs szorosabb kötelék.
 Ismeretes mese szól odafenn a magasban a tőrről,
 Mit Vulcan csele Mars s Venus elébe vetett.
 Mars atyja Venus iránt őrült szerelemre hevülván,
 Marcona harcosból lett epedő szerető.
 Venus hő szíve (nem szült nála az Ég kegyesebbet)
 Szinte megindult Mars áradozásaitól.
 Ah, hányszor nevetett kötekedve szegény ura lábán
 S műhelye lángjától barna kezén a kacér!
 Egyszer a kedves előtt figurázta ki őt s neki illet:
 Benne a szépséggel grácia párosodott.
 Résen voltak előbb, hogy senkise sejtse szerelmük,
 Szüzi szemérmű volt még az időben a bűn.
 Ám Vulcannak a Nap (s ez előtt mi maradna titokban?)
 Értésére adá, hogy felesége hamis.
 Nap, ne csinálj galibát! Kérd bérédet érte s a hűtlen,
 Mit csak bír, odaad, hogyha nem árulod el.
 Mulciber ekkor az ágy alján s tetején kusza hálót
 Von, finomat, melyet látni se képes a szem.

Lemnost nézi meg, úgymond; kész a találka nejénél
S foglyul ejti a szép párt a ravasz fonadék.
Istenekért fut a férj, nézzék meg a két rabot ők is.
Venus kis hijján sírva fakadt csakugyan.
Nem rejthette szemét tenyerébe, kezét se tehette
Arra, amit mindig eltakarunk, ha lehet.
(Lesz, ki nevetni fog és rámondja: „Ha terhes a fogság,
Rajta, ruházd át rám, Mars, kötelékeidet!”)
Nagynehezen sikerült Neptunnak eloldani láncuk,
Venus a paphosivá s Mars hona Thracia lett.
S Vulcan haszna mi volt? Amit addig titkosan üzött,
Most, hogy a szégyen enyész, nyíltan is űzi a pár.
Látja s beismeri már kiagyalt csele ostoba voltát
Vulcanus, maga is bánva, mit elkövetett.
Óvlok ilyent tenned s óv tőle Dione, a csapdát
Használnod, mibe, lám, ő maga is belehullt.
Lépre ne csaljuk hát a vetélytársat s ne vadásszunk
Névtelenül írott léha szavakra mohón.
Kapjon ilyesmi után, ha olyan fontosnak ítéli,
Kit jogosan férjjé tettek a tűz meg a víz.

Újra hitet teszek itt: csak a törvényadta szabadság
Tréfám tárgya; nemes nők nem ilyenre valók.
Ceres tiszteletét kifecsegni kinek jut eszébe
S szólni Samothrace szent titkairól mer-e száj?
Nem nagy erény, okosan hallgatni saját ügyeinkről
S eltitkolni valót balga locsog ki csupán.
Tantalus, áruló lévén, jogosan kap a képzelt
Alma után s jogosan gyötri a vízben a szomj.
Szent misztériumát, féltőn, Cytherea is őrzi,
Nem túrt meg soha ő színe előtt fecsegőt.
Nem szekrénynek ölen szunnyadnak e venusi titkok,
Tébolyodottnak sem döngi fülébe az érc;
Köztünk élnek azok s egyedül a szokás teszi őket,
Mégis a rejtelmek fátyola illeti meg.
Venus anyánk maga is, ha mezét levetette magáról,
Félig előre hajol s jobbja ölét fedi el.

Nyílt tereket választ a barom szerelemre; ha látja,
Mindíg félretekint arramenőben a lány.
Zárt kapu és rejtett szoba illik a titkos örömhöz,
Mint a redős ruha jól áll a csupasz tagokon.
Hogyha nem éji sötét, mégis valamennyi homály kell
Sokszor a nappali fény tiszta világa helyett.
Még amikor zsindey nem védte a házat esőtől,
Naptól és fedelet s étket a tölgyfa adott,
Nem szabad ég, odú volt a gyönyörvágy otthona s cserje,
Mert a szemérem a nyers emberi lelken is úr.
Ám ma divat nálunk dicsekedni az éji sikerrel
S kedves a perc, amikor róla beszélni tudunk.
Tarts mindjárt szemlét a világ valamennyi leánya
Közt s mond rájuk: „Ez is volt az enyém, amaz is!”
És ha netán újjal mutogatsz egyikre, kit immár
Bírtál, kapja szegényt szárnyra a fáma legott?
Többet mondok: előfordul, hogy az óhaj a tények
Álarcát veszi fel s kit csak akarsz, szeretőd
Teste helyett, ha nehéz megkapni, nevére dobálsz sárt
S bármily szűzies az, szenny fedi ezt feketén.
Rajta tehát, csukjátok a nőt odutokba, ti balgák
S zárjátok le ezer kulccsal a zárt a kapun:
Van bizonyosság ott, hol akárki a hírre tiporhat,
Annak látszva, mivé lennie nem sikerült?
Én a valódi sikert sem igen szeretem kifecsegni
S szívem gondosan elrejti lopott gyönyörét.

Senkinek, erre ügyelj, ne akard bemutatni hibáit,
Hasznos az effélét észre se venni a nőn.
Arcszínét sohasem panaszkolt fel Andromedának
Az, ki szelek szárnyát tűzte ki bokáira fel.
Andromachét másnál mindenki nagyobbabbnak ítélte,
Férje, a hős Hector mondta csupán kicsinek.
Szokd meg, amit nem bírsz ki s kibírod: idővel a rút is
Szép s csak először lát élesen az, ki szeret.
Míg zöld kérge alatt fejlődik az ifjú fa gallya,
Törzséről könnyen tépi le egy fuvalom,

Ámde idők múltán nekiszegzi fejét a viharnek
S fáva izmosodón élvezi dús erejét.
Minden testi hibát eltüntet a sokszori látás
S nincs fogyatékoság, melyre nem ír az idő.
Cserzetlen bikabőr sem kedves először az orrnak,
Ám megszokja utóbb s már nem is érzi szagát.
Adj a hibáknak szebb neveket: kinek arca az illyr
Kátránynál feketébb, néked „a barna” legyen,
Mondj a kövérre legott Venust, a komolyra Minervát
S láss karcsúságot benne, ha csontja zörög.
Gyorsnak hívd a kicsinyt, a pufókot teltidomúnak.
Rokon erénnyel eként fedje hibáik a bók.

Jaj, csak senki korát ne kutasd s ne az évet, amelyben
Megszületett: szigorú cenzori tiszt az ilyen,
Pláne ha már szírmát hagyogatja, leélte a földön
Élte javát s haja ősz szárait irtja fején.
Ifjú, előnyös e kor s valamennyi utána jövődö,
Vess e talajba magot s gazdagon ad gabonát.
Végezd el fiatal fővel, mit időd s karod enged,
Már a redős aggkor hallgatagon közelít.
Szántsd evezővel a víz hátát, ekevassal a földét,
Forgass vért csepegő kardot a harci mezőn,
Vagy szenteld magadat, munkád és izmod a nőknek,
Háboru dúl itt is, kell az erő ide is.
Vedd, hogy az éltés nő mindig nagyon érti a dolgát
És a tökélyre vivő hosszú gyakorlat övé;
Évei számát is jóváteszi külseje ápolt
Volta s ügyel rá, hogy senki ne lássa korát.
Hogy kedvedre legyen, száz formát ad a gyönyörnek,
Mert kitalálásban túltesz a képeken is.
Nem vár ingert sem, hogy sarkantyúzza a vágat.
Egyenlő örömet kapjon a férfi s a nő!
Gyűlölöm én a gyönyört, ha nem élvezi ez s amaz egykép
(Éppen ezért nem hat rám a fiú-szerelem):
Gyűlölöm azt, ki azért ad csak, mivel adnia szükség
És esze hímzésén jár, mikor átölelem.

Nincs öröm ott, hol a lány mesterséget gyakorol csak;
Mesterségbeli csók engem ugyan sose vonz.
Jól egyedül az igaz szerelem szava hangzik e fülnek
És ha a nő esdőn mondja: „Vigyázz! Ne tovább!”
Lássam alélt szemeit nehezen lecsukódni, miközben
Bágyadtan hever ott s félretaszítja karom.
Ily készséget az Ég nem juttat a gyermeki kornak,
Ezt csak az érti, ki már hétszer öt évet elért.
Idd te az új mustot, ha sietsz; nekem ízlik apáim
Napjaiban töltött bükkfakupákban a bor.
Lám, a platán öregén jól bírja a nyári verőfényt,
Míg a sarútlan talp vérzik a zsenge fűvön.
Hermionénál nem tarthatjuk-e többre Helenát?
S Gorge saját anyját mennyiben érte utól?
Elhiheted, ha koros hölgyekkel akarsz enyelegni,
Némi kitartással dús jutalomra találsz.

Imhol, a meghitt pár most bújt a meleg nyoszolyába.
Jőjj ide, Múza s maradj veszteg a zárt kapunál!
Benn ontják, tereád nem vetve ügyet sem, a bókot,
Nem teszi ott hanyagul senki ölébe kezét.
Bőven akad, mivel eljátszhasson az ujj ama szerven,
Melytől Ámornak kap nyila titkos erőt.
Hector, a bajnok, is így tett egykoron Andromachéval,
Nemcsak a férfitusán állta meg ő a sarat.
Szintúgy tett a fogoly Iyrynesusi lánnyal Achilles,
Hogyha csatán kimerült teste nyugágyra terült.
Kebledet, oh Briseis, az a kéz simogatta enyelgőn,
Melyhez a phryg daliák vére gyakorta tapadt.
Vagy tán annak örült, rossz lány, csapodár szíved éppen,
Hogy leigázójuk karja ölelte nyakad?

Hallgass rám s a szelíd szerelem gyönyörét ne siettesd,
Lassan idézd csak, akart késlekedéssel elő.
És ha elérsz oda, hol legtöbb a leányban az érzék,
Pusztá szeméremből vissza ne rántsd magadat;
Nyomban a vágy remegő tüze fog kicikázni szeméből,
Mint ha a nap sugarát tükrözi vissza az ár.

Játszi panaszbán tör ki utána, szerelmi nyögésben
S lágyszavú bűgásban, mely enyelegve fakad.
Ámde vitorláid kifeszítve, ne szűnj meg ölelni
Nődet előbb, mint ő és ő se siessen eléd:
Érj vele együtt célt! Az a kék netovábbja, ha férfi
S nő ugyanegy percben hull elaléltnak alá.
Így intézd a dolog menetét, ha kifutja idődből
S titkos műved nem sürgeti aggodalom.
Hol habozást nem tűr az ügy, ám szentelj eveződnek
Minden erőt s nógasd gyors ügetésre lovad.

Vége a dalnak: övezd zöld pálma- s babérkoszorúval,
Hálás ifjú sereg, illatos üstökömet.
Mi a görög népnél Machaonnak a gyógytudomány volt,
Aeacidesnek a harc, Nestor atyának az ész,
Bölcs Calchasnak a jós adománya, Aiaxnak a fegyver,
Automedonnak a ló, az nekem a szerelem.
Dicsérd, férfisereg, hű dalnokod ünnepi dallal,
Hirdesd hírnevetem szerte a föld kerekén.
Ügy vértéztelek én fel, mint Vulcanus Achillest,
Vidd te Achillesként győzelemre vasam!
És ki dalommal arat diadalt amazonokon, írja
Zászlójára: „Ovid volt nekem is nevelőm!”

Imhol, most meg a nők dévaj hada kéri tanácsom;
Legközelebbi dalom tárgyai ők legyenek!

H A R M A D I K K Ö N Y V

Graecia népe kapott fegyvert amazonhadak ellen;
Most te vagy és sereged, Penthesilea, soron.
Vívjon acéllal acél s győzzön, kit az isteni Venus,
Kit szanaszét szálló sarja kegyébe fogad.
Nem szép fegyveresen rátörnünk védtelenekre;
Könnyű volt neked is, férfi, legyőznöd a nőt.
Lesz, ki reám förmed: „Méregfogat adsz viperáknak,
Nőstényfarkasnak tárod az aklot elé?”
Ám kevesek bűnét nem kell valamennyire fogni;
Ítéljük meg a nőt érdeme s rangja szerint.
Atreus ifjabbik fia joggal szidta Helenát
És az idősb jogosan fogta napára a bűnt;
Oeclidest eleven ménjén, noha élt, Eriphyla
Vétke sodorta a Styx barna vizéhez alá.
Ám Penelope kitart sok bajba került ura mellett,
Míg az a harcban időz s éveket átszavarog.
Phylacides neje is híven megy utána urának
S még fiatal fővel dobja az életet el.
Hű Alcestise kész megváltani Pheretiadest
S férje helyett annak sírja fogadja be őt.
„Capaneus, várj meg, hadd hamvadok el veled!” úgymond
Iphias és a kigyúlt máglya tüzébe rohan.
Mind neve, mind rokolyája miatt igaz asszony a Virtus,
Nem csoda hát, ha elég asszonyi híve akad.

Ám ilyen áldozatot nem sürget az én tudományom,
Gyöngé vitorla is elhajtja az én ladikom.
Én a világot csak pajzán szerelemre tanítom:
Tőlem a nő szíveket nyerni s szeretni tanul.

Nem haragos nyilakat s lángot hajigál, aki asszony,
 Ritka legényben tesz kárt az ilyen lövedék.
 Sok csapodár férfit látunk, de leányt kevesebbet,
 Mindíg ritkábban kapni csaláson a nőt.
 Iason a phasisi lányt, noha már anya volt, tovaűzte
 S új feleséget vont aeson szíve fölé.
 Éretted remegett Ariadne a vízi madártól,
 Mert a kopár parton hagyta el őt, Theseus.
 Akkor lett a kilenc út egy, amikor koronáját
 Hullatván, a vadon Phyllis után zokogott.
 Jámbornak nevezék bár látogatódát, Elissa,
 Neked mégis a tört adta s halálad okát.
 Mondjam-e meg, rajtuk mi segített volna? Bizonynal
 Némi szeretni tudás: nélküle nincs szerelem.
 Jobb ma se lenne nekik, de reám Cytherea ruházta
 Tisztül a leckeadást, szóba eredve velem.
 „Mit vétettek a nők,” úgymond, „hogy a védtelenekkel
 Fegyveresen szállhat szembe a férfisereg?
 Ez két könyvedből szert tett a ravasz tudományra:
 Jöszte a másik félt is kitanítani most.
 Az, ki előbb gúnydalt szerzett a therapnei nőről,
 Szebb sikerű dalban zengte nevét azután.
 És ahogy ismerlek (hagyd nyugton a szépnemet immár!)
 Míg a világon vagy, kérni fogod kegyeit!”
 Szóla s a mirtuszból, mely barna fejét koszorúzta,
 Egy levelet nyújtott át s valamennyi bogyót;
 Égi közelségét éreztem eközben: az éter
 Átfinomult s ami gond nyomta szívem, tovaszállt.

 Hallják hát tanaim, kiket erre a női szemérem
 S törvény feljogosít, mert az idő telik ám.
 Gondold meg fiatal fővel, hogy a tél hamar eljő,
 Így nem esik meg, hogy rosszra fecsérled időd.
 Élvezz, míg neked áll a világ s korod engedi tenned,
 Mint a tűnő vízárr, úgy eliramlik a perc.
 Hasztalanul hívnád a habot, mit az ár tovasodrott,
 Senki az elmúltat vissza nem adja neked.

Élj az idővel hát: fürgén elinalnak az évek
S nem jön olyan jó több, mint ami már oda van.
Kék violát hajtott nemrég, ami most aszu fűszál
S csokrot adott egykor nékem e túskebokor.
Eljön a nap, melyen te, ki most tovaűzöd imádód,
Elhagyatott nyoszolyán vén banyaként dideregsz.
Nem veri fel többé hajlékodat éjjeli lárma,
Rózsaszírom sem vár reggel a ház küszöbén.
Jaj nekem, oh be hamar feltűnnek a testen a ráncok
S a ragyogó arcnak színe be gyorsan enyész!
Hasztalan esküdözöl, hogy lánykorod óta ilyen volt,
Gyorsan permetezik barna hajadra a dér.
Bórháncsával a kort évente levedli a kígyó,
Szarvas is ifju marad, hogyha agancsa lehull,
Csak mi öregszünk meg végleg: nosza szedd a virágot,
Mely ha kíméled, utóbb dicstelenül aszik el.
Tudjuk, a sok szülés mihamar felemészti a bájat,
Nem tud a föld gabonát adni, ha gyakran aratsz.
Latmusi Endymion vesztét, buja Luna, ne resteld,
Bajt, aranyos Hajnal, rád se hozott Cephelus.
Hagyjuk a gyászba borult Venusnak a délceg Adonist,
Aeneast ki adá hát neki s Harmoniát?
Jó, ha az istennők példáin okul a halandó.
Lány, nemes ifjútól meg ne tagadd kegyeid!
Mit vesztesz, ha csal is? Te a régi maradsz; ha ezerszer
Atdad is át magadat, semmise lett kevesebb.
Megrozsdál az acél, elporlik a kőfal idővel;
Tartós az, mi tiéd, csorba nem érheti azt.
Fáklyát fáklyáról meggyújtani tiltja-e törvény,
Tengerek írdatlan habjait őrzi-e jog?
S mégis a férfit a nő hányszor keseríti: „Nem illik!”
Egyszeri mosdásnál bár egyebet se veszít.
Nem bujaságra nevel, csak az oktalan aggodalomtól
Öv dalom: ily jóból kár soha még nem eredt.

Ügyde ha szélvihar is viszi majdan előbbre hajómat,
Most, hogy a révben időz, megteszi egy fuvalom.

Kezdjük a szép külsőn: gondozd figyeléssel a szőlőt
S jót ihatol: műveld jól a talajt s terem az.
Mennyei kincs, mely csak keveseknek jut ki, a szépség,
Asszony akárhány van, ritka közöttük a szép.
Ápoltságban a báj s egy rút van: az elhanyagoltság;
Venusi arccal sem hódít a nem takaros.
Hogyha magukra kevés volt gondjuk a hajdani nőknek,
Éppen olyan hanyagok voltak a férjeik is.
Semmi csodáltnivaló nincs benne, ha dúrva a köntös
Andromachén, ki a zord hadviselő neje lett.
Annak az Ajaxnak felesége vegyen selyemöltönyt,
Kit kacagányképen hét bika bőre takart?
Dúrva divat volt rég; Rómába ma árad a bőség
S a leigázott föld kincseit ontja elé.
Nézd meg, most mi s mi volt a dicső Capitolium egykor,
El se hiszed, hogy a két Juppiter egy lehetett.
Hol ma a legfőbbek gyülekeznek, a Curia szalmás
Viskó volt, mikoron Tatius ülte a trónt
S mit ma urunk s Phoebus díszít, a Palatium egykor
Jármos jószágnak volt legelője bizony.
Vágyjon a régre más: boldog vagyok én, hogy e kornak
Gyermeke lettem, öröm nékem a mostani lét,
Nem mert lány aranyat bányásznak a földnek öléből
S mert gyöngyragylókat fog ki a parti halász,
Mert a hegyek horpadt hasadéka okádja a márványt
S mert a szilaj vizeket rendre szorítja a gát,
Csak mert illem az úr s nem szállt faragatlan atyáink
Ősi szokásaiból semmi reánk örököl.

Éppen ezért ne akaszd füledet tele drágakövekkel,
Mikre a zöld vízben bukkan a hindu halász.
Súlyos aranyhímzést ne rakass napi öltözetedre,
Nem vonz férfit az ily pompa, előbb elijesz.
Arra ügyelj csak, hogy légy tiszta: ne jársz kusza hajjal;
Egy érintéssel csínt ad a hajnak a kéz.
Szép viselet sok van: kiki hordja a néki leginkább
Megfelelőt s tükrét hívja előbb tanuúl!

Fésültesse magát simán, kinek arca tojásdad,
 Így viselé hajdan Laodamia haját;
 Ám kinek arca kerek, hagyjon szabadon valamennyit
 Homloka aljából s el ne takarja fülét.
 Szép, ha az ily nőnek vállára omolnak a fürtök,
 Phoebus is így jelenik meg, ha kezében a lant.
 Hordjon amaz kontyot, mint hogyha Diana az erdőn
 Felgyürközve bolyong s gyorsíramú vadat űz.
 Ennek előnyösen áll a lazán lebegő kusza hajzat,
 Hordja amaz laposan fültre simítva haját,
 Fésülködjön emez cyllenei hárfá-szerűen,
 Tenger habjaiként bontsa ki fürtjeit az.
 Ám terebély tölgyek makkját ki sorolja fel avvagy
 Hybla ezer méhét és vadonokban az őzt?
 Én sem mondhatom el, hány hajviselet van a földön,
 Hisz nap alig telik el, mely nem ad új divatot.
 Soknak még a hanyag haj is illik: az ember ilyenkor
 Tegnap fejdíszét lát gyakran a mostaniban.
 Hasson a múgond véletlennek: az ostrom után így
 Látva lolét, szólt Hercules: „Ezt szeretem!”
 Így emelé kocsiájára az elhagyatott Ariadnét
 Bacchus a kísérők hangos örömjaja közt.
 Lám csak, a természet mint kedvez az asszonyi bájnak;
 Nincs fogyatékoság, melyre nem ad ezer írt.
 Már hozzánk szigorúbb s ha a kor letarolja fejünket,
 Fürtünk, mint Boreas rázta fa lombja, lehull.
 Szürke hajuk germán füvel festik be a hölgyek
 S színe olyan szép lesz, mint sose volt azelőtt.
 Pénzen megvehető dús fürtöket öltenek ők fel,
 Mert aranyért újat kapnak a régi helyett.
 S már nem is átalják: nyíltan bonyolódik az üzlet
 Hercules és a kilenc szűz palotája előtt.

Mondjam-e, hogy melyik ruha szép? Ne legyen paszomántos,
 Tyrusi bíbor sem kell a gyapotszöveten.
 Hol kicsi pénzen ezer színt kaphat az ember, ugyancsak
 Balga, ki öltözetén hordja egész vagyonát.

Nézd a derűs levegő színét, ha eloszlik a felleget

S langyos esőket nem hoznak a déli szelek,

Nézd a csodás bárányt, mely Ino csalfa cselétől

Phrixust s Helle hugát megszabadítani jött;

Helle ruhája a hab, neki még nevet is habok adtak,

Nymphakezek szőtték, gondolom, öltözetét.

Nézd a nemes sáfrányt, ezt hordja ruháin a rózsás

Hajnal, amint szaporán nyergeli fénylovait.

Paphos mirtuszain vagy a rőt ametiszten a színt nézd,

Nézd a fehér rózsát, avvagy a szürke darut.

Ritka gyümölcs-e a makk vagy a gesztenye, mely Amaryllis

Étele s nincs-e viasz, mely ma szövet neve már?

Ennyi növényemet ad a talaj, ha tavasz közeledtén

Rügy fakad a venyigén s enged a napnak a fagy,

Ennyi, ha nem több színt rakhatsz a ruhára, de válassz

Bölcsen: akármely szín jól nem akárkinek áll.

Öltsön a tejbőrű feketét, Briseisnek ez illet,

Rajta, mikor rab lett, akkor is ily ruha volt;

Hordjon a barna fehért: Cepheis meze is patyolat volt,

Igy öltözve jelent meg Seriphos szigetén.

Szinte kimondtam már, hogy hónod alatt ne legeltess

Kecskét s combjaidon sörtecsomót ne viselj.

Am hisz e könyv nem vad kaukázusi nőknek íródik

Vagy kiket árjával mysi Caicus itat.

Mondjam-e el, mily rút látvány, ha a nő foga sárga

S kérem-e, hogy száját mossa naponta ki jól?

Tudjátok ti, milyen szép színt ad a fognak a mézpor,

És mit a vér nem fest rőtre, befesti a kéz.

Majd a szemöldök üres helyeit feketítitek így be,

Majd meg flastromokat raktok az arcra hiún,

Hígított hamúval húztok vonalat szemetekbe

S sáfránnyal, mit a dús Cydnus aranypora hajt.

Könyvet is írtam volt, melyben röviden, de velősen

Minden szépítő szert figyelembe veszek.

Ússe fel azt, ki saját báját keveselli, tanácsért,

Benne nem egy példás útmutatásra talál.

Ám nehogy asztalodon meglássa a kedves a használt
Szert: kendőzd magad, ám senki ne lássa, mikor.
Rettenetes látvány a kenőcs, ha a véle bemázolt
Arcról súlyánál fogva a mellre csöpög.
Rossz az izsóp szaga is, noha Graecia küldi a piszkos
Báránybőrből szűrt nedvet e honba nekünk.
Azt sem ajánlom, hogy meglássa a férfi, mi célból
Vetted az őz velejét s száz hogyan öblögeted.
Mindez a szépséget gyarapítja, de csúnya, ha látják.
Sok készül rútol, ami ha kész, gyönyörű.
Szobrok, amelyeknek Myron ragyogó neve ad fényt,
Nyers tömbök voltak régen, iromba kövek.
Nincs gyűrűd, ha előbb nem ütik kalapáccsal a fémét,
Tisztátlan gyapjú adja ruhánk szövetét.
Dúrva bazalt volt rég, most mint művészi faragvány
Rázza le fürtjeiről Venus a nedves esőt.
Míg magad ékesited, hadd higgye a férfi, hogy alszol,
Félmunkával ugyan senki elé ne kerül!
Kell minekünk tudnunk, bőröd mi mutatja fehérnek?
Zárd le az ajtót jól s nyisd ki, ha kész van a mű.
Jobb, ha a férfi sokat nem tud; van elég, amitől mind,
Hogyha belülről kell látnia, visszariad.
Lám, az aranyfényű szobrot, mely az ünnepi színház
Legfőbb éke, csupán friss levelek fedik el,
Mégse mehet be a nép hozzá, mielőtt befejezték
S férfi előtt testét felcicomázni tilos.

Legfeljebb hajadat fésülheted olykor előtte,
Hogy buja fürtjeivel hosszan omoljon alá.
Ám soha sodrodból ki ne jöjj, ez ilyenkor a legfőbb
S rendbehozott hajadat szét ne ziláld dühösen.
Hagyd a komornát is! Csúf látvány ám, ha körömmel
Szaggatod arcát s tűt szúrsz bele karjaiba.
Néma szitokkal nyúl úrnője fejéhez a vérző
Szolgaleány s gyűlölt fürtöket áztat a könny.
Ám akinek haja gyér, küldjön szemes őrt küszöbére
Vagy fésülje fejét Bona tetői alatt.

Nagy zavarában egyik szeretőm, kire rosszkor akartam
Nyitni, fonákjával tette fejére haját.
Róma gyalázóin száradjon e szörnyű gyalázat,
Erje az ily szégyen Parthia nőit utól!
Rút a barom szarvak nélkül, a mező, ha füvetlen,
Cserje, ha lombtalan áll, fej, hahogy éke lehullt.

Semele nem fordul hozzám, sem Leda tanácsért,
Sem kit a hű bika vitt partra, a sidoni lány,
Vagy kit a bölcs Menalaus harccal követelt ki, Helena,
Ő, kit a még bölcsebb trójai elragadott.
Szép és csúnya leány vegyesen jön okulni dalomból;
Mindig a jó kevesebb s több a világon a rossz.
Nincs a valóban szép leckére, tanácsra szorulva,
Iskola nélkül is hódít az asszonyi báj.
Gondtalanul heverész a hajós, mikor alszik a tenger
S csak ha az ár dagadoz, végzi, mi tőle telik.
Mégis aligha van arc hiba nélkül: rejtsd az ilyen el
S míg teheted, ne mutasd testeden azt, ami rossz.
Ülj, ha kicsiny vagy, hogy jártodban is ülni ne láttass,
Tested, amily hosszú, nyúljon el egy nyoszolyán,
Ott is, hogy rólad mértéket a szem ne vehessen,
Rejtsék bő köpenyeg ráncai lábaidat.
Vézna ha vagy, válassz vastag szövetet viselésre
S tedd, hogy válladról dúsan omoljon alá;
Bíbor csíkokkal tarkítsa ruháit a halvány;
Szeret barnáknak a mord pharusi hal bele ad.
Fedje a rossz lábat hószín saru és a kiszáradt
Lábszárról le ne oldd szíjjaidat sohasem!
Vékony vállpárnát kíván a magasra huzott váll,
Kapjon a keskeny mell körbefutó szalagot.
Taglejtéssel, akármit mond, ne kísérje beszédét
Az, kit idomtalan ujj s rút köröm éktelenít;
Szája kinek pállott, éhomra beszélni ne kezdjen
S húzódjék ügyesen félre a férfi elől.
Hogyha fogad csorbult, rendellenes avvagy előre
Ugrik, a baj nyomban kész, ha csak elmosolyodsz.

Elhinnők-e? Ha nem gyakorolja, nevetni se tud jól,
Keltsen a lány tetszést még az ilyesmivel is.
Csínján nyissa ki csak száját, legyenek pici gödrök
Kétoldalt s fogait fedje be félig az ajk.
Torka ne hallasson harsány hahotát s nevetése
Nőiesen hasson. Hogy mivel? Én se tudom.
Némelyek arcán torz fintor van a dúrva kacajtól,
Más úgy tesz, ha nevet, mint aki sírni akar.
Van, ki rekedt hangon vihorász, mint hogyha malomból
Bóg ki a renyhe számár, míg a lapát zakatol.

Mit tesz a művészet? Kitanulja a sírni tudást is
És ahogy és mikor épp jó neki, sír a leány.
Hát aki szándékkal nem mondja ki jól a betűket
S rosszra nevelt nyelvén selyp gügyögés a beszéd?
Csúnya szokás, de nem árt ilykép kitekerni a szókat,
Gyakran szófukarabb lesz, ki ilyenre ügyel.

Nem szabad ezt sém, mert hasznos nagyon, elhanyagolnod:
Tartsd járás közben nőiesen magadat.
Mindig is ebben volt jó része az asszonyi csábnak,
Ez rettentí el és vonzza a férfiszemet.
Ringva riszálja magát, lebegő tunikával a szellőt
Fogja fel és lábát könnyen emelgeti ez,
Peckes lábaival, mint Umbria barna leánya,
Módisan és feszesen méri ki lépteit az.
Itt is, akár másban, mérték legyen: egyszer esetlen,
Másszor túlzottan könnyed a mozdulat is.
Vállpereced felső részét ne takard el a balról
Rádtapadó szem elől s hagyd szabadon karodat,
Pláne ha bőre fehér; valahányszor ilyenre találok,
Csókolnom, hova csak lát szemem, unszol a vágy.
Búvdalaikkal a gyors evezőst a szirének, a tenger
Szűzei feltarták, bárhogyan elsietett.
Hallva daluk, Sisyphus fia csaknem eloldta bilincsét
S társai mind bedugott füllel eveztek odább.
Csáb van a szép hangban; tégy szert e tudásra, ha nő vagy,
Bájaknál jobban hódít e szép adomány.

Egyszer a színházban hallott dalokat dudorászd el,
 Másszor a nilusi nép gyors ütemére dalolj!
 Tartsa a nő, ha tanult, jobbkézben a plectrumot éppoly
 Hozzáértőn, mint balban a lágy citerát.
 Szírteken és vadakon győzött dalod, Orpheus, egykor,
 Tartarus éji vizén s többfejű szörnyetegén.
 Sziklákából rakatott, méltó boszulója anyádnak,
 Édesen esdeklő szózatod új falakat!
 Ismeretes rege írja le, mint babonázta meg egykor
 Arion elragadó kobza a néma halat.
 Ünnepi dalt is tudj felidézni kezeddal a hárfa
 Húrjain: illik a víg torhoz a szórakozás.
 Ismerd Callimachos dalait, Coos isteni sarja
 És az italszerető teosi agg miket írt,
 Ismerd Sapphot is (kiben izzik a vágy heve jobban?)
 S tudd, hol s mint szedi rá Geta a jámbor apát.
 Gallus könyveit is s a Tibullét kell, hogy elolvasd
 Légyen, akárcsak a lágy hangú Propertiusét,
 Mit Varro dallott az aranygyapjas meselényről,
 Melyről Phrixus szép húga a vízbe zuhant,
 És ama dalt, melynél szebbet latin ajk sose zengett,
 Róma eredtéről s Aeneas útjairól.
 S végül, úgy lehet, én se fogok kimaradni a sorból
 És amit írtam, nem Lethe vizébe merül.
 Lesz, ki szeret s így szól: „Olvasd el a mester enyelgő
 Versét, mely férfit s nőt szerelemre tanít.
 Három könyvből, melyeknek címe „Szerelmek”,
 Olvasd el gyöngéd hangon, amit kiveszel.
 Máskor meg válaszd valamely „Levelét” szavalásra,
 Senki e műfajban verset előtte nem írt.”
 Váltsa valóra e szót Phoebus, te, a dal szeretője,
 Kétszarvú Bacchus s mennyei Múzasasereg!
 Könnyen sejtethed: elvárom, hogy a tánchoz is értsen
 S bor mellett kecsesen lejteni tudjon a lány.
 Színpadon is megigéz, aki szépen emelgeti lábát,
 Sok diadalt aratott már e nemes tudomány.

Szóra alig méltó, de előnyös a kockavetést is
 Érteni s tudni, mit egy számjegy a csontkőbön ér.
 Vessen hármát előbb s számítsa ki jól, kinek álljon
 Pártján s melyik félt hívja vitába a lány.
 Óvatos ésszel a cseljátszmát is bírja követni,
 Két ellenfél közt bábja ha már beszorult,
 Társtalanul a csatárt ha eléri csatáin a végzet
 És ha az ellenség hárafelé menekül.
 Dobja be gyakran a nyílt hálóra a gömbölyű labdát
 S több ne mozogjon, mint csak mihez ujjhegye ér.
 Ott van a játék, mely épp annyi vonalra van osztva,
 Mint az iramló év holdjai száma kitesz:
 Hat kavics áll mindkét oldalra elosztva a táblán,
 Hozd ezeket ravaszul össze, ha nyerni akarsz.
 Értsen ezer játékhoz; ügyetlen a lány, aki nem tud
 Játsszani: játékban gyúl szerelemre a szív.
 Ám a szakértelem itt könnyebb fele még a dolognak,
 Több s nehezebb féken tartani indulatunk.
 Sokszor a józanság tovalebben a játszma hevében,
 Úgy hogy a szem tisztán látja, kiben mi lakik.
 Keblünk tajtékzó düh emészti, konok nyereségvágy,
 Visszavonás, embergyűlölet és fene bú.
 Vádaktól, haragos szitkoktól hangos a lég is
 És kiki más hangon hívja az isteneket.
 Senkise hisz, de ki nem tesz a játszma előtt fogadalmat?
 Láttam elégszer már könnybe borult szemet is!
 Juppiter óvja e rút büntől a leányt, aki minden
 Férfi közül igazán tetszeni egynek akar.
 Rest természete ily játékokat enged a nőnek,
 Több s nemesebb tornán nyerhet a férfi babért.
 Néki a rúd adatott, a serény labdák meg az aroncs,
 Fegyverek és paripák, gyors ügetésre valók.
 Rátok, nők, a fagyos Virgo, sem Mars tere nem vár,
 Tuscia lágy folyamán nem visz előbbre az ár.
 Ám Pompeiusnak nincs tiltva keresnetek árnyát,
 Sőt okos is, ha a nap ménje a Szűzre robog;
 Ott a babért viselő Phoebus szép temploma nektek
 (Általa nyert el a víz pharusi csolnakokat).

Ott a kapuk, melyeket fejedelmi urunk neje, nénje,
 Mit veje épített s büszke hajó koronáz.
 Járjatok el Memphis tömjént lehelő tehenéhez
 S hol három színház áll a díszes tereken.
 Nézzétek meg a friss vértől csepegő vad arénát
 És a porondot, amit kurjogató kör övez.
 Senkisé ismeri s nem kívánja meg azt, ami rejtett,
 Nem hajt hasznót a nő bája, ha nincs tanu rá.
 Bárha Amoebeus és Thamyras vele nem vetekednék,
 Eltitkolva kevés tapsot aratna dalod.
 Venust, hogyha nem ad neki képet Apelles ecsetje,
 Máig a tenger kék habjai rejtegetik.
 Ihlett költőket mi hevít, ha nem éppen a hírszomj?
 Másért, mint csak ezért én se töröm magamat.
 Istenek és nagyurak hálája követte a költő
 Lépteit egykor rég s hír koszorúzta fejét.
 Volt becse akkor még s értéke a dalnoki névnek,
 Dús jutalomban sem volt, ha akarta, hiány.
 Ennius (az, kit a szírt-szaggatta Kalábria nemzett),
 Nagy Scipiónk mellett nyugszik a nagyrabecsült.
 Nincs a borostyánnak ma keletje s mit éjszaka művelt
 Ésszel a Múza kikölt, nem veszi sokba a nép.
 Mégis öröm, hírért küzködni; ki tudna Homérről,
 Hogyha nem élne örök műve, a szent Ilias?
 És ha a szép Danae vénasszonyfővel is ott ül
 Tornyában, melyikünk tudna felőle ma még?
 Lányok, ezért hasznos, ha gyakorta forogtok a nép közt,
 Többször is átlépvén házaitok küszöbét.
 Egyet amíg megfog, bárányt sokat üldöz a farkas,
 Száz madarat vesz a sas célba, ha végre lecsap.
 Így mutogassa magát mindenki előtt a leány is,
 Hol sok a férfi, talán őneki is kijut egy.
 Bárhol megfordul, igyekezzék tetszeni mindíg
 S gondja legyen rá, mint nyerje meg a szíveket.
 Nagy sor a véletlen: horgát soha el ne bocsássa,
 Hol maga sem hinné, ott akad egy hal elé.
 Gyakran hasztalanul fut a falka a bérci vadonban
 S hol nem is úzik ebek, hull a verembe a vad.

Andromedát, a rabot, mi remény biztatta kevésbbé,
Mint hogy könnyeivel megveszi bárki szívét?
Gyakran az elhalt férj élőt szerez: összezilált haj,
Gyászruha és zokogás vonzza a férfit a nőn.

Amde kerüld az olyan férfit, ki magát piperézi
S féltékeny gonddal rendezi fürtjeit el!
Mint neked, úgy ömleng más lánynak, ezernek az álnok,
Csalfa szerelme csapong s nincs nyugovása sehol.
És ha a férfi ledér, mitevő legyen akkor az asszony?
Fogja magát s tartson több szeretőt maga is?
Nem könnyen hihető, de való: ma is állana Trója,
Népe ha megteszi azt, mit Priamus javasolt.
Sok cudar álarcnak használja csupán a szerelmet
S vágya valóságos tárgya silány nyereség.
Senkit a nárdustól csepegő busa haj be ne csapjon
És ne a nagy gonddal rendbeszedett saruszíj.
Senki a tóga finom szövététől s felcicomázott
Ujjon a gyűrűktől rá ne szedesse magát.
Úgy lehet, udvarlód, aki megjelenésre legúrabb,
Tolvaj, s ékszeredért égeti csak szerelem.
„Vissza nekem, mi enyém!” kiabálja kifosztva nem egy szűz,
„Vissza nekem, mi enyém!” harsog a fórumi zaj.
Temploma tündöklő mélyén hallgatja derűsen
Venus az Appiasok nymphahadával a pert.
Rosszhírű nevek is vannak s hírhedt viselőik,
Kikre csalás vádját szórja a régi kegyes.
Mások kára legyen, mi megóv a sajátmagadétól,
Ajtódat ki ne nyisd csalfa legények előtt!
Cecrops lánya, ne higyj Theseusnak, akárhogyán ömleng,
Egy, mire rég esküdt és mi ma hallja: az Ég.
Demophoon, Theseus bűnét örököelve, eladta
Phyllist: nem csoda, hogy senkise hisz neki már.
Hogyha csak ígéretet, szónál te se adj neki többet
S bérét add ki, ha már ő is adott, ne előbb!
Vesta örök lángját el képes az oltani orvul,
Inachis oltárát kész kirabolni a nő,

S mérges nadragulyát ad a férfinak inni, halálost,
Aki beszedte díját s megtagad egy ölelést.

Tartsuk a célt szem előtt valahára; szorítsd meg a gyeplőt
S útváról kocsidat, Muzsa, letérni ne hagyj!
Vedd a fatáblán írt szép szókat utadra kalauzul
(Postád egy agyafúrt szolgáléány vegye át).
Olvasd óvatosan s hámozd ki a férfi szavából,
Áltat-e vagy szívből vágyik-e bírni kegyed?
S kisvártatva felelj! Az igaz szeretőnek a várás,
Hogyha rövidre szabott, szítani szokta hevét.
Kérésére ne mondj egykönnyen igent a legénynek,
Túlzottan szigorú mégis a „nem” se legyen.
Kelts egyszerre reményt s félszet; minden leveleddel
Nőjjön a várakozás s fogyjon az aggodalom.
Írjatok ildomosan, lányok, de a köznapi nyelvhez
Híven: mindenben csak keresetlen a szép.
Hányszor gyűjtja levél szerelemre a tétova kedvest
S bájakon is csorbát ejt a nem úri beszéd.
Ámde mivel, nem hordtok ugyan feleségi hajékot,
Célotok éppúgy túljárni a férjnek eszén,
Írja komornátok helyettetek a levelet meg
S zálogkép nehogy ott hagyja a férfi kezén.
Ismerek asszonyokat, kik szüntelen aggodalomban,
Mint nyomorult rabnők tengetik életük ezért.
Vissza ilyen záloggal, igaz, csak a hűtelen élhet,
Ám az az aetnai tűz mása, mihelyt az övé.
Hidd el hát: a csalást nem bűn viszonzni csalással,
Karddal a kard ellen vívni szabad, jogos is.
Szokjon a kéz hozzá, többféle betűt kanyarítani!
(Átok rá, ki miatt ezt a tanácsot adom!)
Jól letöröld a viasztáblát, mielőtt újra írsz rá.
Két írást ha mutat, könnyű a felfedezés.
„Asszonyom!” így szólítsd mindig leveledben imádód,
S bárha ezerszeresen férfi, cseréld ki nemét!

Mindez csak kicsiség, most szedjük elő, ami fontos;
Lanyha vitorlámat fújja dagadtra a szél.

Nemtelen ösztöneid fojtsd el, ha sikerre törekszel:

Embert enyhe derű, állatot illet a düh.

Duzzad az arc, feketén fut az érben a vér a haragtól,

Lázba borult szemben lángol a gorgoni tűz.

„El veled, átkos flóta! Nem érsz nekem ennyit!” — a vízben

Megpillantva magát, Pallas e szókra fakadt

Nézz a tükörbe te is, ha javában esz éppen a méreg

S azt hinnéd, idegen kép mered onnan eléd.

Éppily kárhozatos, ha a góg jele látszik az arcon,

Szende tekintettel csal szerelemre a szem.

Higyj a tapasztaltnak: mindig gyűlölt, aki öntelt

S gyűlöletünkre az arc egymaga is lehet ok.

Hogyha reád néznek, nézz vissza; neved, ha nevetnek;

Intenek: arccal a várt jelt viszonzni ne késs.

Tompa nyilát ez előjátékok után a kis isten

Elteszi tegzében s végre hegyest vesz elő.

Nem hat a nő, ha levert; Tecmessát hadd vigye Aiax!

Vidám hölgyek után fut nevető seregünk.

Tecmessát bizony én nem kérném s Andromachét sem,

Mint ki akármelyikük kedveseműl akarom.

Szinte alig hihető, csak gyermekeik bizonyítják,

Hogy nekik is háltak férfiak oldalukon.

Aiaxnak se sugott, fogadom, szomorú felesége

Ily fület ingerlő szót soha, mint: „Aranyom!”

Senkise szóljon meg, ha nagyot vetek össze kicsinnyel

S versezetembe dicső harcosokat keverek:

Ennek századot oszt ki vezére s parancsnoki pálcát,

Az lovas osztagokat kap, lobogókat emez.

Nézze a nő is meg, hol s mint veszi kedvese hasznát,

Nem kérvén soha mást, mint ami tőle telik.

Adjon a dús aranyat, ki a perjogot érti, tanácsot;

Törvényszékek előtt védje a szónok a nőt;

Tőlem, a költőtől versnél soha többre ne számíts.

Senkise múltá felül még szerelemben e fajt.

Választottja nevét az utókor is átveszi tőle,

Nem hal meg Nemesis, Cynthia híre is él,

Napnyugat is, kelet is tisztelni tanulta Lycorist
 S van, ki Corinnámról kérdezi meg, ki lehet.
 Vedd ez előnyökhöz, hogy a dal szeretője nem álnok
 S mestersége nyomán számos erény születik.
 Nem fertőzteti meg lelkét sem a becs-, sem a bírvágy,
 Elfut a vásártól, éjt keres és nyoszolyát.
 Ámde szívünk szerelemsóvár, hamar izzani képes
 S hű és állhatatos benne a gerjedelem.
 Hidd el, a művészet rányomja jegyét a kedélyre
 S kit-kit mely hívás vonz, aszerint idomul.
 Lányka, fogadd mindig kegyesen Boeotia népét.
 Ihlett lelkek ezek, kikre a Múzsza mosolyg.
 Isten lakja szívét s jóban van az Éggel a költő,
 Mennyei szférákból kapja sűgalmait ő.
 Tőle, az istenitől, fizetést követelni cudarság.
 Jaj nekem! Egy lány sem fél, hogy e bűnbe esik.
 Légy okos és ne mutasd magadat soha kapzsinak első
 Izbén: ahol tört sejt, elfut az új szerető.
 Ám valamint a lovas nem ad egy zabolát a nyeregbe
 Most tört lóra s melyet már ügetésre nevelt,
 Úgy ne akard te se egy módon megigézni imádód,
 Hogyha tejesképű és ha megállapodott.
 Az, ki először most kóstolta csupán a szerelmet
 S kit fiatal vadként ejte rabul nyoszolyád,
 Másra ne nézhessen, csüggjön szeme rajtad örökké;
 Körben övezze magas kőfal e zsenge vetést.
 Félj a vetélytárstól! Másé ne legyen tekivüled,
 Venus szíve s a trón két urat úgyse szeret.
 Módjával s okosan száll harcba a már viharedzett
 És mit az újonc nem tűr, neki szórakozás.
 Nem töri ő be kapud, nem kergeti bőszen a téboly,
 Kedvese arcának körmeivel nem esik,
 Nem szaggatja meg ő a ruhát se magán, se szerelmén
 S nem ríkatja meg azt, összecibálva haját.
 Ifjú tesz csak ilyent, kit a kor s szerelem heve perzsel,
 Szenvtelenül visel el bánatot és sebet ez.
 Nedves széna gyanánt lassan fog az ő szíve szikrát,
 Mint fa, amelyre hegyén most csap a balta csupán.

Biztos az ily szerelem; dúsabb s szilajabb az előbbi:
Míg menekül, szaporán tépd a gyümölcsöt a fán!

Mindent halljon a lány! Várunkba beloptam az ellent,
Hűtelen ármányhoz hű vagyok és leszek én.
Nincs tartós szerelem, hol a férfi hamar jut a célhoz,
Pajzán tréfa közé néha vegyíts tagadást!
Szidja szobád küszöbén fetrengve a szívtelen ajtót,
Jőjjön alázatosan, majd fenyegetve feléd.
Nem fog az édesség rajtunk, fanyar ízt akar inyünk,
Gyakran szélcsendben süllyed alá a ladik.
Ez teszi, hogy nem akad köztünk, ki nejébe szerelmes:
Tőle a férj annyit kap meg, amennyit akar.
Csukd ki, akit meg akarsz hódítani s dúrva szitokkal
Hadd förmedjen rá zárt kapud öre: „Mehetsz!”

Csorba kaszád tedd most le s csatázz valahára kifenttel!
Jól tudom, önszívemen fog sebet ütni a kard.
Míg hálódon akad, szentül hadd higgye a nemrég
Hódított szerető, hogy nyoszolyád csak övé.
Észre utóbb vegye csak, hogy bájaidd élvezi más is;
Hogyha nem élsz e ravasz csellel, a vágy elalél.
Künn a szabad pályán akkor fut a ló igazából,
Hogyha a ménes elől avvagy utána lohol.
Alvó tűz parazsát felgyújtja a sérelem újra.
Esküszöm: engem sem vonz, csak a nő, aki bánt.
Ámde világos okát panaszának a férfi ne lássa,
Sejtsen többet, mint tud s gyanu rágja szívét.
Ejtse koholt szolgák éber szeme aggodalomba
S férjed gyilká elől rejtse magát remegőn.
Nem csábít a gyönyör, ha nem izgalom adja meg árát,
Játszsz te — Thais sem volt bár szabadabb — ijedőst.
Lopd be az ablakon át lovagod, noha nyitva az ajtó
S üljön a rémület néma vonásaidon.
Hagyd a ravasz rabnőt jajgatva berontani: „Végünk!”
S bujtasd hirtelen egy zugba szegény remegőt.
Ámde vegyítsd szerelem gyönyörét is az aggodalomba,
Hogy szép éjeidért meg ne sokalja a bért.

Kedvem volna reá sem térni a módra, miképen
 Járj túl férjed eszén s játszd ki az óvatos őrt.
 Félje a hitves urát; őrizze nejét a gyanakvó:
 Ezt a szabályt törvény írja s szemérem elő.
 Ámde ki vár el ilyent az alig szabadult hajadontól?
 Jer tőlem leckét venni, ha csálni akarsz!
 Jóllehet Argus ezer szeme csüggene rajta, bizonynal
 Rászedi férjeurát, hogyha akarja, a nő.
 Hol van az ő, aki megtilthatja, hogy írj szeretődnék,
 Míg csak a mosdáshoz jut valamennyi időd,
 Míg teleírt táblád meghitted orozva ki tudja
 Sétáltatni meleg keble szalagjai közt,
 Míg titkos leveled lábára kötözheti szíjjal,
 Vagy sarútalpa fölé rejtve kicsenheti azt?
 Hogyha az őr szemesebb, használd fel e célra barátnőd
 Hátát: írd oda fel mind a közölnivalót.
 Nem félhet s a szemet könnyen szedi rá, aki tejjel
 Ír: hints szénport rá s látszani fog leveled.
 Vagy használd a levét, mit csücske bocsát ki a lennek,
 S már csalafinta betűk állnak a tiszta lapon.
 Acrisius féltőn őrizte leánya szemérmét
 S lám, nagyapává lett mégis eleste miatt.
 Balga, ki őrt állít ma, mikor csupa színpad a város
 S versenyeken szabadon nézhet a nő lovakat,
 Sistrumi tiszteletén ülhet Pharus tehenének
 S férfi hová sohasem lép, oda is bemehet,
 Mert kísérőjét küszöbén nem eresztí be Bona,
 Megjelenésre hacsak nem maga kérte meg őt;
 Avvagy a fürdőkhöz, künn hagyva ruháit az őrnél,
 Gondosan eltitkolt szórakozásra talál,
 Társnőjét, a koholt beteget megnézni siethet
 S ágyán, bár beteg, az néki, ha kell, helyet ad,
 Tolvajkulccsal a csóktolvaj belopódzhat a házba:
 Nemcsak az ajtón át visz kegyesünkhöz az út.
 Sok borral se nehéz túljárni eszén a kapusnak,
 Pláne ha hispán föld halmain ért a gerezd.
 Vedd az italt, melytől álomra csukódik a pilla
 És a szemekre legott Lethe vak éje borul,

Vagy csábítsa az őrt ravaszul szerelemre barátnőd,
És mielőtt az övé lesz, hitegesse soká.
Mégis kár kerülő úton törekedned olyanra,
Mit kis ajándékkal bárki azonnal elér.
Földi szívet s égit megvesz, ne feledd, az ajándék,
Juppiter is szívesen látja, ki hoz valamit.
Balga is azt teszi csak, mit a bölcs tesz: örül a kapottnak
Elteszi s óvakodik róla beszélni tovább.
Egyszer kell csak az őrt megvenned hosszú időre;
Egyszer kezdje csak el s nyújtani fogja kezét.

Mondtam már, hogy a bölcs nem bizza magát a barátira.
Értsd meg a szót: e szabály nemcsak a férfira áll.
Hogyha hiszékeny vagy, mások fölözik le reményed,
Oh jaj, mások elől fog menekülni nyulad!
Hányszor öleltem már társnőd, ki neked s nekem ágyát
S házat ingyenesen kölcsönadá azelőtt!
Szemrevaló ne legyen túlzottan a szolgáléány se:
Sokszor az úrnőnek tartogatott neki jut!

Mit teszek, én eszelős? Mért tárom elébe fedetlen
Mellem az ellennek s mért adom el magamat?
Lám, madarásznak a csíz nem mondja, búvóhelye hol van,
Ugrásból leckét ebnek a zerge nem ad.
Jöjjön akármí, sebj! Véghezviszem én, mibe fogtam
S döfje belém önnön kardom a lemnosi kéz.
Higgye a férfi, hogy érte bomolsz; az ilyesmi hamar megy;
Készséggel hiszi el, mit szívesen hisz, a szív.
Nézzen a nő epedőn ifjára s rebegje kesergő
Hangon, hogy ma alig bírta a várakozást.
Sírjon a férfi előtt, lobbantsa szemére, hogy álnok,
Arcáról dühösen marja le körme a bőrt;
Így hamar elbódul, megszánja magában a sírót,
Gondolván: „Bizony ezt értem emészti a kín!”
Főként áll ez, ahol piperés a fiú s ha tükörbe
Néz, hamar elhiszi, hogy Venus is érte rajong.
Úgyde ha hűtlennek tudod őt, ne nagyon keseredj el
És csak mert szeretőt tart, ne veszítsd el eszed.

Dőre, ki könnyen hisz! Hogy mily galibát okozott már
Rég a hiszékenység, Procris a példa reá:

Bíbor bércei közt fut a tarka hymettusi hegynek,
Friss gyepet öntözvén vízzel, a csermely, a szent.
Hús liget ad pihenőt, pázsitra borul a szederfa,
Mirtusz, barna babér s rozmarin illata száll.
Dúslevelű puszpáng, hajlós tamarik se hiányzik,
Lóhere bokrosodik s délcegen áll a fenyő.
Íly sokfajta faág remeg ott s üde fű feje bólint,
Hogyha szagos fuvalom rezgeti s enyhe zefir.
Hányszor aludt Cephalus s szolgálira bízva a falkát,
Hányszor nyújtódzott végig a pázsiton itt!
Hányszor mondta: „Jövel, hűsítsd le szívemben a lázat
S lágy kézzel simogasd mellemet, aura, körül!”
Hallá s jól betanulva ijedt felesége fülébe
Vitte az ártatlan szókat irigye mohón.
Procris az Aura nevet hallván s szeretőt szimatolva,
Ájultan lerogyott s hangja riadtan elállt.
Arca fehér volt, mint ősszel, ha leszedjük a szőlőt,
Sáppad a lomb s kora fagy szívja ki zöld erejét,
Mint bírsalma, ha már duzzadva lehúzza az ágat
S mint a cseresznye, mikor még ehetetlen a fán.
Végre feleszmélten, megtépdesi keble ruháit
S szép arcába vadul mar bele körmeivel.
Bacchansnőként, kit megkerget a bacchusi pálca,
Fut szanaszét libegő hajjal a tébolyodott.
Már közel érzi a célt, lenn hagyja cselédit a völgyben,
Nesztelenül s remegőn lép a ligetbe maga.
Jaj, hova tetted eszed, hogy a téboly imígyen erőt vett
Rajta? Miért lobog így, Procris, agyadban a tűz?
Aura után lesekedsz, megfogni reméled a csalfát,
Tenszemed óhajtván látni gyalázatodat!
Majd megbánod utad, nem akarsz senkit lefűlelni,
Majd meg örülsz: kétség vívja szíved s szerelem.
Hely, tanu, név egyaránt bizonyítja hitét a botornak,
Mert ki mitől retteg, leghamarabb hiszi el.

Most heverő testek nyomait veszi észre a fűben
S döbbsent keble alatt szíve zihálva dobog.
A delelő naptól már megrövidültek az árnyak
S virradat és hajnal közt ragyogott a korong.
Im, jön az erdőből Cephalus, Cyllene szülötte
S arccal a hús forrás tiszta vizére hajol.
Procris félve lapul a bozótba s a férfi a fűben
Fekve, szokása szerint szól: „Jövel, aura s zefir!”
Látja a tévhit okát mostmár s megörül a szegény nő
És mint arca a színt, úgy nyeri vissza esztét.
Felszökik, ám ahol átgázolna, recsegnek a sűrű
Gallyai, míg repesőn férje ölébe rohan.
Vadkant sejt a bozót mélyén, a vadász gyönyörétől
Lelkesen ugrik amaz talpra, kezében az íjj.
Dőre, megállj! Nem vad jön a cserje mögül! El az ijjal!
Ah, szeretőd keblét fúrta nyilad hegye át.
„Meghalok,” így nyög a szép, „híved szíve húl ki nyiladtól.
Nem ma először ütött rajta sebet Cephalus.
Ifjan szállok alá síromba, de férjem enyém volt,
Könnyű ezért lesz, mely testemet őrzi, a hant.
Lelkem a szélbe repül, melynek neve vesztet okozta,
Jaj, kihunyó szememet fogja be drága kezéd!”
Haldokló felesége fejét szomorúan ölébe
Vonja a férj s égő könnye sebére pereg.
S míg a botor mellből libegőn eliramlik a lélek,
Kedvese bánatosan fogja fel ajkaival.

Vissza a tárgyhöz most! Hagyjunk fel a sok fecsegéssel,
Hogy kikötőt érjen végre alélt ladikom.
Biztosan elvárod, hogy torba vezesselek immár,
Ebben is óhajtván útmutatásaimat.
Jőjj későn s kecsesen libbenj be, ha égnek a lámpák,
Nagy kerítőnő ám s hasznos a késedelem.
Még aki csúnya, az is szépet mutat esteli fényben,
Mert a hibát sohasem látja homályban a szem.
Szépen egyél mindig; újjal csipegeds csak az ételt,
Hogy maszatos kézzel szájadat össze ne kend.

Lakj jól otthon előbb vagy told el időnek előtte
Tányérod s ne egyél annyit, amennyit, akarsz.
Paris, a hős, ha mohón habzsolna előtte Helena,
Így keseregne: „Miért loptam el, én botor, ezt?”
Kellemesebb látvány s jól áll az ivás a leánynak,
Jól megfér Venus gyermeke s Bacchus, a vad.
Ám vizsgáld meg előbb, mit bír ki a fej, mit a lábszár
S kettőt ott, ahol egy van, soha fel ne fedezz.
Csúf, ha elázik a nő és földre teríti a sok bor;
Nincs joga sírni utóbb, bárki ölelgeti is.
Éppigy az asztalnál álomba merülni veszélyes,
Sok restelnivaló eshetik alva velünk.

Mondjak-e még többet? Nehezemre esik, de Dione
Biztat: „Amit szégyelsz, leggyönyörűbb remekem!”
Ismerd jól magadat s tartásod szabd alakodhoz,
Tudja a nő mindig, mily modor illeti meg.
Szokjon a széparcú hozzá, hátára feküdni;
Háta kinek szép, azt tartsa a férfi felé.
Testével nyugodott vállán Atalanta urának,
Lábszárad ha kecses, tedd te is azt, amit ő.
Üljön a tömzsi lovon: nagytermetű thebai hölgye
Hector nyergében nem lovagolt sohasem.
Visszaszegett fővel térdeljen az asszony a párnán,
Hogyha nyulánktestű s tompora hosszúra nyúlt.
Combja ha lányos még és melle hibátlan a szépnek,
Álljon a férfi s legyen ferde nyugágy emezé.
Kontyod a phyllisi nők módjára kibontva se átalld
Hordani: hadd lengjen hátraszegett nyakadon.
És akinek testére Lucina bevészte redőit,
Vívjon hátrafelé, Parthia harcosaként.
Mód van ezer; puha és kényelmes az ágyon a fekvés
Jobboldalt, ha kicsit visszahanyatlik a test.
Ám sem Apollo szent jósdája, sem Ammon, a szarvas
Nincs oly igazmondó, mint amit én dalolok.
Bízd habozás nélkül a tapasztalat adta tudásra
Minden dolgod: a hű Múzsza beváltja szavát.

Hagyd a gyönyört csontod velején bizseregni keresztül
S pároddal közösen juss el az élvezetig.
Búgásnak, szerető szóknak ne legyen soha vége,
Édes enyelgéssel játszva vegyüljön az él,
S kiknek az Ég nem adott érzéket a csókhhoz, epedve
Nyögjenek ők is azért, mint akik érzik a kéjt.
(Szánnivaló a leány, kinek épp ama részei tompák,
Melyeket egyformán élvez a férfi s a nő!)
Úgyde ha színlelsz, játssz ügyesen s ki ne ess szerepedből,
Mozgás és nézés szinte valódi legyen.
Élvezeted mily nagy, bizonyítsa szavad, pihegésed;
Asszonyi voltodban, haj, sok a rejtelem ám!
Az, ki ajándékot kér, épp befejezve a csókot,
Jómaga sem hiszi el, hogy foganatja lehet.
Széttárt ablakon át ágyadba a fényt ne bocsásd be,
Jobb, ha a test némely része befedve marad.

Vége a tréfának! Már vízre bocsátom a hattyút,
Melynek gyöngye nyakán eddig igám nehezült.
S mint a legények előbb, most írja a fürge leánynép
Zászlójára: „Ovid volt nekem is nevelőm!”

J E G Y Z E T E K

- Achaemenes:** a perzsa királyok ősatya.
- Achilles:** a Tróját ostromló görögök legkiválóbbja. Chiron tanítványa. Ő ölte meg Hectort és tizenkét napig temetetlenül hurcolta kocsiján hulláját, de Hector atyja, Priamus király végül is kikönyörögte tőle elesett fiát. (V. ö. Haemoni férj.)
- Acrisius** argosi király földalatti barlangban őriztette leányát Danaet, de Juppiter aranyeső képében mégis belopódzott hozzá.
- Actorides:** Actor unokája, Patroclus, Achilles jóbarátja.
- Admetus:** l. Cynthus.
- Adonis:** l. Venus.
- Aeacides:** Aeacus unokája, Achilles.
- Aegisthus** Agamemnon feleségének, Clytaemnestrának kedvese. Ő ölte is meg Agaemnont.
- Aesoni szív:** Iason atyja Aeson király volt.
- Agamemnon:** a Tróját ostromló görögök vezére, Menelaus bátyja. A háborúból hazatérve, felesége, Clytaemnestra bosszújának esett áldozatul.
- Aiax** görög hős, Oileus locrii király fia.
- Alcathous** megarai király.
- Alcestis** thessaliai királyné, mikor férje Admetus (vagy Pheretiades, azaz Pheres fia), betegségbe esett, egy jóslat értelmében önként feláldozta magát érte.
- Alcides:** Alceus unokája, Hercules (l. ott).
- Alig szabadult hajadon:** rabszolgánőtől származó s polgári házasságra nem jogosult nő. Ovidius ismételtlen biztosít róla, hogy a házasságot tiszteletben tartja és csak az itt említettekről beszél.
- Allia** folyam mellett a gal-

- lok Róma alapításának 366. évében csúfosan megverték a rómaiakat. A vereség napja (július 18) gyászünnepe volt Rómának.
- Amaryllis** Vergilius II. idylljében egy pásztorleány neve.
- Ammon**: Juppiter neve Afrikában, ahol kos alakjában, szarvakkal ábrázolták.
- Amoebeus és Thamyras** mondai dalnokok.
- Amyclae**: laconiai város. Itt szállott partra Paris a megszőktetett Helenával.
- Amyntor** l. Phoenix.
- Andromache**: Hector neje.
- Andromeda**: aethiopiai királylány. Atyja, Cepheus király egy tengeri szörnynek akarta feláldozni, de Perseus megszabadította és magával vitte.
- Anya és fia a dománia** két kapú Rómában, melyek közül az egyik Octaviának, Augustus nővérének, a másik pedig Octavia fiának, Marcellusnak nevét viselte.
- Apelles** görög festő (Kr. e. 356—308).
- Appias**. A római forumon Venus egy fogadalmi temploma állott; ennek közelében volt az Appias nevű nimfákat ábrázoló kút.
- Argus** ezerszemű óriás.
- Ariadne**: l. Gnosus.
- Arion** görög költőt hajósok a vízbe dobták, de egy delfin kimentette.
- Ascra** boeotai város a Helicon lábánál, itt született Hesiodos görög költő (az „ascrai agg”) és itt élt mint pásztor.
- Atalanta**: a Nonacrisban (Arcadia) született Atalantát atyja kitétette s egy nősténymedve szoptatta; utóbb rettenhetetlen vadász lett. Férje Milanion.
- Atreus ifjabb fia**: Menelaus, az idősebbik: Agamemnon.
- Atrides**: Atreus idősebb fia, Agamemnon. A trójai háborúból hazatérve, felesége bosszújának esett áldozatul. L. Aegisthus.
- Bacchus**: a bor ifjú istene.
- Automedon** Achilles kocsivezetője volt.
- Baiae**: campaniai város, a rómaiak kedvelt gyógyfürdője volt.
- Boeotia népe**: a költők.
- Bona**, a nők istennője;

- templomaiba csak nők léphettek be.
- Boreas:** északi szél.
- Briseis:** l. Lyrnesus.
- Busiris:** egyiptomi király. A jós Thrasius tanácsára évenként egy idegent áldozott fel Juppiternek s az első ilyen áldozat maga Thrasius volt.
- Bosszuló:** Tiberius, Augustus fogadott fia.
- Byblis:** Miletus lánya. Ikertestvérét, Caunust szeretete, s az istenek ezért forrássá változtatták.
- Caicus** Mysia kisázsiai tartomány folyója.
- Calchas** görög jós.
- Callimachus** (Kallimachos) alexandriai lírikus; Coos sarja Philetas elegikus; a teosi agg az ioniai Teosból való Anakreon.
- Capaneus** a thebaei háborúban esett el; neje, Iphias (Iphis leánya, Evadne) önként követte a máglyára.
- Ceres:** a földművelés istennője, akit az eleusisi titkos szertartásokon tisztelték.
- Cecrops** lánya Ariadne. L. gnosusi szűz.
- Cephalus** a féltékeny Procris férje. L. Endymion.
- Cepheis:** Cepheus leánya, Andromeda, akit Perseus Seriphos szigetére vitt.
- Chiron:** l. Phillyrides.
- Chryses** Apollo papja volt. Leányát Agamemnon Trója ostroma közben elrabolta s nagy könyörgésre csak akkor adta vissza neki, mikor Apollo dögvést küldött a görögökre.
- Clarosban** a delosi születésű Apollo temploma állott.
- Clio** és nénjei, a múzsák.
- Corinna** l. Nemesis.
- Coos:** l. Callimachus.
- Crassusok:** Marcus és Publius Cr., apa és fia, a parthusok ellen vívott harcokban esett el.
- Creusa:** a férjétől, Iasontól eltaszított Medea tűzzel elpusztította Creusát, férje elcsábítóját és saját, Iasontól született gyermekeit megölte.
- Cupido:** Amor.
- Cybele** istennő tisztelete Phrygiából származott Rómába.
- Cydippe:** Acontius görög ifjú beleszeretett Cydippébe, s hogy célját elérje, egy almára írta a következő szavakat: „Esküszöm Dianára, hogy Acontius

- lesz a férjem!" Cydippe felvette az almát s gyanútlanul fennhangon elolvasta a ráírottakat, úgy, hogy a fogadalom most már kötelezte őt.
- Cydon: cretai város.
- Cydnus a kisázsiai Cilicia tartomány egyik folyójának neve.
- Cyllene: hegység Peloponnesusban. A cyllenei Apollo hárfája teknősbékapajzs alakú volt.
- Cynthia l. Nemesis.
- Cynthius Apollo mellékneve. Pherae: thessaliai város. Admetus: thessaliai király. Nála pásztorkodott kilenc évig az égből száműzött Apollo.
- Cytherea: Venus.
- Daedalus l. Minos.
- Danaus: a Danaus mythologiai jelenet Apollo Palatinus kapujának egy falfestményén volt látható.
- Daphnis pásztor, híres fuvalás, najádot szeretett.
- Deidamia: Achilles felesége.
- Demophon: l. Phyllis.
- Dia: Naxos sziget régi neve.
- Diana: Aricia mellett Dianának egy temploma állott, melynek főpapja csak az lehetett, aki párviadalban megölte hivatali elődjét.
- Dione: Venus.
- Dolon: l. haemoni mén.
- Elissa: Dido carthagoi királyné, akit vendége, a Trójából menekült és jámbornak nevezett Aeneas elhagyott, mire Dido szerelmi bánatában öngyilkos lett.
- Endymion: Luna (a hold) Endymiont, Aurora (a hajnal) Cephalust szerette.
- Ennius római költő (Kr. e. 239—168) Calabriában született. Scipio, a nagy hadvezér közelében temették el.
- Erato a szerelmi költészet múzsája.
- Eryx hegyén (Szicília) Venus híres temploma volt.
- Euhios: Bacchus mellékneve. Euhoe: a bacchansnők örömrivalgása.
- Europa: főniciai lány. Juppiter szerette és bika alakjában jött el érte, hogy elrabolja.
- Eurytion óriást Hercules leitatta, megölte és a rábízott nyáját (Geryon óriását) elhajtotta.
- Fecske: Procne megölte Tereustól született fiát, Ityst, húsát atyjával etette.

meg; büntetésül fecskévé változott.

Fortuna napja (június 29) a rabszolgák ünnepe volt.

Gallusok: a gall háború egyik szakaszában a római szolgálóleányok úrnők ruhába öltözve, kimentek a várost ostromló gallusokhoz, leitatták őket és rájuk szabadították a rómaiakat. E győzelem emlékére minden év július 7-ike az asszonyok és a leányok ünnepe volt.

Gargara: város Mysiában (Kisázsia).

Geta: Terentius „Phormio” c. vígjátékában Geta rabszolga ármánykodásáról van szó.

Gnosus: krétai város, Minos király székhelye. Innen szöktette meg Theseus athéni hős Minos leányát, Ariadnét (a „gnosusi szűz”-et), útközben azonban a Bacchusnak szentelt Naxos szigetén hagyta.

Gorge anyja a szépségéről híres Althaea volt.

Gorgonok: vaskörműnői szörnyek.

Haemonia tudománya: a ráolvasás.

Haemoni férj: Achilles,

aki Haemoniában (Thessalia) született, s akit anyja, Thetis istennő, hogy ne kelljen elmennie a trójai háborúba, Lycomedes scyrosi király udvarában a lányok között neveltetett. A scyrosi leány Lycomedes leánya, Deidamia.

Haemoni mén: A trójaiak oldalán harcoló Dolon Achilles haemoniai (thessaliai) lovait akarta egy éjjel ellopni, de rajta vesztett.

Haemoni tat: a Haemoniában (Thessalia) épült Argo, az Argonauták hajója. Kormányosa Tiphys volt.

Harmonia: A vonatkozó két sor értelme: ha leszámítjuk is Adonist, Venus nyilván másokat is szeretett, hiszen Aeneast Anchisestől, Harmoniát pedig Marstól szülte.

Hector trójai hős, Priamus fia, Andromache férje. L. Achilles.

Helle l. Ino.

Hera: Juno.

Hercules: a görög hitregék legnagyobb hőse, Juppiter és Alcmena fia. Már a bölcsőben kígyókat fojtott meg, aztán is sok szörnyeteget győzött le,

mert a férjére féltékeny
Juno egész életében üldöz-
te. V. ö. Ioni leányzók.

Hercules arszlánja:
az Oroszlán csillagképe.
A jelzett idő augusztus
hava, mikor a Nap az
Oroszlán jegyébe lép.

Hermione, Helena leá-
nya, Orestes jegyese.

Hippodamia: Pelops
úgy nyerte el feleségül
Hippodamiát, hogy annak
atyját, Oenamus királyt
kicsiversenyben legyőzte.

Hippolytus: Theseus fia,
akibe ismeretlenül bele-
szeretett mostohaanyja,
Phaedra. Mivel az nem vi-
szonozta szerelmét, férjé-
vel, Theseussal megátkoz-
tatta; Hippolytust meg-
bokrosodott lovai a ten-
gerbe ragadták.

Hybla: méhtenyésztéséről
híres város Szicíliában.

Hylaeus: Pan mellékneve.

Hylas: Hercules szép ba-
rátja; vízmerítés közben
najádok rabolták el.

Hymen (**Hymenaeus**) a
nász istene.

Iason: I. Creusa.

Iason és Circe: Medea
Iasont és Circe Ulixest va-
rázslattal ejtették meg, de
nem tudták őket megtar-
tani.

Icarus: Deadalus fia. Ró-
la nevezték el az icarusi
tengert (az aegeumi ten-
ger egy részét.) L. Minos.

Ino királyné üldözte mos-
tohafiát, Phrixust. Az Hel-
le hűgával az aranygyap-
jas bárányon repülve me-
nekült. Útközben Helle a
róla elnevezett Hellespon-
tusba zuhant. Phrixus el-
ért Colchisba, feláldozta a
bárányt, ennek gyapját
később az argonauták sze-
rezték vissza Iason vezeté-
sével.

Io: Juppiter egyik kedvese.
Juppiter, hogy Juno bosz-
szújától megvédje, tehén-
né változtatta.

Iole: Hercules ostrommal
vette be Oechalia városát
s a megölt király leányát,
Iolét foglyul vitte magá-
val.

Ioni leányzók: Ompha-
le lydiai királyné cselédei;
Hercules egy darabig en-
nek rabszolgája volt s
női ruhában a fonóházban
dolgozott.

Iphias: I. Capaneus.

Isis: egyiptomi istennő.

Izsóp: oesypum, a mo-
satlan gyapjú zsírja, mely-
ből szépítő kenőcs készült
a római nőknek.

Juno madara a páva.

- Kréta aranykoronája: csillagkép a Bacchustól az égbe helyezett Ariadne.
- Laodamia l. Phylacides.
- Leander minden éjjel átúszott a Hellespontuson Herohoz.
- Leda: Tyndareus felesége, akit Juppiter hattyú alakjában ejtett meg.
- Lemnos aegeumi szigeten volt Vulcanus műhelye.
- Lemnosi kéz: női kéz.
- Lethe: alvilági folyó, vize felejtést hozott.
- Liber: Bacchus.
- Lucina: Juno, mint a szülés istennője.
- Lycoris l. Nemesis.
- Lyrnesus troasi városból való volt Briseis, Achilles kedvelt rabnője. Agamemnon kárpótlásul azért, hogy Chrysesnek (l. ott) kénytelen volt visszaadni leányát, Briseist elvette Achillestől, aki erre sértődően visszavonult a harcoktól s evvel meghosszabbította a trójai háborút.
- Machaon: Aesculapius fia, a hitregék híres orvosa.
- Maenalus: Arcadia egy hegysége.
- Maenonia: lydiai tartomány, innen való Homeros.
- Mars és Venus szerelme március havára esett. Ugyanekkor volt a házasság ünnep, mikor a férfiak ajándékot adtak nőknek.
- Marsusi mágia: a Latiumban élő marsusok népe értett a kuruzsláshoz.
- Más nyila: Amoré.
- Memphis tehene: Isis egyiptomi istennő.
- Menelaus felesége Helena, vendége Paris.
- Methymna: város Lesbosban.
- Milanion: Atalanta férje. L. ott.
- Minerva: a művészetek és tudományok istennője.
- Minos krétai király, Pasiphae (l. ott) férje: vendége Daedalus, aki hazájából, Athenből gyilkosság miatt menekült Minoszhoz. Ennek egész sor csodálatos építményt alkotott s Minos, mert szüksége volt rá, nem akarta elengedni. Daedalus erre Icarus nevű fiával az Ovidiusnál leírt módon szökött el a fogságból. Daedalus a Minotaurus nevű szörnyetegnek építette a labirinthust, mi-

után már előbb tehenet készített Minos feleségének, Pasiphaének (l. ott), hogy ilymódon közeledhessék kedves bikájához. Ennek a vétkes szerelemnek gyümölcse volt a bikafejű Minotaurus.

Minos lánya Phaedra, Theseus második felesége. (Az első, Ariadne, ugyan csak Minos lánya volt.)

Mulciber: Vulcanus.

Myron görög szobrász Kr. e. 420 táján élt.

Myrrha atyjának, Einyrasnak szülte Adonist; az istenek a róla elnevezett fává változtatták.

Nemesis, Cynthia, Lycoris és Corinna: Tibullus, Propertius, Gallus és Ovidius versekben ünnepelt szerelmesei.

Neptunus: A tenger istene vagy maga a tenger.

Nereus Homerosnál mint a Tróját ostromló görögök legszebbike szerepel.

Nestor a Tróját ostromló görögök legidősebbike.

Nisus megarai király egyik leánya, Scylla beleszeretett az atyja ellen hadat viselő Minosba s ezért orvul levágta atyja bíborfürtjeit, melyektől annak hadi szerencséje függött. Minos

erre bevette az ostromlott Megarát, de Scyllát az istenek bosszúja utólérte.

Oeclides: Oecleus fia, a látnok Amphiaraus, akit neje, Eriphyle csellel kényszerített bele a Theba elleni háborúba („Hetén Theba ellen”), noha annak végzetességét a férfi előre látta.

Orion: Valószínűleg Orion vadászról van szó, aki Dianát üldözte szerelmével. Csillagkép is.

Orpheus dalával még az élettelen dolgokat is megbűvölte és meghalt feleségét visszahozta a Tartarusból.

„Paeanio” az ujjongás felkiáltása; Paeon Apollo.

Palatium: hegy és városrész Rómában; itt állott Augustus palotája és Phoebus temploma.

Paphos: város Cyprus szigetén, Venus híres szentélyével.

Pallas: Minerva (l. ott.) Felfedezte a flótát, de mikor játszani akart rajta, meglátta a vízben a fúvástól kiduzzadt arcát, mire eldobta a fuvólát.

Pallaskoszorúja: Pallas olajfájáról szedett koszorúval díszítették az

- oiympiai versenyek győzteseit.
- Pallas más tudománya: nem a szövés, hanem a harc.
- Paris: trójai királyfi, Priamus fia. Ő döntötte el Juno, Pallas és Venus vetélkedését azzal, hogy az Ida hegyén Venusnak, mint a legszebbnek ítélte oda az aranyalmát. Jutalmul megszöktethette Menelaus feleségét, a világszép Helenát. Ennek következménye a trójai háború. L. Phrygia.
- Parthia: ázsiai ország. A parthusok harcias népe lakta, akikkel Róma Augustus alatt is többször háborúskodott. A parthusok az ősmagyarokhoz hasonlóan menekülést színeltek és az üldöző ellenséget törbe csalták, tehát hátrafelé harcoltak.
- Pasiphae Minos krétai király neje. Egy bikától szülte a bikafejű Minotaurust. V. ö. Minos.
- Pelasgus: Görögország.
- Pelasgusi tölgy a dodonai, melynek zúgásából jósoltak.
- Penelope: Ulixes felesége, aki évekig híven várja a trójai háborúból hazatérő férjét.
- Penthesilea a Tróját védő harcias nők (amazonok) királynője.
- Pergamus: Trója fellegvára.
- Perillus vasökröt készített Phalaris szicíliai zsarnoknak: a halálraitéleteket ebbe tették, aztán tüzet gyújtottak alá s a kivégzettek jajgatása az ökör bölgésének hatott. A készülőken először feltalálóját végeztette ki Phalaris.
- Perseus: mondai hős, Juppiter és Danae fia, Andromeda (l. ott) férje.
- Phaedra: Minos lánya, Ariadne testvére, Theseus felesége. L. Hippolytus.
- Phalaris l. Perillus.
- Pharusi: Augustus Apollo segítségével győzte le Antonius pharusi (egyiptomi) hajóhadát.
- Pharusihal: a krokodil (Pharus szigete Egyiptom mellett van).
- Pharus tehene: Isis egyiptomi istennő. Tehén képében imádták.
- Phasisi nő: Medea, Phasis kolchisi folyamról elnevezve.
- Pherae: l. Cynthus.
- Pheretiades l. Alcestis.
- Phillyrides: Chiron,

- Phillyra nimfa fia, aki korának legtöbb hőst, így Achillest is nevelte.
- Phineus, Arcadia királya, második neje biztatására megvakította első nejétől született gyermekeit, mire az istenek őt is megfosztották szeme világától.
- Phoebe: Leucippus leányait, Phoebét és Hilariát, Castor és Pollux csábította el erőszakkal.
- Phoebus fénykocsija a nap, mely — mikor Atreus Thyestes meggyilkolt gyermekeit atyjuknak feltálalta — borzadtában kelt felé nyugodott le.
- Phoenix: a vak Phoenix atyjának, Amyntornak kedvesét szerette.
- Phrixus l. Ino.
- Phryg daliák: a trójaiak.
- Phrygia: Ida hegye, ahol a három istennő vetélkedése az aranyalmáért lejátszódott, Phrygiában van.
- Phylacides: Phylacus unokája, Protesilaus a Trója ostromában elesett első görög, akit neje, Laodamia önként követett a halálba.
- Phyllis: Sithon thraciai király leánya, Phyllis, kedvese Demophoon (Thezus fia) miatti féltékenységeben felakasztotta magát és mandulafává változott.
- Phyllisinők: bacchansnők.
- Pirithous: Theseus barátja.
- Pompeius árnya: a Pompeiusról elnevezett kapu az antik Rómában.
- Priamida: Priamus leánya, Cassandra, akit Agamemnon szintén rabnőjévé és szeretőjévé tett.
- Priamus: trójai király. Fiai Paris és Hector (v. ö. Achilles). A trójai háború elején azt javasolta, hogy adják ki Helenát az ostromló görögöknek.
- Procris: Cephalus neje, akinek történetét Ovidius elmeséli.
- Proteus, Neptunus szolgája.
- Pylades: Orestes jóbarátja.
- Rhesus: Thracia királya, Trójánál harcolt.
- Romulus: Róma első királya.
- Samothrace szigetén tisztelték titkos szertartásokkal a föníciai isteneket.
- Scyros: aegaeumi sziget.

- Scyrosi lány: Deidamia, Achilles neje.
- Semele: Cadmus leánya, Bacchus anyja. Mivel Jupiter szerette, Juno féltékeny volt rá.
- Sidoni lány: Europa (Sidon föníciai város után.)
- Silenus: Bacchus nevelője és kísérője.
- Simois: Folyó Trójában.
- Sistrum: kelep, csörgettyű, Isis egyiptomi istennő tiszteletéhez használták.
- Sisyphus fia Ulixes (Odysseus). Mikor a varázshangú szirének szicíliai sziklapartja előtt elhajózott, társaival megbilincselte magát, miközben azok viasszal bedugták fülüket, nehogy a varázs fogjon rajtuk.
- Styx: alvilági folyó. Erre esküdtek az istenek.
- Tatius: szabin király.
- Tecmessa lyciai királyleány atyját Aiax párviadalban megölte s őt magát gyászában nőül vette.
- Teos: l. Callimachus.
- Thais híres athéni hetéra.
- Thalia: egyik múza. Egyenlőtlen kerekű szeke-re az elégiai versmérték (hexameter és pentameter) melyben az Ars Amatoria is íródott.
- Thegea szűze, a Bootes és Orion csillagképek.
- Therapnei (spártai) nő: Helena; Stesichorus költő gúnydalt szerzett róla, mire Helena testvérei megvakították. A költő erre dicshimnusz írt és visszanyerte látását.
- Theseus: athéni király. L. Gnossus.
- Thracia hőse: Dolon.
- Thrasius: l. Busiris.
- Thyrsus: Bacchus repkénnyel és szőlőlevéllel körülcsavart botja.
- Thyestes: Atreus testvére. Atreus felesége, a krétai Aerope (Agamemnon és Menelaus anyja), később hozzá ment nőül. Atreus és Thyestes kölcsönösen meggyilkolták egymás gyermekeit.
- Tiphys: az Argo kormányosa (l. Haemoni tat).
- Tuscia folyama: a Tiberis.
- Tuszk: a tuscusok Etruria (Tuscia) tartomány lakói voltak.
- Tyndaris: Tyndareus leánya, Helena vagy Clytaemestra; Castor (és Pollux) ezek testvére volt.
- Varro római epikus (Kr. e. 82—37), itt említett ver-

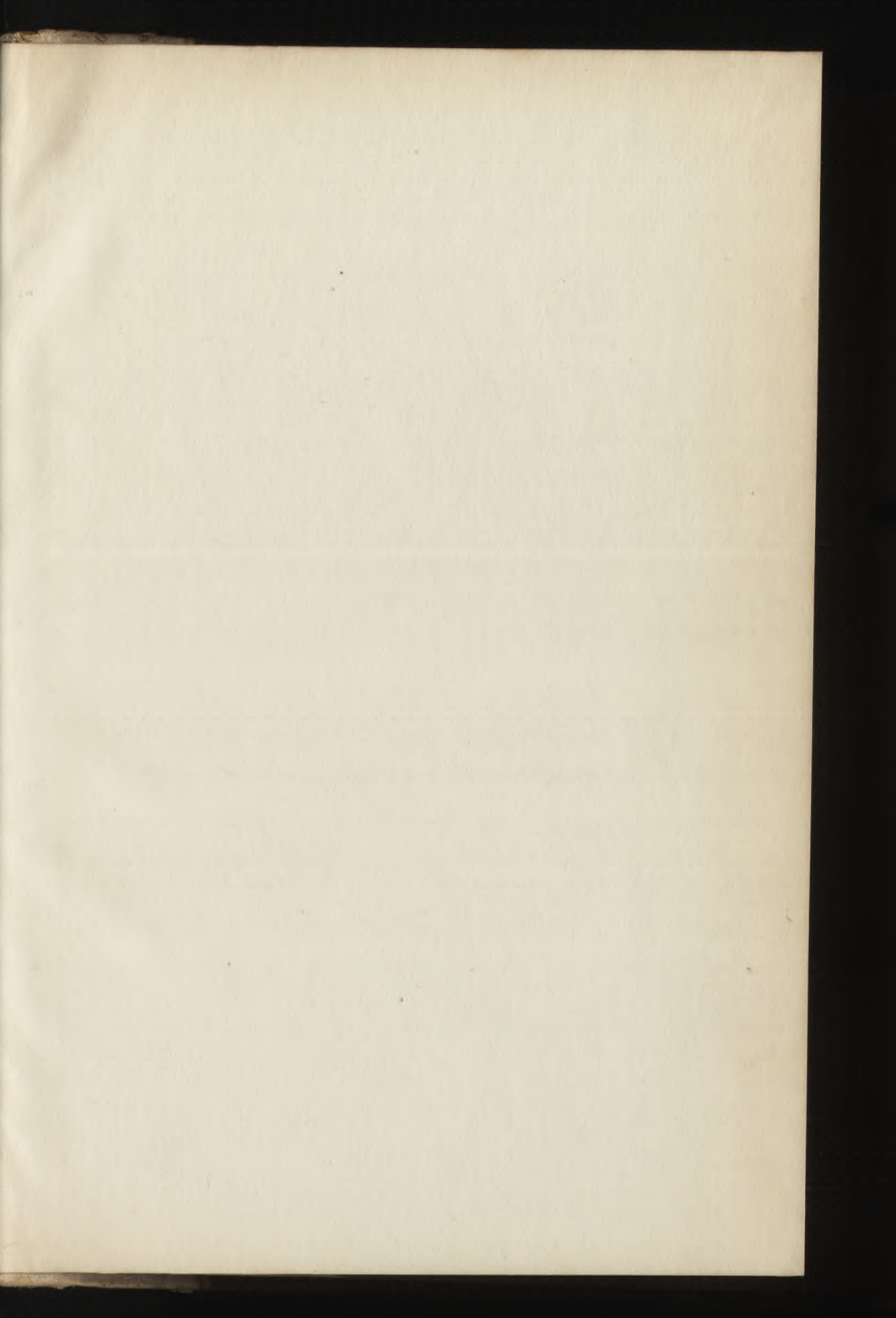
se Phrixus és Helle történetéről szólt. V. ö. Ino.

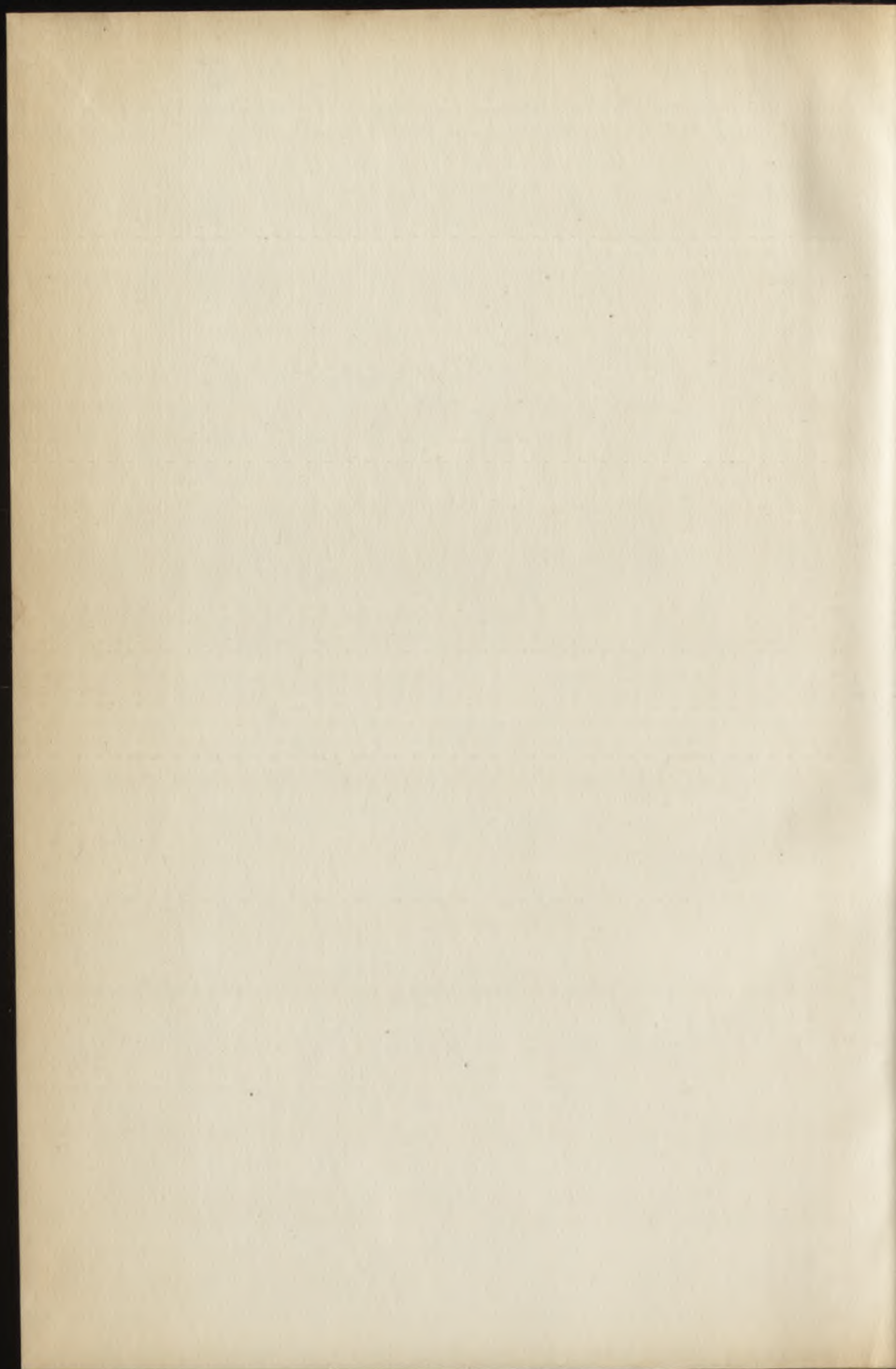
Venus: a szerelem és báj istennője. Az ő fia Aeneas, Róma megalapítója. Férje Vulcanus. Titkos szerelme, akivel férjét megcsalta, Mars (l. ott). Egy másik kedvese Adonis, a pásztor, akinek vadkan okozta halálát hőiesen siratja. V. ö. Harmonia.

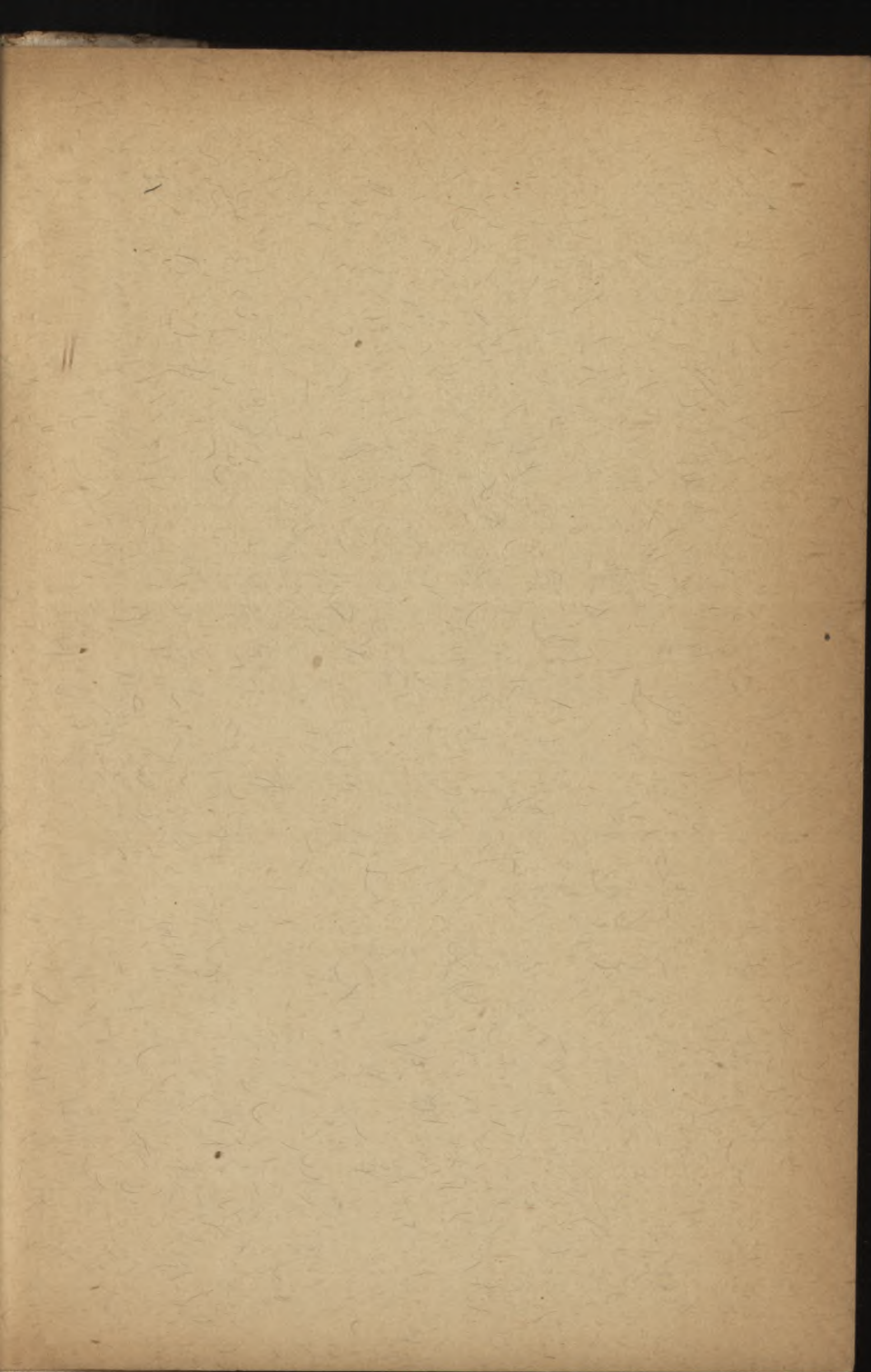
Virgo (ma Trevi): Rómába vezetett víz, mely fürdésre szolgált; a Marsmező tornatér volt.

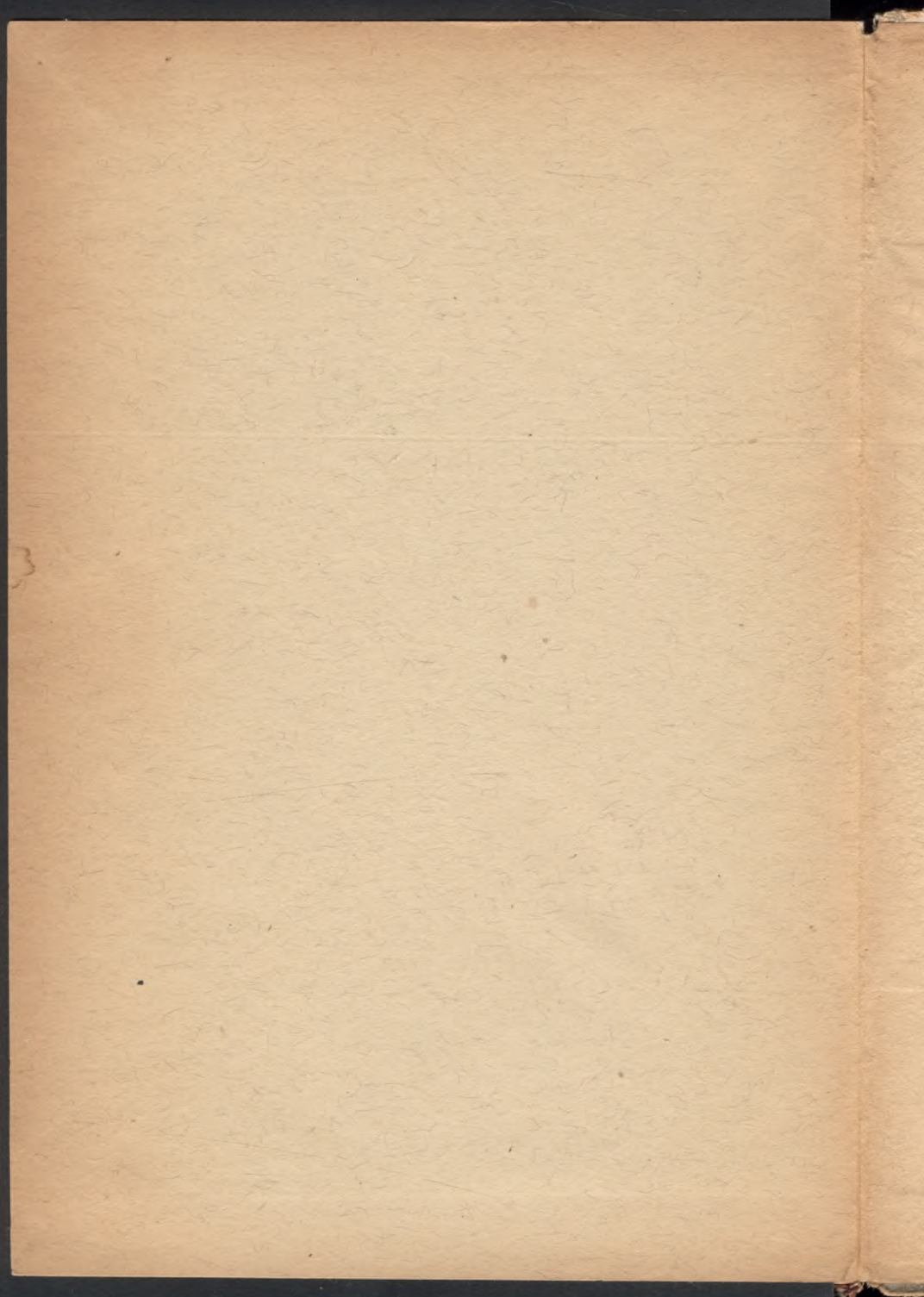
Vulcanus: a tűz és a kovácművészet istene, Venus férje. Achilles fegyvereit Vulcanus készítette. (Híres leírásuk Homerosnál.)

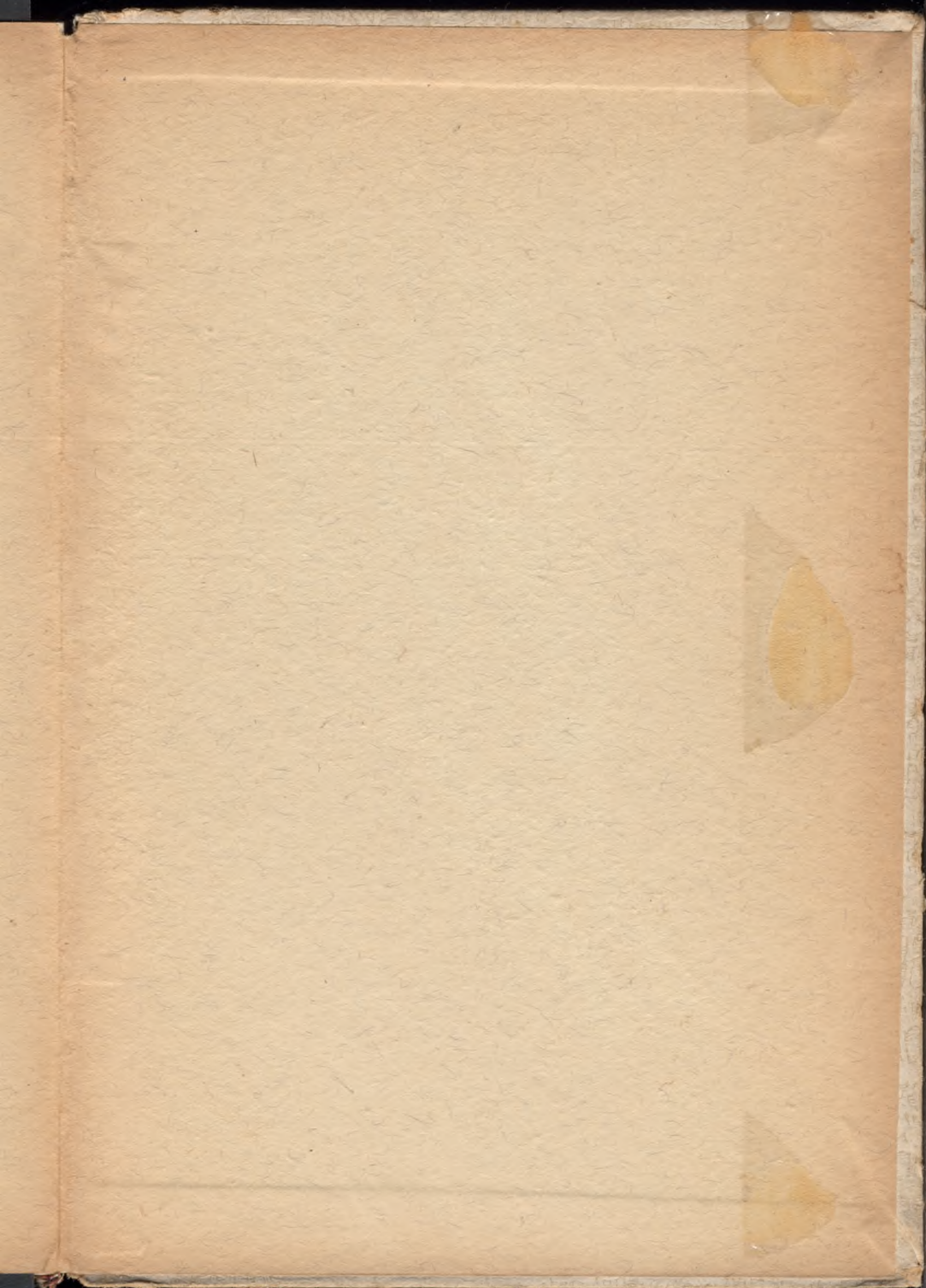

AVIDIUS

21.53

OV

A

II

AM